

Jaarverslag 2022

GO!

GO!

HELEMAAL VIE
HELEMAAL
GO!

HELEMAAL VIE
HELEMAAL
GO!

deze
wip
rekent in
een wip

(3x2)

36

36

P

Missie, visie & waarden

Missie

Het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap streeft naar het bereiken van maximale leerwinst, een totale persoonlijkheidsontwikkeling, actief burgerschap en individueel welbevinden. We evolueren met ons net naar een professionele leergemeenschap die via gepersonaliseerd onderwijs elk kind doet excelleren. We focussen op wat mensen verbindt en leren kinderen, jongeren en volwassenen samenleven over de grenzen van verschillen heen. Zo maken we van de school een betekenisvolle leer- en leefomgeving die bijdraagt tot een rechtvaardiger samenleving: een vrije democratie met actieve burgers waarin elke persoon gelijke kansen heeft om zich maximaal te ontplooiën.

Om dit te realiseren willen wij:

- voor iedereen een gediversifieerd en voldoende geografisch gespreid onderwijsaanbod van hoge kwaliteit organiseren en waarborgen;
- op een actieve wijze en met alle belanghebbenden de open school bewerkstellingen, die verbindingen aangaat met de buitenwereld, de buurt, de bedrijfswereld of andere scholen;
- de gedecentraliseerde organisatie van ons onderwijs democratisch uitbouwen en voortdurend optimaliseren;
- onderwijsvernieuwend denken stimuleren, voor zover het verantwoord en realistisch is en de basisopdracht bevordert.

Visie

De maatschappij verandert aan topsnelheid en vaak op ingrijpende wijze. Dat zet het onderwijs onder grote druk, maar biedt ook veel kansen. Met het strategisch plan GO! 2030 speelt het GO! in op de veranderende noden en uitdagingen.

- Gelijke kansen en kwaliteit voor elke lerende staan centraal in onze visie.
- Het GO! gaat voor 'gepersonaliseerd samen leren'. Bij deze aanpak zitten de lerenden zelf mee aan het stuur van hun leerproces. Zo leren ze stap voor stap hun leren zelf meer in handen te nemen.
- Het leren gebeurt op maat, maar ook samen. Geruggensteund door een team van onderwijsprofessionals met hun eigen unieke expertise, samen met medeleerlingen, medecursisten en met het hele ecosysteem rondom de school.
- Op die manier evolueren we met ons net naar een professionele leergemeenschap die via gepersonaliseerd onderwijs elk kind doet excelleren.
- Een school is meer dan een gebouw. School is ook online leren, samen kennis opbouwen en op onderzoek gaan, onze ervaringen meenemen naar de klas en er samen kritisch over nadenken.
- GO! scholen zijn diverse scholen, klaar om te luisteren naar elkaar en te leren uit de verschillende manieren van kijken naar de wereld die op school samenkomen.
- Kwaliteitsvol onderwijs, de beste onderwijskansen voor elke lerende en 'samen leren samenleven' blijven de ultieme doelstellingen van het GO! en onze scholen.

Waarden

Met ons pedagogisch project willen we kinderen en jongeren de basiswaarden van het GO! aanleren die de bouwstenen vormen voor actief burgerschap. Dat zijn respect, openheid, gelijkwaardigheid, oprechtheid, betrokkenheid en engagement.

Ons charter: het pedagogisch project van het GO! (kortweg: PPGO!)

Het PPGO! is het basisdocument waarin de grondbeginselen, de waarden en de algemene doelstellingen van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap zijn opgenomen. Het is een richtingwijzer en referentiekader om lerenden te begeleiden in hun persoonlijke ontplooiing enerzijds en in hun ontwikkeling naar samenleven in diversiteit en harmonie anderzijds. Het PPGO! biedt daarmee niet alleen een basis voor kwaliteitsvol onderwijs en dito opvang, maar het is ook een ruimer maatschappelijk project omdat het door een brede vorming van de gehele persoonlijkheid bijdraagt aan het samenleven.

Basisbeginselen

Het GO! voedt op tot actief burgerschap door respect, oprechtheid, gelijkwaardigheid, openheid, engagement en betrokkenheid te bewerkstelligen.

Het PPGO! staat voor een dynamisch mens- en maatschappijbeeld. Het PPGO! beoogt gelijke kansen bij de maximale ontplooiing en vorming van persoonlijkheden. Daarbij streven we ernaar dat wie in het GO! gevormd en ontwikkeld is als volgt gekenmerkt kan worden:

- kijkt met een open geest, zonder vooroordelen, en toont belangstelling en respect voor ieders mening en bestaande verschillen;
- toont zich authentiek en integer in het samenleven met anderen, door eerlijk en respectvol uit te komen voor eigen ideeën en overtuigingen;
- huldigt de gelijkwaardigheid van mensen en de emancipatie van elk individu niet enkel als principe, maar spant zich ook in om ze te verwezenlijken;
- is betrokken bij de sociale werkelijkheid, dat wil zeggen:
  - eerbiedigt de universele rechten van de mens en zijn fundamentele vrijheden en draagt bij tot hun realisatie;
  - handelt volgens democratische waarden en instellingen;
  - verzet zich tegen maatschappelijke ongelijkheden en zet zich in voor sociale rechtvaardigheid.
- is mondig en kritisch en kan ideeën helder, genuanceerd en respectvol uiten;
- is bereid om een leven lang en levensbreed te leren.

Met het PPGO! wil het GO! elk individu gelijke kansen bieden om zich te ontwikkelen. Wij gaan daarbij niet uit van een vaste standaard maar spelen in op verschillen; lerenden krijgen pedagogische, didactische en sociaal-emotionele ondersteuning afgestemd op de eigen talenten, mogelijkheden en behoeften. Het PPGO! streeft de totale ontplooiing van de persoon na via het verwerven van kennis en inzicht en het ontwikkelen van vaardigheden en attitudes. Bijzondere aandacht gaat daarbij naar het ontwikkelen van een open geest, een kritische, onderzoekende, verantwoordelijke en creatieve houding met betrekking tot mens, samenleving en wereld, én actief burgerschap.

Elk mens is uniek, alle mensen zijn gelijkwaardig. In iedere onderwijs- en opvoedingssituatie moeten de individuele mogelijkheden van elke lerende tot hun recht komen. Iedereen heeft recht op gelijke ontwikkelingskansen. Rekening houden met individuele mogelijkheden en interesses wil enerzijds zeggen dat beperkingen en contextgebonden achterstanden worden gemilderd of weggewerkt door aangepaste ondersteuning. Anderzijds worden kinderen, jongeren en volwassenen ook maximaal uitgedaagd en geprikkeld in hun specifieke talenten. Het GO! tracht met andere woorden bij alle lerenden maximale ontwikkeling, leerwinst en welbevinden te bereiken.

De aandacht voor gelijke kansen toont hoe in ons opvoedingsproject de vorming van lerenden onlosmakelijk verbonden is met het veranderen van de samenleving. Die complexe samenhang tussen individu en samenleving heeft twee componenten:

- Enerzijds bereidt het GO! lerenden voor op het samenleven.
  - Door in te zetten op voorgenoemde waarden wil het GO! mee bouwen aan de samenleving van de toekomst: een vrije democratie met actieve burgers waarin het samenleven centraal staat. Dit is slechts haalbaar als de vorming van het individu voldoende breed is, met aandacht voor zowel wetenschappelijke en technologische, sociaal-culturele als ethische componenten in een gezond evenwicht.
  - Door die brede vorming leren kinderen, jongeren en volwassenen het doel en de zin van hun handelen inzien; het stelt hen in staat om zich kritisch op te stellen tegenover zichzelf en het maatschappelijke gebeuren en in vrijheid verantwoordelijkheid te dragen.
- Anderzijds positioneert het GO! zich met zijn pedagogisch project in de samenleving. Het universele recht op onderwijs veronderstelt dat de samenleving in maximale ontplooiings- en participatiekansen voorziet voor allen, volgens hun mogelijkheden. Dit recht is voor het GO! onlosmakelijk verbonden met het nastreven van gelijke kansen en het tegengaan van maatschappelijke uitsluiting. Door te focussen op wat mensen verbindt en kinderen, jongeren en volwassenen te leren samenleven over de grenzen van verschillen heen maken we van de school een betekenisvolle leer- en leefomgeving die bijdraagt tot een rechtvaardiger samenleving.

Samen leren samenleven: neutraliteit als uitgangspunt voor actief burgerschap

Het GO! heeft de grondwettelijke opdracht om neutraal onderwijs aan te bieden. Dat betekent dat de filosofische, ideologische en levensbeschouwelijke opvattingen van de lerenden en hun ouders geëerbiedigd worden. Neutraliteit betekent niet dat individuen neutraal of kleurloos zijn maar wel dat we uitgaan van een diversiteit aan levensbeschouwelijke perspectieven. Het GO! engageert zich tot neutraliteit en creëert daartoe een leer- en leefomgeving die uitgaat van de gelijkwaardigheid van levensbeschouwelijke overtuigingen, zonder de ene of andere overtuiging als richtinggevend naar voren te schuiven. De waarden die het GO! ondersteunt, bieden de zekerheid van een kader van neutraliteit dat noodzakelijk is om een dialoog tussen verschillende levensbeschouwingen op voet van gelijkwaardigheid mogelijk te maken: vrijheid, gelijkheid en solidariteit; gelijkwaardigheid van de seksen; scheiding van kerk en staat; vrijheid van gedachte en geweten van allen, waarbij elke persoon vrij is om een bepaalde levensbeschouwelijke overtuiging aan te nemen.

Het GO! creëert voor de lerenden de mogelijkheden om hun eigen individuele persoonlijkheid te ontwikkelen, hun eigen keuzes te leren maken en vormt hen als burgers in een democratische samenleving. Neutraliteit is daarbij als volgt ingevuld:

- lerenden de waarden bijbrengen die eigen en gemeenschappelijk zijn aan onze democratische samenleving en rechtsstaat;
- lerenden beschermen tegen elke vorm van druk die hen zou verhinderen om eigen keuzes te maken;
- actief optreden tegen vormen van discriminatie of uitsluiting op basis van geslacht, geartheid, etniciteit, overtuiging en andere kenmerken;
- geen enkel onderwerp bij voorbaat uitsluiten van behandeling tijdens de lessen of van wetenschappelijke en pedagogische vraagstelling, om zo de openheid voor de diversiteit van visies in de samenleving te waarborgen.

Mensen met uiteenlopende overtuigingen zijn welkom in het GO! en hun eigenheid wordt er gerespecteerd voor zover zij de wetgeving in ons land respecteren, zich mee inzetten om kinderrechten en mensenrechten voor elke persoon waar te maken en actief betrokken zijn bij de grondwaarden en doelstellingen van het PPGO!. Het GO! beschouwt het actief omgaan met alle vormen van diversiteit als een belangrijke uitdaging en een toegevoegde waarde bij het realiseren van zijn opdrachten. Actief burgerschap wordt op de eerste plaats gekenmerkt door een actief pluralistische basishouding en de verwachting dat dat bij de andere ook zo is. Het GO! stelt het samen leren samenleven als een kernopdracht voorop, en benadrukt daarmee dat alle mensen in de samenleving over bestaande verschillen heen met elkaar verbonden zijn door gemeenschappelijke grondrechten en democratische basiswaarden.

Engagementsverklaring

Door in te zetten op voorgenoemde waarden en doelstellingen wil het GO! mee bouwen aan de samenleving van de toekomst: een vrije democratie met actieve burgers waarin het samenleven centraal staat en elke persoon gelijke kansen heeft om zich maximaal te ontplooiën. De GO! school of instelling is een school van de gemeenschap en voor de gemeenschap. Dat veronderstelt niet alleen een pedagogisch project, maar ook participatie van zo veel mogelijk mensen.

Via zijn beleid voorziet het GO! in kansen om democratische deelname aan de totstandkoming en uitvoering van beleidsbeslissingen mogelijk te maken. Het wil lerenden, ouders, personeel en bestuurders van het GO! aanzetten tot nadenken en betrokkenheid bij de maatschappelijke realiteit en de dagelijkse onderwijspraktijk. Het vertaalt het PPGO! in standpunten, actieplannen, school- en andere reglementen en de cultuur binnen zijn instellingen. Het PPGO! is dynamisch in zijn toepassing en houdt rekening met maatschappelijke ontwikkelingen, specifieke contexten, nieuwe wetenschappelijke inzichten of veranderende pedagogische behoeften.

In de scholen en instellingen van het GO! dragen alle lerenden, ouders, onderwijsprofessionals en bestuurders er actief toe bij om de grondbeginselen, waarden en doelstellingen uit het PPGO! en de neutraliteitsverklaring van het GO! effectief te realiseren en na te leven of te doen naleven.

Inhoudsopgave

Missie, visie & waarden.....	1
Het PPGO!	2
Inleiding.....	7
Speerpunten en strategische projecten.....	9
- Lerarentekort	9
- Vlaamse toetsen.....	10
- Leersteun	11
- Onderwijsinternaten.....	12
- Transitie Onderwijs-Welzijn	14
- Eindtermen.....	16
- Oekraïne-crisis.....	18
- Strategisch plan GO! 2030.....	19
Ondersteuning en dienstverlening aan het onderwijsveld.....	24
Samen zorg dragen voor klachten.....	44
De Raad van het GO!	47
De positie van het GO! in het Vlaamse onderwijslandschap.....	52
Infrastructuur	60
Personeelsbewegingen in de administratieve diensten	81
Werkingsmiddelen	86

Inleiding

2022 was het jaar waarin de pandemie stilaan op het achterplan raakte waardoor de onderwijswereld in het algemeen en het GO! in het bijzonder opnieuw wat ademruimte kregen en weer aansluiting konden vinden bij een meer 'normale' werking. Dit wil niet zeggen dat de gevolgen ervan volledig verdwenen waren. Ondanks alle uitdagingen zijn we er evenwel opnieuw in geslaagd onze kernopdrachten kwaliteitsvol uit te voeren.

Opnieuw haalden onze mensen zowat alles uit de kast om kwaliteitsvol onderwijs te blijven garanderen. De samenwerking binnen de centrale diensten van het GO! en tussen de verschillende bestuursniveaus is de voorbije jaren sterker geworden en die ontwikkeling is ook in 2022 verdergezet. Zodat we weer een stukje dichterbij ons doel komen: onze scholen en professionals zo optimaal mogelijk ondersteunen bij het opnemen van hun taken en verantwoordelijkheden. Het GO! is dan ook terecht trots op hoe we de gevolgen van de gezondheids crisis hebben opgevangen.

Ook in 2022 bleven we de blik op de toekomst gericht houden. We gebruikten de inzichten die we tijdens de pandemie verwierven, om de verdere concretisering van het strategisch plan GO! 2030 vorm te geven en konden zo uitdagingen omvormen tot opportuniteiten voor onze eigen langetermijnvisie op onderwijs. We werkten onze concepten "school als concept – hybride leren" en "de rollen van de onderwijsprofessional" verder uit en zagen heel wat scholen ermee aan de slag gaan. We gebruikten de praktijk van afstandslernen om deze concepten te toetsen aan de realiteit en konden zo ons strategisch en tactisch beleidskader nog verder bijstellen. In die zin kunnen we zeggen dat in 2022 het strategisch plan de omslag maakte van theorie naar werkelijke praktijk in verschillende scholen en op diverse manieren.

Het GO! bleef ook in 2022 groeien. Dit betekende dat de centrale diensten de scholen en scholengroepen ook moesten ondersteunen bij deze groei van het net: op het gebied van aanbod, organisatie en - niet in het minst - infrastructuur.

Dit blijft echter een moeilijke opdracht omwille van de besparingscontext waarbinnen we al jaren opereren. Door de besparing in koppen die door de Vlaamse Regering werd opgelegd, moet tegen het einde van de huidige legislatuur opnieuw een besparing gerealiseerd worden. De decretale opdracht van het GO! komt onder druk te staan door de besparingscontext waarbinnen het moet werken.

Door de opeenvolgende besparingen komt het kwaliteitsvol uitvoeren van de kernopdracht van het GO! en het voeren van een degelijk hr-beleid steeds meer onder druk te staan. Sinds 2020 heeft het GO! opnieuw via een optimalisatie van de werking van de administratieve diensten, met daaraan gekoppeld een aanpassing van het personeelsplan, getracht deze besparing te dragen en tegelijk ook de personeelsnoden in functie van het strategisch plan te actualiseren. We stellen daarbij andermaal vast dat we voor de invulling van zelfs een gereduceerd personeelsplan niet over voldoende middelen beschikken. Dit maakt dat we te kampen hebben met een steeds hogere werkdruk die een impact heeft op het welzijn van onze personeelsleden.

In 2022 werden de scholen en instellingen van het GO! ook geconfronteerd met een groeiend leraren- en directeursstekort en met stijgende uitgaven, onder meer door de alsmear hogere energiekosten. Het is in veel gevallen kunst- en vliegwerk geweest om in al deze omstandigheden kwalitatief onderwijs te blijven aanbieden en het strekt alle GO! professionals tot eer dat ze daarin geslaagd zijn. Maar dit is geen situatie die jarenlang vol te houden is en we roepen de Vlaamse beleidsmakers dan ook op om structurele maatregelen te treffen die het leraren- en directeursstekort kunnen indammen en die de koopkracht van onze scholen, instellingen en schoolbesturen vrijwaart.

En boven op dit alles weegt ten slotte ook het structurele tekort aan middelen voor infrastructuur erg door. Ook in 2022 moesten we daardoor leerlingen die uitdrukkelijk voor het GO! hadden gekozen, weigeren.

Het GO! krijgt op deze manier niet de mogelijkheden om zijn grondwettelijke opdracht naar behoren te vervullen: neutraal onderwijs aanbieden en de vrije onderwijskeuze waarborgen. We hopen dan ook dat we mogen rekenen op een overheid die haar eigen onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap een warm hart toedraagt en ons de correcte middelen verschaft om onze grondwettelijke opdracht over heel Vlaanderen te vervullen. Alleen zó kunnen we de vrije keuze waarborgen met een kwaliteitsvol en neutraal onderwijs en de hoeder zijn van gelijke onderwijskansen voor alle kinderen en jongeren in Vlaanderen.

Speerpunten en strategische projecten

Lerarentekort

Het GO! vraagt actie van de Vlaamse Regering om een aantrekkelijker lerarenstatuut en een beter hr-beleid op school mogelijk te maken. Om het tekort aan onderwijspersoneel aan te pakken stelde het GO! in 2022 zelf verschillende actiepunten op:

- Zijinstromers een lerarenopleiding op maat of inhouse aanbieden i.s.m. hogescholen om het voor hen haalbaar te maken en te houden.
- De aantrekkelijkste werkgever zijn binnen het sterk concurrentieel onderwijsveld voor de kleine recruiteringsgroep.
- Startende of nieuwe leerkrachten motiveren en aan boord houden met aanvangsbegeleiding en haalbare uurroosters.
- Zorgen voor (digitale) leermiddelen zodat vervangleerkrachten bij het uitvallen van de vakleerkrachten netbreed kunnen beschikken over materiaal dat voldoet aan de onderwijsdoelen.
- Planlast wegnemen of verminderen. Focussen op het welzijnsbeleid van de professionals en op het recht op deconnectie door efficiënt te connecteren.
- Zorgen voor een flexibele arbeids- en schoolorganisatie die de job van leerkracht aantrekkelijker maakt.

Verschillende acties werden in 2022 opgestart of verdergezet:

- **Werkgeversimagocampagne:** in samenspraak met de betrokkenen uit de scholengroepen werd een overkoepelende 'employer value proposition' opgesteld, als inhoudelijk fundament om het GO! als aantrekkelijke werkgever te promoten. Er werd een visuele campagne uitgewerkt die in 2022 verder uitgerold werd. Deze campagne omvatte in hoofdzaak enkele online advertenties in de vorm van ambassadeursvideo's. Aan de scholengroepen werd een afgeleid product ter beschikking gesteld.
- De **aanvangsbegeleiding** werd aangepast per profiel: een voor pas gediplomeerden, een voor gereactiveerden, een voor zijinstromers en een voor directeurs (JoDi's). De begeleiding gebeurde op verschillende manieren: tijdens de lessen via het mentorschap op schoolniveau, bij aanvangsbegeleiding door het ganse team of in een helpdesk livesessie voor starters.
- Een algemeen kader voor het **recht op deconnectie** werd ter ondersteuning van de scholen(groepen) opgesteld. Voor het personeel is er over dit onderwerp een tekst binnen het arbeidsreglement opgemaakt. Voor leerlingen, hun ouders en de onderwijsinstellingen werd gestart met de ontwikkeling van een afsprakenkader rond digitale bereikbaarheid.
- Op een GO! hr-dag werd het **welzijnsbeleid** met een wetenschappelijke bril bekeken. Zowel het werkbaar werk, het psychosociaal welzijn als de toolkit voor strategisch personeelsbeleid kwamen aan bod. In een verder verloop van het Lerend Netwerk hr wordt de vertaling en kennisdeling op de schoolvloer uitgewerkt.
- Een visie is ontwikkeld op de **flexibele schoolorganisatie** als model om de job aantrekkelijker te maken, zie verder (strategisch plan).
- Een nota werd opgesteld rond een **grondige herziening van het decreet op de rechtspositie** om een modern personeelsbeleid en een flexibele arbeidsorganisatie mogelijk te maken. Dit vormt de basis voor verdere gesprekken met de collega's in de scholen en scholengroepen in 2023.
- **Via tijdelijke projecten** opgezet om het lerarenambt te herwaarderen krijgt een aantal scholen in het basis- en secundair onderwijs de kans om oplossingen uit te werken, uit te proberen en bij te sturen. Om enerzijds het lerarentekort terug te dringen en anderzijds, zoals al vermeld, het beroep van leraar te herwaarderen door de schoolorganisatie aan te passen en door een wervend en doeltreffend hr-beleid te voeren.
- **Veranderingstrajecten naar een flexibele schoolorganisatie door de PBD-GO!** naast het ontsluiten van materialen en kaders via de GO! materialenbank ondersteunt de PBD-GO! ook veranderingstrajecten op schoolniveau om tot een flexibele schoolorganisatie te komen.

Vlaamse toetsen

De Vlaamse toetsen hebben een meerwaarde voor het GO! We delen immers de bezorgdheid dat de resultaten uit peilingen en internationaal vergelijkend onderzoek voor bepaalde domeinen zoals wiskunde, wetenschappen en begrijpend lezen beter kunnen.

In overeenstemming met dit standpunt bracht het GO! in de Algemene Raad van de Vlor een tegenstem uit op het kritische Vlor-advies over het voorontwerp van decreet over de Vlaamse toetsen. Het GO! kon zich niet vinden in de boodschap van het Vlor-advies die inhoudt dat de voorliggende ontwerpregelgeving rond de Vlaamse toetsen geen goede zaak is voor het onderwijs en de bredere samenleving. Het GO! staat immers ten volle achter de invoering van de Vlaamse toetsen als extern ontwikkelde en wetenschappelijk onderbouwde toetsen die op schoolniveau een beeld geven van de leeruitkomsten van de eigen leerlingen en die op centraal niveau een beeld hiervan geven voor alle Vlaamse scholen. Ze meten het bereik van de eindtermen en kunnen het meten van leerwinst of trends doorheen de tijd mogelijk maken. De toetsen zorgen voor een systematische en cyclische monitoring van leerlingenprestaties voor een selectie van eindtermen van Nederlands en wiskunde en leveren objectieve informatie voor maatregelen om de onderwijskwaliteit op school- en systeemniveau te versterken. Het GO! ging dan ook akkoord met het voorontwerp van decreet.

Het GO! formuleerde wel nog een aantal aanbevelingen bij dit voorontwerp van decreet met het oog op een robuuste uitrol van de Vlaamse toetsen:

- Er moeten maatregelen komen rond de werkomstandigheden voor schoolteams om aan de slag te gaan met de Vlaamse toetsen. Bijkomende taakbelasting moet opgevangen worden.
- Het GO! vraagt om op termijn ook Vlaamse toetsen in te voeren voor andere vakken en leergebieden om curriculumvernauwing tegen te gaan.
- Het GO! vraagt aandacht voor de technische en methodologische beleidsaanbevelingen rond het meten van leerprestaties en leerwinst zodat de rapportages zo betrouwbaar mogelijk zijn.
- Het GO! vraagt om een doelgerichte communicatie die het gebruik van de resultaten in de vorm van een rangschikking kan tegengaan.
- Het voorontwerp van decreet bepaalt dat de inspectie een doorlichting kan uitvoeren op grond van herhaaldelijk mindere prestaties op de Vlaamse toetsen of op grond van minder leerwinst. Voor het GO! gaat het daarbij om een vervroegde of versnelde doorlichting op basis van het volledige onderwijskwaliteitskader (R-OK) en gebeurt dit best alleen in geval van herhaaldelijk en significant mindere prestaties van een school op de Vlaamse toetsen en in vergelijking met andere vergelijkbare scholen.

Los van de legistische weg van het voorontwerp van decreet zette het GO! in 2022 al in op de **voorbereiding van de invoering van de Vlaamse toetsen**.

Ook het onderwijsveld werd betrokken en geïnformeerd. In 2022 werden **helpdesksessies** opgestart over de Vlaamse toetsen om aan onze leerkrachten en beleidsteams toelichting te geven bij het wat, waarom, wanneer en hoe van de Vlaamse toetsen. GO! scholen werkten in het najaar ook mee aan een eerste testfase voor het invullen van de toetsen van het tweede jaar secundair onderwijs.

Leersteun

In het regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2019-2024 werd de ambitie geformuleerd om leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften de juiste ondersteuning te geven op de juiste plaats.

De Vlaamse Regering hechtte in 2019 haar goedkeuring aan de nota "Naar een begeleidingsdecreet voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften". In die nota werden enkele belangrijke principes meegegeven voor het uitschrijven van een conceptnota leersteundecreet ter vervanging van het M-decreet.

Eind juni 2022 werden in een conceptnota de klijtlijnen uitgezet voor dit decreet.

Beleidsmaatregelen werden geformuleerd voor de ondersteuning van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en voor de versterking van hun leerkrachten in het gewoon onderwijs.

Het GO! nam diverse vragen mee in het overleg met de overheid over de conceptnota en formuleerde enkele adviezen binnen de Vlor met het oog op verduidelijking.

De eerste principiële goedkeuring aan het ontwerp van decreet over leersteun werd op basis van de onderhandelingen met andere onderwijsverstrekkers en vakorganisaties verder aangepast.

Het GO! beschouwt samen met de Vlor de volgende voorstellen in het voorontwerp van decreet over leersteun nog steeds als een stap vooruit:

- de verzelfstandiging van de leersteuncentra en de toeleiding via één spoor;
- de realisatie van een ambt van leerondersteuner;
- het streven naar een referentiekader voor kwaliteitsvolle ondersteuning in cocreatie met het onderwijsveld. Het referentiekader is nog in ontwikkeling.

Wat echter opvalt aan het ontwerp van decreet is dat er nog steeds geen globaal plan voor inclusie werd uitgewerkt en dat de aangekondigde versterking van zowel de basis- als verhoogde zorg nog geconcretiseerd moeten worden.

Onder meer op basis van ideeën vanuit het GO! gaf de Vlor ook drie nieuwe kernboodschappen mee.

- Hoe de versterking eruit gaat zien van zowel de basis- als verhoogde zorg, de fundamenten van het zorgcontinuüm, is niet bepaald.
- Het voorontwerp van decreet heeft een grote impact op de opdracht van het CLB, zoals de administratieve overlast van de gemotiveerde verslagen. Het GO! vraagt om bij de monitoring de kwaliteit van het samenspel tussen CLB en school steeds te bekijken in functie van een optimaal leerproces voor elke leerling.
- Ten slotte betreurt de Vlor dat er nog geen referentiekader is voor kwaliteitsvolle leersteun, terwijl dit voorontwerp van decreet er uitdrukkelijk naar verwijst. Het is voor de Vlor dan ook onmogelijk om advies uit te brengen over de artikelen die verwijzen naar het referentiekader.

De onderhandelingen met de onderwijsverstrekkers en vakorganisaties hebben ertoe geleid dat het ontwerp van decreet over leersteun verder werd aangepast en dat er rekening werd gehouden met de kernboodschappen van het GO!.

Eind 2022 hecht de Vlaamse Regering haar tweede principiële goedkeuring aan het ontwerp van decreet over leersteun. Dit ontwerp zal worden voorgelegd aan de Raad van State. Een ontwerp van decreet is nog geen beslist beleid. Pas wanneer het Vlaams Parlement het decreet goedkeurt, is er sprake van beslist beleid.

De centrale diensten van het GO! hebben continu en breed geïnformeerd over de voortgang van het dossier leersteun via verschillende kanalen. Het GO! heeft zo de interne participatiestructuren benut: de Permanent Technische Commissies, regelmatig overleg met de algemeen directeurs en de coördinatoren van de huidige ondersteuningsnetwerken. Er werd regelmatig informatie verstrekt en er zijn Q&A-sessies gehouden voor de huidige coördinatoren en voor afgevaardigden van de scholengroepen.

De huidige werkwijze van het ondersteuningsmodel blijft tot en met het schooljaar 2022-2023 van kracht. Dit betekent dat de bestaande werking nog een jaar verderloopt, maar dat er toch al vooruitgeblikt kan worden. Leerlingen die vandaag al recht hebben op ondersteuning, zullen die blijven krijgen. Ondersteuners blijven hun taak als ondersteuner opnemen.

Het decreet leersteun en het leersteunmodel gaan vanaf 1 september 2023 van start.

Onderwijsinternaten

Met de conceptnota "Onderwijsinternaten" werd het startschot gegeven voor een nieuw, coherent en actueel regelgevend kader voor alle onderwijsinternaten en hun internen. De onderwijsinternaten worden nog altijd omkaderd op basis van een besluit van 1967.

Op 15 juli 2022 hechtte de Vlaamse Regering haar eerste principiële goedkeuring aan een voorontwerp van decreet over de onderwijsinternaten.

Na inwinning van adviezen (o.a. bij de Vlor) en de onderhandelingen met de sociale partners (werkgevers en vakbonden) werd het voorontwerp aangepast en gaf de Vlaamse Regering op 23 december 2022 haar tweede principiële goedkeuring. Het beleidsproces is op het moment van schrijven nog niet ten einde; het ontwerpdecreet ligt voor advies voor bij de Raad van State.

De grootste verandering die het ontwerpdecreet met zich meebrengt, is de wijze waarop de **omkadering** voor de onderwijsinternaten wordt berekend. De internaten genereren omkaderingsrekeneenheden (ORE) op basis van het aantal internen. Enkele doelgroepen tikken extra aan. Dat gaat concreet over leerlingen met een verslag, over leerlingen waarvan het verblijf in het internaat kadert binnen een jeugdhulpmaatregel en over kleuters. De omkadering is cumulatief, maar ook degressief.

Er is lang onduidelijkheid geweest over de ORE en de werkingsmiddelen; dat heeft bij de internaten voor het nodige ongenoegen gezorgd.

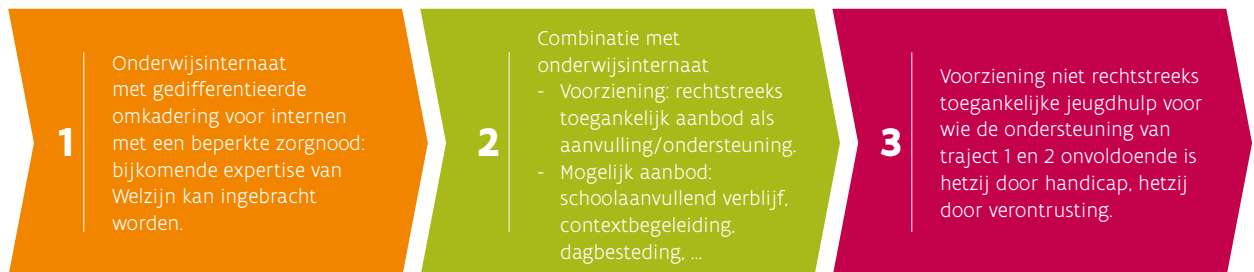
Voor het GO! zijn er op basis van het internenaantal op 1 februari **4 schaalvergrotingsoperaties** nodig. Die fusies worden begeleid door de transitie managers die hiervoor op projectmiddelen vanuit onderwijs zijn aangesteld. De transitie managers hebben in nauwe samenwerking met verschillende afdelingen van de centrale diensten van het GO! een plan van aanpak uitgewerkt voor de realisatie van deze verandertrajecten.

De onderwijsinternaten worden, zonder uitzondering, **autonome instellingen**. Het tehuis Kastor Kuurne maakt omwille van zijn specificiteit (de populatie bestaat vrijwel helemaal uit internen die uit huis zijn geplaatst) een transitie naar Welzijn. De overige tehuizen, voor foorreizigers en schipperskinderen, blijven binnen het beleidsdomein Onderwijs. Alle onderwijsinternaten kunnen bijkomende ORE genereren op basis van bijkomende verblijfdagen; dat maakt een meer flexibele openstelling mogelijk.

Er zijn vanuit de overheid projectsubsidies ter waarde van 405 000 euro toegekend aan het GO! voor de **professionalisering van de onderwijsinternaten**. De middelen worden vanuit de pedagogische begeleidingsdienst ingezet voor 3 voltijdse medewerkers die de onderwijsinternaten zullen ondersteunen bij de implementatie van het referentiekader voor Internaatkwaliteit (RIK). Daarnaast is er een overeenkomst gesloten met Sensoa in het kader van beleidsondersteuning inzake seksueel grensoverschrijdend gedrag. Ten slotte zijn er ook middelen voorzien voor de coaching van de leidinggevenden die op grond van het decreet directeur worden van het onderwijsinternaat.

Een andere belangrijke ontwikkeling voor de onderwijsinternaten is de **structurele samenwerking met Welzijn wat betreft internen die vanuit een verontrustende opvoedingssituatie in het onderwijsinternaat verblijven**. De onderwijsinternaten zullen voor deze internen bijkomende expertise kunnen inbrengen van externe welzijnspartners via 1G1P (één gezin, één plan). Het CLB blijft vanuit zijn draaischijffunctie de schoolnabije partner in deze trajecten. De bedoeling is om kwetsbare internen zo lang mogelijk aan boord te houden van het onderwijsinternaat en op die manier ingrijpende en residentiële jeugdhulp te vermijden. Er is hierrond in 2022 een project opgestart dat zal gemonitord en geëvalueerd worden. De onderwijsinternaten krijgen op die manier een plaats in het continuüm van Onderwijs naar Welzijn, zoals hieronder wordt geïllustreerd (samenhang met de transitie naar Welzijn).

De onderwijsinternaten werden in 2022 **nauw betrokken bij het beleidstraject**. Er werd over gewaakt dat hun desiderata zoveel mogelijk werden meegenomen bij de gesprekken en onderhandelingen rond het ontwerpdecreet. Er **is frequent geïnformeerd** en er zijn ook vraag- en antwoordsessies georganiseerd.

De vorderingen in het ontwerpdecreet zijn ook consequent meegedeeld aan de interne adviesorganen en aan de algemeen directeurs. Voor de nieuwe raden van bestuur was er een webinar zodat ook zij op de hoogte zijn van de contouren van het ontwerpdecreet en de veranderingen die het met zich meebrengt voor de onderwijsinternaten.

Het beleidsproces wordt afgerond in het voorjaar van 2023. De inwerkingtreding van het decreet is voorzien op 1 september 2023.

Transitie Onderwijs-Welzijn

Uiterlijk op 1 september 2023 zullen de internaten buitengewoon onderwijs (buo), de internaten met permanente openstelling (IPO) en het tehuis Kastor Kuurne inkantelen in Welzijn. Dan start een "inlooperperiode" die de instellingen de kans geeft om vertrouwd te geraken met de welzijnsregelgeving en alle processen die er lopen in een welzijnsvoorziening. Op 1 januari 2025 start het eerste volwaardige "welzijnsjaar"; de instellingen zullen dan omkaderd en gesubsidieerd zijn zoals vergelijkbare welzijnsinstellingen.

Deze transitie verloopt op twee snelheden. De internaten buitengewoon onderwijs waar een IPO aan verbonden is en het tehuis Kastor (hierna de eerste lichting genoemd), hebben voorsprong ten aanzien van de internaten buo zonder IPO (hierna de tweede lichting genoemd). Voor de eerste categorie instellingen begon de transitie al op 1 september 2015. Op dat moment begonnen zij hun werking al af te stemmen op de kwaliteitskaders die gehanteerd worden in Welzijn. Zij werden tussen 2015 en vandaag ook al onderworpen aan het toezicht van de gezamenlijke inspectie Onderwijs-Welzijn.

2022 was een pittig werkjaar wat de transitie betrof. Hieronder volgt een overzicht van de grote thema's binnen de transitie en de ondersteuning die door het GO! geboden werd. Die ondersteuning is teamwerk waarbij zowat alle afdelingen betrokken zijn. Het dossier wordt getrokken door de afdeling Beleid en Belangenbehartiging.

Om een accuraat zicht te krijgen op de populatie van alle instellingen en haar zorgnoden, werd een multidisciplinair team voor de **inschaling van de internen ingezet**. Dit team werd gecoördineerd door de permanente ondersteuningscel van de CLB's. Op basis van een wetenschappelijk gevalideerd zorgzwaarte-instrument werden de noden inzake verblijf, begeleiding, therapie en behandeling in kaart gebracht.

Tegelijkertijd hebben de instellingen van de eerste lichting hun **zorgstrategische plan** geschreven. Dat plan is opgebouwd in twee delen. Een eerste deel gaat over de huidige situatie, met inbegrip van een sterkte-zwakteanalyse. Het tweede deel geeft de visie weer die de instelling heeft op haar toekomstige positie in het welzijnslandschap (aanbod, doelgroep, positionering in het welzijnslandschap, partnerschappen, ...)

De tweede lichting moet zijn zorgstrategische plan indienen tegen 31 maart 2023. De instellingen worden hierbij ondersteund door de afdeling Beleid en Belangenbehartiging en de pedagogische begeleidingsdienst.

De zorgstrategische plannen van de instellingen van de eerste lichting zijn al goedgekeurd door de beoordelingscommissie. Deze instellingen kregen inmiddels een **simulatie van wat hun werkingsmiddelen en omkadering** (personeelspunten) zullen zijn. Zij zijn voorlopig erkend vanaf 1 januari 2023 en krijgen vanaf dan een projectsubsidie van Welzijn voor de periode tussen 1 januari 2023 en 31 augustus 2023.

Er is in 2022 een **beheerstructuur** vastgelegd voor de welzijnsvoorzieningen. Dit gebeurde in dialoog met de Co-Ra. Er is beslist dat de voorzieningen van het GO! zullen ingebed blijven in de rechtspersoon Gemeenschapsonderwijs. De aansturing van de instellingen gebeurt op het niveau van de scholengroepen, met de algemeen directeur en de raad van bestuur als eindverantwoordelijken. De instellingen kunnen een erkenning vragen bij het VAPH of Opgroeien op het niveau van de scholengroep, op het niveau van de instelling of op vestigingsplaatsniveau. De raden van bestuur duiden een directeur voor de voorziening aan.

De **transitie van de personeelsleden** naar Welzijn is wellicht de grootste uitdaging geweest in 2022.

De overheid heeft samen met het lokale niveau een prestatie- en vakantieregeling bepaald voor de vastbenoemde personeelsleden. Dat heeft veel ongenoegen met zich meegebracht.

Samen met alle toekomstige voorzieningen werd afgesproken dat er aan het volume van de prestaties en de vakanties niet getornd wordt, maar dat er wel een meer flexibele inzet kan gevraagd worden in functie van de organiseerbaarheid van de instellingen. (Later heeft de Raad van State geoordeeld dat de Vlaamse Regering toch een kader inzake de prestatie- en vakantieregeling moet uitwerken). De werkzaamheden lopen nog verder in 2023.

De instellingen zullen deel uitmaken van een complex en gevarieerd jeugdhulplandschap en ze zullen zich hier moeten in positioneren. Om dit te faciliteren ging het GO! op zoek naar een partner die hen de beste **belangenverdediging** kan bieden in een landschap dat historisch gegroeid is uit een quasi monopolie van katholieke instellingen. Er is inmiddels een lange weg afgelegd en alle welzijnsvoorzieningen moeten ten aanzien van hun cliënten neutraliteit waarborgen. Het GO! is bij de keuze van een partner niet over één nacht ijs gegaan. In functie van de ondersteuningsmogelijkheden en de garanties die kunnen geboden worden voor het verwerven van een erkenning door andere voorzieningen, is gekozen voor lidmaatschap van het Vlaams Welzijnsverbond. De ondersteuning door het verbond gebeurt in samenspraak met het GO!.

Wat de **infrastructuur** van de (meeste) voorzieningen betreft, is er een inhaalbeweging nodig. Heel wat van de internaten buo hebben nog slaapzalen en dat is niet conform de vereisten inzake privacy. Er wordt door de afdeling Infrastructuur een kloofanalyse gemaakt van de huidige infrastructuur tegenover de gewenste situatie. Er staan een aantal nieuwbouwprojecten in de steigers die nog conform de fysische normen van Onderwijs zullen worden gebouwd; wellicht zijn er op termijn aanpassingen nodig. De instellingen kunnen na erkenning door Welzijn aanspraak maken op VIPA-investeringsmiddelen. VIPA subsidieert ca. 55% van de bouwkost, de overige 45% moet geprefinancierd worden. De wijze van prefinanciering is nog een onzeker punt.

Er is **continu en breed geïnformeerd** over de voortgang van de transitie via verschillende kanalen. Interne participatiestructuren zoals de Permanent Technische Commissies, het voormalige STAP en de Co-Ra werden betrokken. Er waren ook webinars om de nieuwe raden van bestuur te informeren. Er is op vraag van individuele raden van bestuur toelichting gegeven over de transitie. Er zijn frequent Q&A-sessies gehouden voor de instellingen en de scholengroepen. Ten slotte zijn er ook heel wat materialen ontwikkeld om de transitie ten aanzien van de instellingen te faciliteren.

Eindtermen

Op 1 september 2021 werden de nieuwe structuur en organisatie van de tweede graad van het secundair onderwijs van kracht. De matrix met nieuwe studierichtingen en bijbehorende onderwijsdoelen zouden progressief verder worden ingevoerd de komende schooljaren. Op 16 juni 2022 vernietigde het Grondwettelijk Hof echter het decreet met de eindtermen voor de tweede en derde graad. Die beslissing werd gemotiveerd met de vaststelling dat de eindtermen te gedetailleerd zijn en te weinig ruimte laten voor het pedagogisch project van de scholen.

Het effect van de vernietiging gaat pas in na het schooljaar 2024-2025. Zo wil het Grondwettelijk Hof de overheid voldoende tijd geven om nieuwe eindtermen te formuleren en de onderwijsnetten en -koepels om nieuwe leerplannen te ontwikkelen. Ook leerlingen die al met de vernietigde eindtermen startten, kunnen zo hun jaar op een rechtsgeldige manier afronden. De realiteit is echter gecompliceerder omdat er voor de derde graad, die in september 2023 gemoderniseerd wordt, nog geen goedgekeurde GO! leerplannen bestaan.

Het GO! betreurt de beslissing en vroeg aan de Vlaamse Regering en het Parlement om vaart te zetten achter het vormgeven van de aangepaste set eindtermen en dat ze dit doen op een manier waardoor we het al geleverde werk zoveel mogelijk kunnen recupereren. Vooral voor GO! leraren uit de tweede graad is dit een belastende beslissing. Zij moeten immers al na een korte periode met nieuwe eindtermen weer een aanpassing van die eindtermen ondergaan. Het GO! streeft daarom naar nieuwe leerplannen die een zo klein mogelijke aanpassing voor de leraren betekent. We willen daarbij de combinatie van een brede basisvorming met ambitieuze studierichtingen behouden. Voor de derde graad streven we naar nieuwe GO! leerplannen op basis van aangepaste eindtermen in september 2023. Zo voorkomen we dat ook leraren uit de derde graad dezelfde dubbele inspanning moeten leveren.

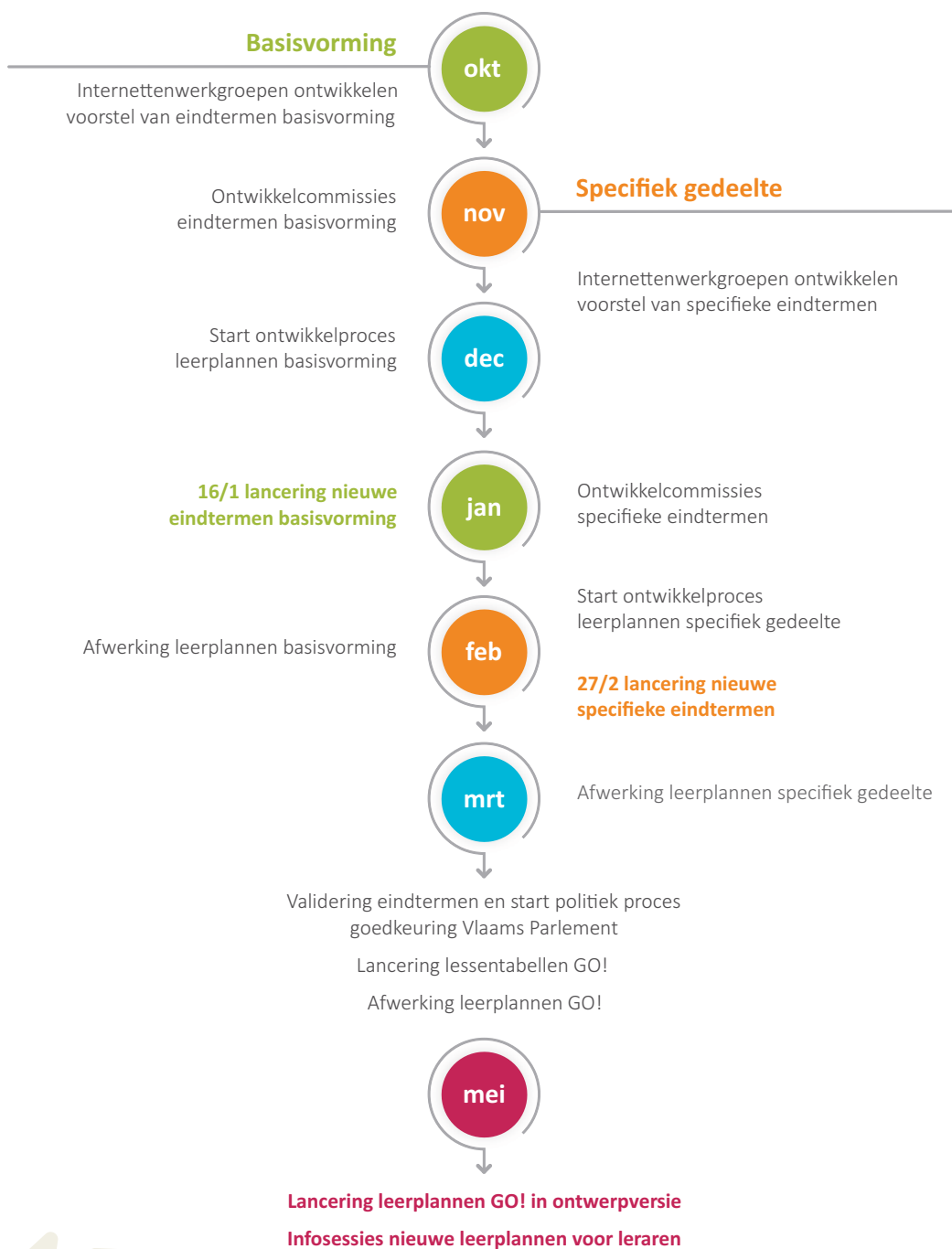
Na een zomer onderhandelen, zette de Vlaamse Regering met de conceptnota van 23 september 2022 de planning en spelregels uit om de eindtermen voor de tweede en derde graad te herzien. In oktober formuleerden specialistenwerkgroepen, waarin ook het GO! is vertegenwoordigd, een voorstel tot nieuwe eindtermen. Ontwikkelcommissies verfijnen vervolgens dat voorstel tot eindtermen die nog door de Vlaamse overheid gevalideerd en tenslotte ook door het parlement goedgekeurd moeten worden.

Vanaf december 2022 ging de PBD-GO! al aan de slag in leerplancommissies om samen met leraren de ontwerpeindtermen uit te werken tot GO! leerplannen. Hoe die leerplannen er precies uit zullen zien leggen we vast in een leerplanconcept waarvoor we samen met de Raad van het GO! in december een participatief traject startten. De publicatie van de lessentabellen was voorzien voor april 2023 en de leerplannen in mei. Vanaf mei organiseerde de PBD-GO! infosessies om leraren wegwijs te maken in de nieuwe GO! leerplannen.

In de planning hieronder vind je alle details over het traject, zoals voorzien in 2022, dat de eindtermen afleggen om tot die GO! leerplannen te komen. We hadden helaas de timing van een aantal stappen niet zelf in de hand en de planning zou dan ook in 2023 voortdurend bijgestuurd worden.

Planning leerplannen tweede en derde graad so

onder voorbehoud van wijzigingen

PBD-GO!

Oekraïne-crisis

Op 24 februari 2022 begon de [Russische invasie van Oekraïne](#) in de regio's Donetsk en Loehansk. In het begin van de oorlog werd ook de hoofdstad Kiev aangevallen en omsingeld. De oorlog leidde tot een vluchtelingenstroom. Vlaanderen zorgde voor de opvang van de minderjarigen in het onderwijs. De centrale diensten van het GO! zijn meteen gestart met een crisiscel Oekraïne om de instellingen van het GO! gecoördineerd te ondersteunen. Maar de crisiscel diende ook als centraal aanspreekpunt voor de overheid.

Vanuit deze multidisciplinaire crisiscel werd het Oekraïne-overleg tussen het kabinet en de sociale partners voorbereid. Evenals de zes onderliggende thematische werkgroepen die de overheid – naar analogie met de coronaperiode – had opgestart. In deze thematische werkgroepen bracht het GO! de praktische problemen en operationele vragen naar voren waar de instellingen van het GO! mee worstelden.

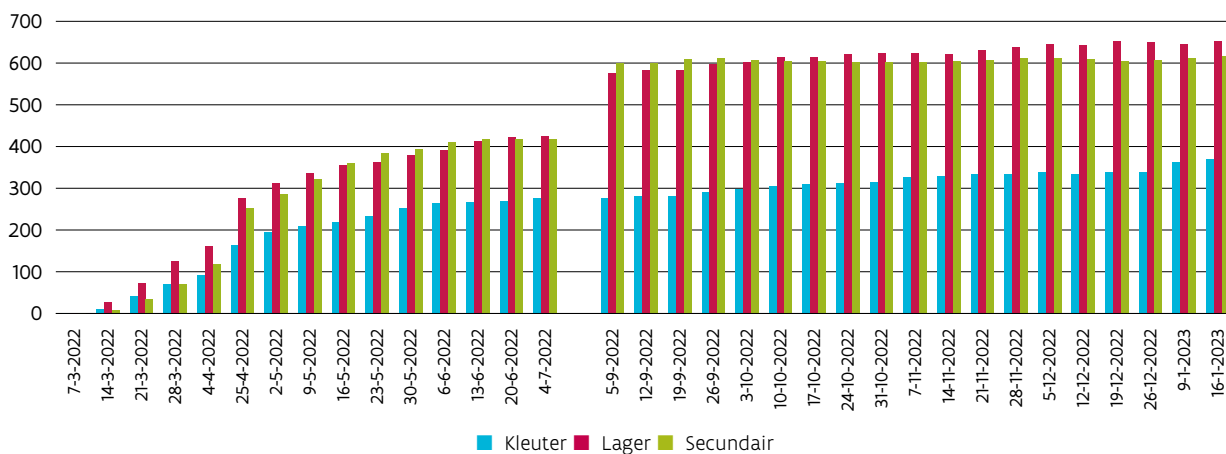
De verschillende Oekraïne-nooddecreten die de overheid heeft opgemaakt in 2022, werden door de centrale diensten toegelicht aan de instellingen van het GO! en er werd ondersteuning geboden in de toepassing van deze noodregelgeving.

Daarnaast monitorden de centrale diensten de evolutie van de leerlingencijfers in het leerplichtonderwijs en de cursistenaantallen in het volwassenenonderwijs.

Alle communicatie naar de instellingen werd gecentraliseerd op de website GO! pro.

Dit leidde in het schooljaar 2021-2022 tot de toename van 4.056 leerlingen in het basisonderwijs en 1.584 leerlingen in het secundair onderwijs (waarvan 1.410 OKAN). Het aandeel van het GO! hierin was 701 leerlingen in het basisonderwijs en 419 leerlingen in het secundair onderwijs (waarvan 387 OKAN).

Halfweg januari 2023 telde Vlaanderen een toename van 5.083 leerlingen in het basisonderwijs en 2.547 leerlingen in het secundair onderwijs (waarvan 2.416 OKAN). Het aandeel van het GO! hierin was, 1.023 leerlingen in het basisonderwijs en 616 leerlingen in het secundair onderwijs (waarvan 594 OKAN).

Figuur 5: evolutie leerlingeninstream uit Oekraïne 2022 (enkel GO!)

In het kleuter- en lager onderwijs is er in het schooljaar 2022-2023 nog steeds een lichte aangroei van leerlingen afkomstig uit Oekraïne. In het secundair onderwijs is de instroom gestagneerd. Het aandeel van leerlingtoename in het buitengewoon onderwijs is zeer beperkt.

De instroom van minderjarige jongeren uit Oekraïne had gevolgen voor de infrastructuurcapaciteit in de scholen. Er waren in de scholen (voornamelijk voor het OKAN in het secundair) op korte termijn extra plaatsen noodzakelijk.

Het eerste Oekraïne-nooddecreet van 20 april 2022 voorzag in dringende maatregelen in het onderwijs naar aanleiding van de Oekraïne-crisis. Het zorgde ervoor dat schoolbesturen die voor de opvang van kinderen en jongeren uit Oekraïne de capaciteit van een school of vestigingsplaats tijdelijk wilden uitbreiden, een subsidieaanvraag konden indienen voor de huur van bestaande gebouwen en tijdelijke modulaire units.

Strategisch plan GO! 2030

Sinds een paar jaar bepaalt de Poolstervisie de koers die het GO! aanhoudt in aanloop naar 2030 om zijn missie te realiseren. De centrale diensten en scholengroepen hebben hun beleid hierop afgestemd en nemen acties om de onderwijsinstellingen van het GO! daarin te begeleiden. Gedreven schoolteams zijn van hun kant, elk op hun ritme en binnen hun eigen context, bezig om het leerproces, maar ook de leeromgeving van hun leerlingen en cursisten te laten evolueren tot “dé favoriete leergemeenschap, voor iedereen gepersonaliseerd, spiegel en bouwsteen van de samenleving”.

Intussen maakten de coronacrisis en het lerarentekort duidelijk waar de succesfactoren én knelpunten zitten om de Poolstervisie in de praktijk te brengen. De leden van de Raad GO!, de coördinatieraad en de directieraad bepaalden tijdens het voorjaar van 2022 de netbrede prioriteiten voor de komende jaren. Dit heeft geleid tot een portfolio aan projecten en acties, geclusterd binnen 4 programma's: Gepersonaliseerd samen leren, School als concept, De GO! onderwijsprofessional en Digitale transformatie. Hieronder volgt een toelichting bij de voornaamste realisaties.

Gepersonaliseerd samen leren

De visie op gepersonaliseerd samen leren vormt voor de PBD-GO! het uitgangspunt bij het versterken van de beroepsbekwaamheid van de onderwijsprofessionals en het implementeren van de beleidsprioriteiten brede basiszorg, effectieve didactiek en datageletterdheid. Daarom staat deze visie ook centraal in haar begeleidingsplan '22-'25. De ondersteunende visies op de GO! onderwijsprofessional en de school als concept (waarover hierna meer) geven hierbij richting in de ontwikkeling van scholen tot flexibel georganiseerde professionele leergemeenschappen met een onderzoekende houding.

Het gedifferentieerde ondersteuningsaanbod van de PBD-GO!, met materialenbank en helpdesk naast begeleiding en professionalisering, werd daartoe verder aangescherpt. Voor het bereiken van leervermogen, leermotivatie en leerwinst ondersteunt de PBD-GO! met een focus op curriculum. Kennis van de onderwijsdoelen en effectieve didactiek is daarbij cruciaal. In opleidingen en verandertrajecten rond curriculum neemt de PBD-GO! expliciet de implementering van gepersonaliseerd samen leren mee.

Dat vertaalt zich in beleidsmatige ondersteuning van scholen en scholengroepen via opleiding, vorming en verandertrajecten met focus op curriculumimplementatie, flexibele schoolorganisatie, onderzoekend leidinggeven, gedeeld leiderschap, leerlingenbegeleiding en de modernisering van het so. De digitale transformatie van het onderwijs wordt daarin geïntegreerd meegenomen.

School als concept

Flexibele schoolorganisatie staat vandaag op de agenda van heel wat (secundaire) scholen. Dat blijkt ook uit de grote vraag naar begeleiding en ondersteuning. Van scholen wordt immers uitdrukkelijk verwacht om alle leerlingen maximaal kansen te geven om de doelen te verwerven en hierbij een passende begeleiding te voorzien. Daarbij ervaren scholen dat de "traditionele aanpak" niet langer toereikend is en zoeken ze naar mogelijkheden om het anders te doen. Om daaraan tegemoet te komen creëerde de pedagogische begeleidingsdienst al een ondersteuningsaanbod voor scholen, met 78 verandertrajecten rond flexibele schoolorganisatie, een ondersteunend netwerk en scholengroepspecifieke ondersteuning. Binnen verschillende afdelingen wordt ook gewerkt aan nieuwe ondersteuningsinitiatieven zoals inspiratiegidsen (Infrastructuur) en professionaliseringsinitiatieven (PBD-GO!).

Daarnaast zijn er heel wat regelgevende, praktische en andere drempels om flexibeler aan de slag te gaan. Deze kunnen te maken hebben met de onderwijsorganisatie (o.a. indeling van schooldag, -week of -jaar) of met de arbeidsorganisatie. Het GO! brengt deze knelpunten in kaart, probeert scholen te ondersteunen om hiermee om te gaan en ijvert tegelijk bij de overheid om in de toekomst een aantal van deze regelgevende drempels weg te werken.

De school als concept betekent ook dat onderwijsinstellingen ankerpunten worden waar lerenden en onderwijsprofessionals *samen leren samenleven*. Daar hoort ook een versterkte samenwerking met de arbeidsmarkt en de welzijnssector bij, alsook het inclusiever maken van de leer- en leefomgeving.

De hybride leer- en leefomgeving krijgt overigens ook in het niet-leerplichtonderwijs verder vorm. Het project GO! Academy heeft onder meer tot doel het online aanbod van alle CVO's via een platform digitaal te ontsluiten. Zo kunnen cursisten zich handig inschrijven voor een opleiding (of module) die ze kunnen volgen waar en wanneer ze willen. In het kader van de GO! sandbox werd dit jaar een ontwerp van prototype voor dit platform ontwikkeld.

De GO! onderwijsprofessional

De keuze om gepersonaliseerd samen leren centraal te plaatsen in onze Poolstervisie heeft ook gevolgen voor de GO! onderwijsprofessionals. Als regisseurs van het leerproces zetten zij in op directe instructie en doelgerichte differentiatie, en coachen ze de leerlingen en cursisten in hun groei naar autonomie. We geloven dat dit niet alleen elke lerende ten goede komt, maar zien hier ook kansen tot het verhogen van het welzijn en welbevinden van de onderwijsprofessionals zelf en tot het aantrekkelijker maken van onderwijsberoepen.

Zo ontwikkelde het GO! een visie op de flexibele arbeidsorganisatie (als deel van de schoolorganisatie), waarin we streven naar samenwerkende teams van onderwijsprofessionals met gedeelde verantwoordelijkheid. Hierbij nemen deze teams samen de kernopdrachten op voor een groep van lerenden. Teamteaching en andere vormen van intensieve samenwerkingsverbanden worden een gestandaardiseerde praktijk binnen scholen. De samenstelling van die teams gebeurt flexibel en er is ruimte voor differentiatie en specialisatie. De bedoeling is om met het veld verder te bekijken welke drempels scholen ervaren bij

het vormgeven van die flexibele schoolorganisatie en hoe ze die drempels kunnen wegnemen. De uitkomsten hiervan zullen mee de basis vormen voor de beleidsaanbevelingen in ons memorandum voor een toekomstige Vlaamse Regering in 2024.

In aansluiting daarbij hebben verschillende scholen en scholengroepen ook ingetekend op de oproep tot “tijdelijke projecten in het basis- en secundair onderwijs in het kader van het herwaarderen van het lerarenambt”. Via deze tijdelijke projecten krijgt een aantal scholen de kans om oplossingen uit te werken en te testen, om enerzijds het lerarentekort terug te dringen en anderzijds het beroep van leraar te herwaarderen via ingrepen op de schoolorganisatie en via een wervend en doeltreffend hr-beleid.

Digitale transformatie

Bij de realisatie van de Poolstervisie van het GO! speelt de digitale component een belangrijke rol. Het vormt een katalysator om de transformatie in het onderwijs mogelijk te maken. De technologische mogelijkheden helpen om de principes van gepersonaliseerd samen leren in de praktijk te brengen, en lerenden en leerkrachten te ondersteunen.

In 2022 kreeg de digitale transformatie binnen het GO! verder vorm. Nadat in 2021 de krijtlijnen van de digitale strategie van het GO! werden uitgetekend en de ‘PTC Digitaal Beleid’ als permanent overlegorgaan werd opgestart, werd de werking verder versterkt door een bredere werkgroep digitale transformatie met vertegenwoordigers van zowel de centrale diensten als van alle scholengroepen. Inhoudelijk wordt er ingezet op het ontwikkelen, opvolgen en connecteren van oplossingen die een bijdrage leveren aan 6 bouwstenen: visie, deskundigheid, leermiddelen, infrastructuur, data en het ecosysteem.

Initiatieven die in 2022 een plaats hadden binnen de projectportfolio ‘digitale transformatie’ zijn onder meer het project ‘Level Up’ (dat scholen ondersteunt in het ontwikkelen van een beleidsvisie), de organisatie van een ontmoetingsdag over XR, de ontwikkeling van een prototype voor een GO! appstore (die leerkrachten helpt bij het kiezen van digitale tools), het Europees project INSTALL-ed (dat een kader voor het digitaal ondersteunen van zelfregulerend leren uitwerkte) en de aanmaak van datadashboards voor de centrale diensten en scholengroepen.

Leren van elkaar

Omdat het uitwisselen van kennis en expertise over de flexibele schoolorganisatie en andere aspecten van GO! 2030 belangrijk is, werd in 2022 binnen Smartschool en de GO! navigator ‘GO! pen’ ontwikkeld. GO! pen staat voor GO! praktijkexpertisenetwerk. Tegelijk roept het ook het beeld op dat we in het GO! samen aan ons onderwijsverhaal schrijven. Het doel van GO! pen is het ontsluiten en delen van inspirerende praktijken voor alle GO! professionals om van en met elkaar te leren. De contactinfo, context, aanpak, leerpunten... van inspirerende praktijken worden hierin beschreven. Zowel scholen die kleine stapjes zetten als deze die grote veranderingen hebben doorgevoerd, worden via dit kanaal ontsloten en gedeeld.

Samen innoveren: de GO! sandbox

Om de innovatiecultuur te versterken, werd in september 2021 de [GO! sandbox](#) als een nieuwe methodiek ingevoerd. Hiermee moedigt het GO! zijn scholen en andere instellingen aan om samen oplossingen te zoeken voor de complexe uitdagingen waar het onderwijs voor staat. Denk maar aan het flexibiliseren van het curriculum of het doelgericht en planlastvriendelijk evalueren. De GO! sandbox helpt om via service design in enkele maanden een prototype van een oplossing te ontwikkelen.

In 2022 viel het GO! met twee van de ontwikkelde prototypes in de prijzen bij [Sandbox Vlaanderen](#). Het team L-earn won € 20.000 om een app te ontwikkelen om vroegtijdige schoolverlaters opnieuw te motiveren via visualisatie van het leerproces en beloning van kleine leerwinsten. Het team GO! App Store kreeg € 15.000 om een eenvoudig gepersonaliseerd platform voor leerkrachten te ontwikkelen. Beide prototypes worden nu verder ontwikkeld.

Neutraliteit en vrije keuze

Het GO! heeft de grondwettelijke opdracht om neutraal onderwijs aan te bieden en de vrije keuze van ouders en lerenden hiervoor te garanderen. Dat betekent dat de filosofische, ideologische en levensbeschouwelijke opvattingen van de lerenden en hun ouders geëerbiedigd worden, o.a. door de vrije keuze ervoor mogelijk te maken. Neutraliteit betekent niet dat individuen neutraal of kleurloos zijn, maar wel dat we uitgaan van een diversiteit aan levensbeschouwelijke perspectieven. Het GO! engageert zich tot neutraliteit en creëert daartoe in heel Vlaanderen een leer- en leefomgeving die uitgaat van de gelijkwaardigheid van levensbeschouwelijke overtuigingen, zonder de ene of andere overtuiging als richtinggevend naar voren te schuiven. De waarden die het GO! ondersteunt, bieden in alle scholen van het GO! de zekerheid van een kader van neutraliteit dat noodzakelijk is om een dialoog tussen verschillende levensbeschouwingen op voet van gelijkwaardigheid mogelijk te maken: vrijheid, gelijkheid en solidariteit; gelijkwaardigheid van de seksen; scheiding van kerk en staat; vrijheid van gedachte en geweten van allen, waarbij elke persoon vrij is om een bepaalde levensbeschouwelijke overtuiging aan te nemen.

Het GO! creëert voor alle lerenden de mogelijkheden om hun eigen individuele persoonlijkheid te ontwikkelen, hun eigen keuzes te leren maken en vormt hen als burgers in een democratische samenleving.

Neutraliteit is daarbij als volgt gedefinieerd:

- lerenden de waarden bijbrengen die eigen en gemeenschappelijk zijn aan onze democratische samenleving en rechtsstaat;
- lerenden beschermen tegen elke vorm van druk die hen zou verhinderen om eigen keuzes te maken;
- actief optreden tegen vormen van discriminatie of uitsluiting op basis van geslacht, geaardheid, etniciteit, overtuiging en andere kenmerken;
- geen enkel onderwerp bij voorbaat uitsluiten van behandeling tijdens de lessen of van wetenschappelijke en pedagogische vraagstelling, om zo de openheid voor de diversiteit van visies in de samenleving te waarborgen.

Sinds 1989 vervult het GO! met veel zorg zijn opdracht om neutraal onderwijs aan te bieden en de vrije keuze van ouders en lerenden hiervoor te garanderen. De diversiteit van onze samenleving is de laatste jaren enorm geëvolueerd naar een superdiversiteit, die voor heel wat (meer) uitdagingen zorgt, maar die tegelijk het belang en de noodzaak van een neutraal onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap vergroot.

Evenwel stellen we jaar na jaar vast dat het GO! onvoldoende middelen heeft om de vrije keuze van ouders en lerenden voor het neutraal onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap te garanderen. Door de opeenvolgende besparingen komt het kwaliteitsvol uitvoeren van de kernopdracht van het GO! en het voeren van een degelijk hr-beleid steeds meer onder druk te staan. In 2022 werden de scholen en instellingen van het GO! ook geconfronteerd met een groeiend leraren- en directeurstekort en met stijgende uitgaven, onder meer door de alsnog hogere energiekosten. Het is in veel gevallen kunst- en vliegwerk geweest om in al deze omstandigheden kwalitatief onderwijs te blijven aanbieden en het strekt alle GO! professionals tot eer dat ze daarin geslaagd zijn. Deze situatie is evenwel niet lang(er) houdbaar. Tenslotte moet het GO!

wegens capaciteitstekorten elk jaar ongeveer 5.000 leerlingen weigeren. De voorbije jaren zat dit aantal in stijgende lijn met een piek van 7.990 weigeringen in september 2021 (in september 2022 rapporteerden de scholen er 6.380).

Het GO! krijgt op deze manier niet de mogelijkheden om zijn grondwettelijke opdracht naar behoren te vervullen: neutraal onderwijs aanbieden en de vrije keuze hiervoor waarborgen. We hopen dan ook dat we mogen rekenen op een overheid die haar eigen onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap een warm hart toedraagt en ons de correcte middelen verschaft om onze grondwettelijke opdracht over heel Vlaanderen te vervullen. Alleen zó kunnen we de vrije keuze waarborgen met een kwaliteitsvol en neutraal onderwijs en de hoeder zijn van gelijke onderwijskansen voor alle kinderen en jongeren in Vlaanderen.

Ondersteuning en dienstverlening aan het onderwijsveld

Centrale diensten

De reguliere werking van de centrale diensten in 2022 bestaat uit drie elementen: belangenbehartiging, beleidsvoorbereiding en dienstverlening. Deze drie terreinen zijn niet strikt afgebakend en versterken elkaar. De belangenbehartiging gebeurt mét het beleidsvoorbereidend werk of ligt er in het verlengde van. Het resultaat wordt vertaald naar het ondersteuningsaanbod voor instellingen en scholengroepen. Tijdens die ondersteuning worden nieuwe signalen opgevangen en in acht genomen bij de belangenbehartiging en beleidsvoorbereiding.

Beleidsvoorbereiding

Bij de beleidsvoorbereiding wordt gewaakt over de kwaliteitsvolle onderbouwing, alsook over het draagvlak in het onderwijsveld. Via hun vertegenwoordiging in adviesorganen zoals de thematische Permanente Technische Commissies (PTC's) en het Strategisch Adviesplatform, sinds het najaar van 2022 vervangen door de managementraad, worden de scholengroepen en de scholen betrokken bij de beleidsvoorbereiding. Daarnaast leveren interne bevragingen, werkgroepen, lerende netwerken, enz. evenzeer input bij de beleidsvoorbereiding.

Belangenbehartiging

Medewerkers van de centrale diensten vertegenwoordigen en verdedigen de belangen van het GO! bij overleg met de overheid, met de vakbonden en bij tal van advies-, overleg- en onderhandelingsfora zoals het sectorcomité X en de Vlaamse onderwijsraad (Vlor) met zijn verschillende (deel)raden, commissies en werkgroepen.

Die vertegenwoordigingen vragen een grondige voorbereiding en een degelijke opvolging van de regelgeving, het onderwijsbeleid en de maatschappelijke trends door verschillende medewerkers van de centrale diensten. Ontwerpregelgeving wordt kritisch geanalyseerd en van commentaar en opmerkingen voorzien, onder andere door het schrijven van amendementen en protocolbijdragen. De centrale diensten houden constant de vinger aan de pols in het onderwijsveld en verzamelen relevante info.

De centrale diensten leverden in 2022 ook leden voor de Kamer en het College van Beroep (beroepsinstanties voor het onderwijspersoneel) en voor de Vlaamse reffectatiecommissie. Zij woonden systematisch het 'informeel middagoverleg' met de overheidsadministratie bij, waarop die laatste communiceert over de toepassing van de regelgeving voor het basisonderwijs, het secundair onderwijs, het volwassenenonderwijs en het deeltijds kunstonderwijs.

In de planificatiecommissie secundair onderwijs (voltijds gewoon secundair onderwijs, inclusief duale structuuronderdelen en secundair volwassenenonderwijs) worden de programmatieaanvragen door het GO!, de OVSG en het POV vooraf besproken, met het oog op een gezamenlijk standpunt in de Vlor.

Het GO! werd verder ook vertegenwoordigd in het Vlaams Partnerschap Levenslang Leren, het Vlaams Partnerschap Duaal Leren, het Vlaams NT2-overleg, het periodiek NT2-overleg met AHOVOKS, de klankbordgroep DAVINCI, het overleg *Onderwijs-Welzijn*, de klankbordgroep Edusprong voor de relance van het volwassenenonderwijs n.a.v. de coronacrisis, het periodiek overleg naar aanleiding van de Oekraïne-crisis en bij diverse overlegmomenten met externe partners die een rol spelen in de preventieve gezondheidszorg op school (zoals Sport Vlaanderen, MOEV, Rode Kruis Vlaanderen, Sensoa, het Vlaams Instituut Gezond Leven, ...).

Ondersteuning en dienstverlening aan scholen(groepen)

De centrale diensten van het GO! zetten zich ook in om scholen en scholengroepen zorgen uit handen te nemen en te ondersteunen bij hun strategische ontwikkeling, zodat ze zelf maximaal kunnen focussen op het kernproces onderwijs. Vragen rond aspecten van de onderwijsorganisatie of personeelskwesties worden zo snel mogelijk beantwoord. Daarnaast wordt ook ingezet op proactieve en structurele ondersteuning aan de hand van onder meer modellen voor school-, centrum- en arbeidsreglementen, uitgewerkte standaardprocedures, convenanten, contactdagen voor verschillende doelgroepen, aanbevelingen en richtlijnen over de toepassing van de regelgeving, draaiboeken en webtoepassingen. Specifiek met betrekking tot het aanvragen van programmaties (dual en niet-dual) in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het buitengewoon secundair onderwijs werd in 2022 gestart met proactieve en structurele ondersteuning in de vorm van helpdesksessies per GO! scholengemeenschap en een richtinggevende schrijfwijzer.

Toch blijft begeleiding op maat een belangrijk deel van het aanbod, bijvoorbeeld bij herstructureringen, herprofileringen en programmaties, keuzes in studieaanbod, de analyse van blinde vlekken en het aanleveren van arbeidsmarktanalyses.

De coronacrisis bleef in 2022 nazinderen. Organisatorisch bleven er heel wat vragen leven in relatie tot de verschillende fases en de (uiteenlopende) voorwaarden waaronder contactonderwijs kon georganiseerd worden (jojosituatie). De centrale diensten bleven antwoorden en hulp bieden op onderwijsorganisatorische vragen en noden van directeurs en schoolteams, vooral met het oog op de kwaliteit van het hybride leren en het borgen van goede praktijken zoals ze gegroeid zijn als gevolg van de omstandigheden.

Voorts zette het GO! met het Lerend Netwerk hr – waarin elke scholengroep vertegenwoordigd is – verder in op de versterking van het hr-beleid in de scholengroepen door middel van vormingen, intervisie, expertise-uitwisseling, enzoverder. Ook werden in het kader van het vormingsfonds MVD-personeel diverse opleidingen georganiseerd.

In het voorjaar werd een werkgeversimagocampagne opgezet om, vooral via sociale media, scholen en instellingen te ondersteunen bij de rekrutering van onderwijzend personeel.

Op vraag en ten behoeve van de scholengroepen werden ook geregeld gezamenlijke onderhandelingen gevoerd over dié personeelszaken waarvoor alle scholengroepen eenzelfde beslissing beogen.

De centrale diensten van het GO! nemen in elk overnamedossier ter ondersteuning van het betrokken schoolbestuur een coördinerende rol op en stellen daartoe de nodige documenten ter beschikking, zoals bijvoorbeeld een draaiboek. Het volledige overnametraject gebeurt multidisciplinair om tot een allesomvattend kader en overnameprotocol te komen.

Digisprong

Digitale vaardigheden zijn niet meer weg te denken uit onze scholen. De Vlaamse overheid lanceerde daarom de Digisprong. Dat is een visienota met vier speerpunten, waaronder één over de noodzaak om de digitale competenties van alle leerkrachten te versterken.

De Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO's) kregen hierin een belangrijke opdracht. Zij zijn bij uitstek aangewezen om dat aanbod voor leerkrachten te ontwikkelen. Zij hebben de mogelijkheid om op maat van de scholen en de leerkrachten nascholingen te maken zodat geen enkele leerkracht uit de (digitale) boot valt. Dat betekent dat zij vertrekken vanuit de kennis die aanwezig is bij de leerkrachten en daarop verder bouwen. Zij weten bovendien hoe ze een digitaal aanbod kwaliteitsvol kunnen ontwerpen: met genoeg interactie, oefeningen, ondersteuning en met het einddoel voor ogen. De lessen worden gegeven door experts in zowel ICT als didactiek. Ze staan zelf met beide benen in het onderwijs.

In 2022 werven alle GO! CVO's regiocoördinatoren aan om ervoor te zorgen dat de nascholingen die zij maken afgestemd zijn op wat leerkrachten nodig hebben. Immers, evenmin als leerlingen in een klas gebaat zijn met krek dezelfde aanpak zijn leerkrachten in een schoolteam dat. Daarom is een aanpak op maat noodzakelijk. Heel belangrijk zijn motivatie en een streven naar efficiëntie en effectiviteit. Leren sommigen liefst zelfgestuurd en autonoom? Voor hen is het 100% online aanbod perfect. Anderen willen graag de leerkracht fysiek bij hen zodat de interactie zo natuurlijk mogelijk en voluit kan spelen. Een workshop op een pedagogische studiedag aangevuld met online lessen kan hen die digitale hordes doen nemen.

Flankerend werd in 2022 op de centrale diensten van het GO! een projectcoördinator geworven die deze afstemmingsoefening mee in goede banen leidt. De centrale projectcoördinator heeft als voorname opdracht er mee voor te zorgen dat er binnen de GO! CVO's een IT-professionaliseringsaanbod voor het onderwijspersoneel wordt ingericht dat de behoeften van alle scholengroepen dekt en ingebed is in de GO! visie op digitale didactiek. De projectcoördinator zorgt er bovendien eveneens mee voor dat er over de CVO's heen een gelijkgerichte aanpak ontstaat van de opdracht op centrumniveau, gebaseerd op de GO! visie op gepersonaliseerd samen leren, school als concept en de digitale transformatie.

Edusprong en GO! Academy

Binnen het relanceplan 'Vlaamse Veerkracht: van Achterstand naar Voorsprong!' werden heel wat middelen vrijgemaakt voor onderwijs (585 miljoen), waaronder 60 miljoen euro voor het volwassenenonderwijs (Edusprong). Naast een aantal centrale acties, werden twee projectoproepen gelanceerd met als doel initiatieven vanuit de centra te ondersteunen. GO! Academy is een project dat voortkomt uit projectoproep 2 en vormt een samenwerking tussen de 10 CVO's van het GO!.

De drie doelen van het project GO! Academy hebben betrekking op het stimuleren van samenwerking over de grenzen van de centra heen. Het gaat om:

- het opzetten van duurzame expertisehubs waarin deelnemers van verschillende centra de ruimte krijgen expertise rond welgekozen thema's uit te wisselen;
- de optimalisatie van het opleidingsaanbod door het stimuleren van afstemming;
- de ontwikkeling van een digitaal platform waarbij de centra hun gezamenlijk aanbod van online cursussen en opleidingen (met aandacht voor gepersonaliseerd samen leren) in heel Vlaanderen kunnen kenbaar maken.

De projectcoördinator startte in 2022 met een inventarisering van het huidige online onderwijsaanbod en vroeg de centra tijdens een kennismakingsronde naar hun wensen, noden en verwachtingen ten aanzien van het project. Daarnaast werd een belangrijke stap gezet in de ontwikkeling van het digitaal platform: de voorbereiding van een design sprint, gefaciliteerd door Sandbox Vlaanderen.

Samenwerking met de arbeidsmarkt en verdere uitbouw van het ecosysteem Onderwijs-Werk

Om de samenwerking te versterken tussen het leerplichtonderwijs, het volwassenonderwijs en partners op de arbeidsmarkt, werden door de centrale diensten van het GO! gesprekken gevoerd en initiatieven opgezet met Colruyt, HOGENT, Capital vzw en Kruidvat.

Daarnaast was het GO! in 2022 ook aanwezig in de klankbordgroep opleidingsverstrekkers, een initiatief van de departementen Werk & Sociale Economie en Onderwijs. Hier worden allerhande thema's rond duaal leren besproken met als belangrijkste doelen snel te communiceren met scholen en bedrijven, het jaarlijks inspiratiemoment rond duaal leren inhoudelijk vorm te geven en gedeelde visies rond duaal leren op te maken. Om gericht en efficiënt het werkveld te ondersteunen werd vanuit de centrale diensten in het werkjaar 2022 sterk ingezet op sessies aanvangsbegeleiding Duaal Leren voor gewoon so en buso, helpdesksessies Duaal Leren voor gewoon so en buso en professionele leergemeenschappen Duaal Leren buso.

De centrale diensten en de PBD-GO! werkten nauw samen tijdens de beleidsvoorbereiding en -opvolging, de implementatie ervan en het overleg met diverse partners (Vlaams Partnerschap Duaal Leren en de onderliggende werkgroepen, de beroepscommissie, AHOVOKS, de kabinetten van de ministers Onderwijs en Werk & Sociale Economie, Departement Onderwijs, Departement Werk & Sociale Economie, sectorale partnerschappen, ...) voor de transitie van leren en werken naar duaal leren, het zoeken naar oplossingen voor opleidingen OK2 Haarzorg en Verzorging, de opstart van duaal leren in het volwassenenonderwijs, de problematiek van de IT-opleidingen, ...

Binnen het kader van de transitie van leren en werken naar duaal leren en de verdere uitbouw van de aanloopfase, bleef 2022 een belangrijk werkjaar. De adviezen over het transitiedecreet door het Vlaams Partnerschap Duaal Leren (VPDL) en de Vlor moesten geformuleerd worden, waarbij het GO! binnen het VPDL een minderheidsstandpunt heeft ingenomen. Vanuit de centrale diensten van het GO! werd er intens ingezet op de ondersteuning van de Centra Leren en Werken bij de start van het concordantieproces om het opleidingsaanbod leren en werken om te zetten naar een duaal opleidingsaanbod. Op 1 september 2022 werd er namelijk gestart met de transitie van de tweede graad naar duaal leren.

Alle thema's met betrekking tot de arbeidsmarkt (in de ruime zin van het woord) en de samenwerking met externe partners kwamen uitgebreid aan bod in de stuurgroep arbeidsmarktgericht onderwijs. In de schoot van deze stuurgroep werden heel wat standpunten (formeel en informeel) ingenomen en allerhande onderwerpen besproken. De stuurgroep functioneert ook als werkgroep omtrent bepaalde thema's zoals de organisatie van het lerend netwerk voor TA's/TAC's (technisch adviseurs/technisch adviseurs-coördinatoren). Dit lerend netwerk heeft tot doel om de TA's/TAC's maximaal te informeren en te versterken in hun werking. Er werden 2 netwerkmomenten voor hen georganiseerd: een online informatiesessie op 24 februari 2022 (modernisering secundair onderwijs, werking RTC, ...) en een fysiek ontmoetingsmoment in de hoofdzetel van Colruyt in Halle op 21 oktober 2022.

De samenwerkingsovereenkomst met de VDAB kreeg gestalte via de uitvoering van een meerjarig actieplan en de betrokkenheid van de regionale stuurgroepen werd verder gestimuleerd. Hierbij werd de samenstelling van de regionale

stuurgroepen bijgesteld (uitbreiding met de coördinerend directeurs van de scholengroepen). Dit impliceert een zeswekelijks overleg met de centrale stuurgroep GO!-VDAB en enkele contactmomenten met de regionale partnerschappen. De centrale diensten organiseerden samen met de VDAB een webinar op 31 januari 2022 "Aan de slag met VDAB-tools" en een netwerkmoment op 14 juni 2022 in het Huis van het GO! om de goede praktijken van de regionale stuurgroepen onderling te kunnen uitwisselen.

De centrale diensten participeerden eveneens in een aantal strategische onderzoekswerkgroepen en organen (Adviesraad GO5, ...). Daarnaast zetelen de centrale diensten eveneens in de projectgroepen Hylas en GHLOBO van de provincie Antwerpen. Hylas gaat om het creëren van hybride leeromgevingen voor arbeidsmarktgerichte opleidingen die jongeren authentieke en ervaringsgerichte leerkansen bieden en een betere aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt verzekeren. GHLOBO staat voor Grensoverstijgende Hybride LeerOmgevingen in het Beroepsgericht Onderwijs en behelst lerende netwerken die kritische succesfactoren uit operationele leeromgevingen voor beroepsonderwijs onderzoeken en die inzetten op het ontwerpen en verduurzamen van kwaliteitsvolle leeromgevingen voor deze doelgroep. Deze samenwerkingen werden al opgestart in 2021 maar liepen verder in het werkjaar 2022.

In het kader van de programmaties en met de focus op de uitbouw van duaal leren werd er vanuit de centrale diensten heel sterk ingezet op ondersteuning van de verschillende scholengroepen door middel van helpdesksessies. Aangevuld met een algemene infosessie, een draaiboek, een schrijfwijzer en verschillende sjablonen.

Vanuit de werkgroep duaal leren werd in 2022 getracht de goede praktijkvoorbeelden rond duaal leren samen te brengen. Dit resulteerde in een netwerkmoment op 14 oktober 2022 in Shift Pelt waarbij de goede praktijken werden gedeeld met alle geïnteresseerde collega's uit de 4 verschillende werkgroepen van Limburg.

Projecten 'Doorgaande lijn'

Jonge kinderen bewegen zich tussen school, thuis, buurt- en verenigingsleven en kinderopvang. De Vlaamse overheid wil daarom investeren in een "doorgaande lijn" tussen zorg, opvoeding, leren en spelen in de ontwikkeling van jonge kinderen (van 0 tot 6 jaar). Met 12 projectsubsidies, ter waarde van 45.000 euro op jaarbasis voor een periode van 3 jaar, worden vernieuwende samenwerkingsverbanden ondersteund die streven naar een geïntegreerde werking op het vlak van onderwijs, kinderopvang en buitenschoolse kleuteropvang. Het overstijgen van de opdeling tussen opvang en onderwijs en de verbinding maken met thuis en buurt zijn prioritaire doelstellingen in het innovatieve samenwerkingsverband.

Het GO! volgde van nabij de wetgevingstechnische en inhoudelijke ontwikkeling van de projectoproep op, geïnitieerd vanuit het Agentschap Opgroeien van het Departement Welzijn, en verdedigde haar belangen in de verschillende overlegfora (Vlor, Sectorcomité X, etc.).

Medewerkers van de centrale diensten van het GO! maakten gezamenlijk een instrument dat voor scholen en scholengroepen als handig hulpmiddel kan dienen om zo'n project op een gedegen wijze uit te werken.

Vanaf 1 januari 2022 tot eind december 2024 gaan er 12 pioniers aan de slag. Met 4 deelnemers, al dan niet in samenwerking met externe partners, is het GO! goed vertegenwoordigd in de geselecteerde samenwerkingsverbanden:

1. GO! scholengroep Fluxus: een samenwerkingsproject tussen **GO! basisschool 't Locomotiefje** en partners vzw Dol-fijn Beerse en IBO Beerse De Bereboot;
2. GO! scholengroep Brussel met **Kindercampus Theodor** bestaande uit **GO! basisschool Theodoortje** en partner VUB Kinderdagverblijf Jette samen met extra partner vzw Sint-Goedele IBO Theodoortjes Jette;
3. GO! scholengroep Impact met **Freinet Kindercentrum De Tandem** bestaande uit **GO! freinetschool De Tandem** met **eigen kinderopvang Rinkelbel**;
4. GO! scholengroep Westhoek met het project **'Van 0 tot suc6'** bestaande uit **GO! basisschool Ter Elzen** met **GO! kinderdagverblijf Ter Elzen** en partner gemeente Heuvelland.

Financiële en technologische ondersteuning

De centrale diensten hielpen de scholengroepen op het vlak van financiën en ICT. De financiële diensten van de scholengroepen worden bijgestaan in het gebruik van het algemene GO! boekhoudsysteem, de toepassing van de wetgeving ter zake, boekingsschema's en algemene en specifieke boekhoudprincipes, alsook bij het opstellen van de (meerjaren) begroting en rapporteringen (semester- en jaarrekeningen). De boekhouding van de scholen(groepen) wordt nagekeken door de GO! verificatiedienst, ter voorbereiding van het jaarlijkse nazicht door het College van Accountants. De verificateurs adviseren de financieel verantwoordelijken van de scholen(groepen) ook in verband met het financiële en materiële beheer en houden geregeld themacontroles rond diverse financiële aspecten.

Vanuit de centrale diensten wordt voorzien in een raamovereenkomst voor digitale middelen voor het net om zo tegemoet te kunnen komen aan de behoeften in functie van het Digiplan.

Ondersteuning vanuit de pedagogische diensten

De PBD-GO! wil, vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid voor kwaliteit, onderwijsinstellingen ondersteunen om het PPGO! te realiseren bij elke lerende. In het kwaliteitsvol onderwijs dat het GO! vooropstelt, staan het bereiken van maximale leerwinst, de totale persoonlijkheidsontwikkeling, actief burgerschap en individueel welbevinden bij elk van hen centraal. De PBD-GO! stelt daarbij blijvende effecten voorop en kiest er resoluut voor om participatief, duurzaam en emancipatorisch te werk te gaan.

Met die visie op ondersteuning wil de PBD-GO! onderwijsinstellingen beleidskrachtig laten ontwikkelen, zodat ze zelf de kwaliteit van hun werking kunnen analyseren, borgen en verbeteren. Vanuit zijn decretale opdrachten richt de PBD-GO! zich daarvoor zowel op de instellingen die hij ondersteunt in hun ontwikkeling als professionele leergemeenschappen als op de onderwijsprofessionals die hij versterkt in hun beroepsbekwaamheid. De lerenden en hun leerproces staan daarin centraal en al het andere wordt doelbewust daarop afgestemd: van didactische aanpak, leerlingenbegeleiding en het onderwijskundig beleid tot de digitale ondersteuning daarvan. Beleidsprioriteiten zoals brede basiszorg, effectieve didactiek en datageletterdheid integreert de PBD-GO! in die brede aanpak zodat ze doordringen in alle aspecten van het dagelijkse functioneren van de GO! onderwijsprofessional.

De PBD-GO! zet daar een geïntegreerde ondersteuningsstrategie tegenover waarmee hij een maximaal bereik kan realiseren zonder de effectiviteit van zijn geïntegreerde verandertrajecten en professionaliseringsinitiatieven los te laten. De PBD-GO! ondersteunt met materialen en een helpdesk waar mogelijk, en komt tot op de klasvloer waar nodig. De PBD-GO! stimuleert bovendien actief professionele leergemeenschappen in de GO! scholengroepen en -gemeenschappen om het lokale onderwijskundig beleid duurzaam te versterken.

Conform het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs rapporteert de PBD-GO! jaarlijks in november met zijn jaarverslag aan de overheid over het voorbije schooljaar. Een uitgebreidere toelichting vind je dan ook in dat rapport.

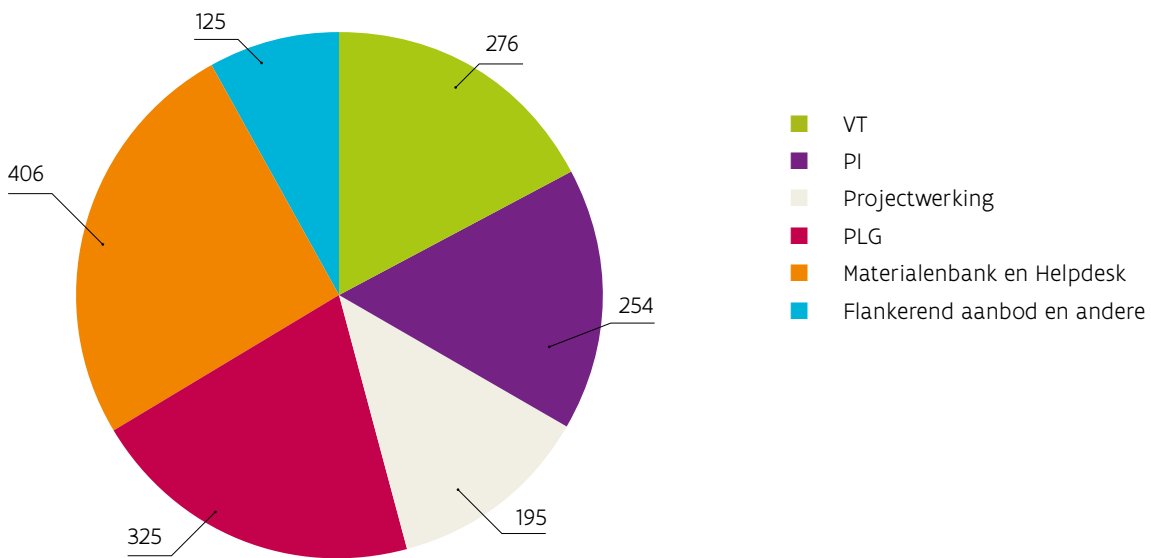
Van ondersteuningsvraag tot begeleidingsovereenkomst en clusterplanning

Bij de start van de begeleidingsperiode 2021-2024 sloot de PBD-GO! begeleidingsovereenkomsten af met alle scholengroepen, waarin ze samen het geheel van de wederzijds aangegane engagementen ter ondersteuning van de scholen, centra en internaten vastlegden. De overeenkomsten worden jaarlijks geëvalueerd en bijgestuurd. Ze vormen de verankering van een gedeeld streven naar doelgerichtheid en effectiviteit, met gezamenlijk geformuleerde doelstellingen, resultaten en effecten. Ze bieden ook garanties voor een maximaal bereik en een billijke verdeling van de ondersteuning.

Met de trajecten die in het 3BP (driejaarlijks beleidsplan) voorzien zijn als leidraad, nodigde de PBD-GO! de instellingen binnen het net uit om via een enquête hun ondersteuningsvragen kenbaar te maken. De betrokken hoofdadviser, SPOC en CODI of DICO van de scholengroep analyseerden samen de ondersteuningsvragen, vulden ze aan en verbonden die waar nodig aan lopende of op te starten trajecten in opvolging van doorlichtingen. Zo capteerde de PBD-GO! – de ondersteuning van de modernisering secundair onderwijs buiten beschouwing gelaten – in totaal 1.607 concrete aanvragen voor ondersteuningstrajecten.

Deze werkwijze bood bovendien de mogelijkheid om bij gelijklopende vragen samen naar synergieën en efficiëntiewinst te zoeken, onder meer door het afleiden van vragen naar het beleidsvoerend vermogen van de scholen en scholengroepen zelf, ondersteund door de materialenbank en helpdesk van de PBD-GO!, of naar te installeren professionele leergemeenschappen op scholengemeenschapsniveau.

Respons ondersteuningsvragen 2021

Dat resulteerde voor het schooljaar 2021-2022 in 530 ondersteuningsvragen die met een PI (professionaliseringsinitiatief) of VT (verandertraject) uit het 3BP actief begeleid worden, en 195 met een traject uit het projectportfolio. Daarnaast ondersteunde de PBD-GO! 731 vragen via PLG's (professionele leergemeenschappen), de materialenbank en de helpdesk én werden 125 vragen afgeleid naar het flankerend professionaliseringsaanbod, uitgesteld of niet weerhouden.

De weerhouden vragen werden ten slotte opgenomen in de clusterplanning. In deze planning worden de begeleidingsvragen van het volledige werkjaar geïnventariseerd en verdeeld volgens beginsituatieanalyse, context, begeleidersprofiel en expertise. Aan elk traject worden één of meer begeleiders gekoppeld met een aantal dagdelen afgesproken voor dat traject. Zo stelt de clusterplanning de PBD-GO! in staat om de begeleidingscapaciteit nauwlettend te monitoren.

Uit deze clusterplanning volgt de basis voor de individuele planning van elke begeleider voor het volgende schooljaar, die nog wordt aangevuld met eigen professionalisering, interne rollen (mentor, SPOC, procesbegeleider...) en eventueel ontwikkelwerk. In die planning gaat de PBD-GO! ervan uit dat 60% van de tijd opgenomen wordt in direct contact met de onderwijsprofessionals in het werkveld en 40% van de tijd gewaarborgd wordt voor voorbereiding, samenwerking, administratie en eigen professionalisering.

Begeleidingsplan 2022-2025

Naar aanleiding van de wijziging van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs werkte de PBD-GO! in 2022 al na één jaar een nieuw begeleidingsplan pedagogische diensten uit voor de periode 2022-2025. Omdat de werking en de aansturing van de PBD-GO! vertrekken vanuit het netgebonden karakter plaatst de dienst zich expliciet op één lijn met het strategisch plan en geeft zo uitvoering aan zijn vierde decretale opdracht, het ondersteunen van de instellingen in het realiseren van hun pedagogisch project. De duidelijke visie op onderwijs, school en de rol van de onderwijsprofessional daarin die de PBD-GO! zo naar voren schuift, is zijn antwoord op het maatschappelijke debat over onderwijs in de 21e eeuw. Het plan kwam tot stand in een samenwerking tussen het veld en de centrale diensten. De organisatieondersteunende dienst van de PBD-GO! speelde een doorslaggevende rol in de conceptualisering en onderbouwing van de onderwijskundige aspecten ervan. De vruchten daarvan vloeien rechtstreeks door naar dit begeleidingsplan.

De PBD-GO! heeft in de ontwikkeling van dit begeleidingsplan ook rekening gehouden met de stem van collega's en onderwijsprofessionals in het veld. De PBD-GO! capteerde systematisch de noden in de instellingen die hij ondersteunt, ging in dialoog met de scholengroepen en bevroeg de leraren per steekproef. Zowel naar inhoud als naar begeleidingsaanpak konden zo keuzes gemaakt worden die het aanbod maximaal afstemmen op de noden op de klasvloer om samen te werken aan het meest kwaliteitsvolle onderwijs voor elke lerende.

Welke verwachtingen we aan kwaliteitsvol onderwijs stellen, staat beschreven in het referentiekader voor onderwijskwaliteit (OK). Dat zijn verwachtingen waar alle Vlaamse onderwijsactoren het samen over eens zijn en die houvast bieden bij het opnemen van hun rol in de kwaliteitsdriehoek. Het scheidt een gemeenschappelijke taal en een ordeningskader dat je ook terugvindt doorheen dit begeleidingsplan. Het leidde tot de keuze om de ondersteuning te verdelen over curriculum/ onderwijspraktijk (het 'hart' van het OK) en beleid, kwaliteitsontwikkeling en leiderschap (de 'mantel' van het OK).

Uiteraard nam de PBD-GO! ook inzichten mee uit het bredere onderwijsveld, uit onderzoek, beleidsimpulsen en maatschappelijke trends. Hieronder vind je deze aspecten verder toegelicht.

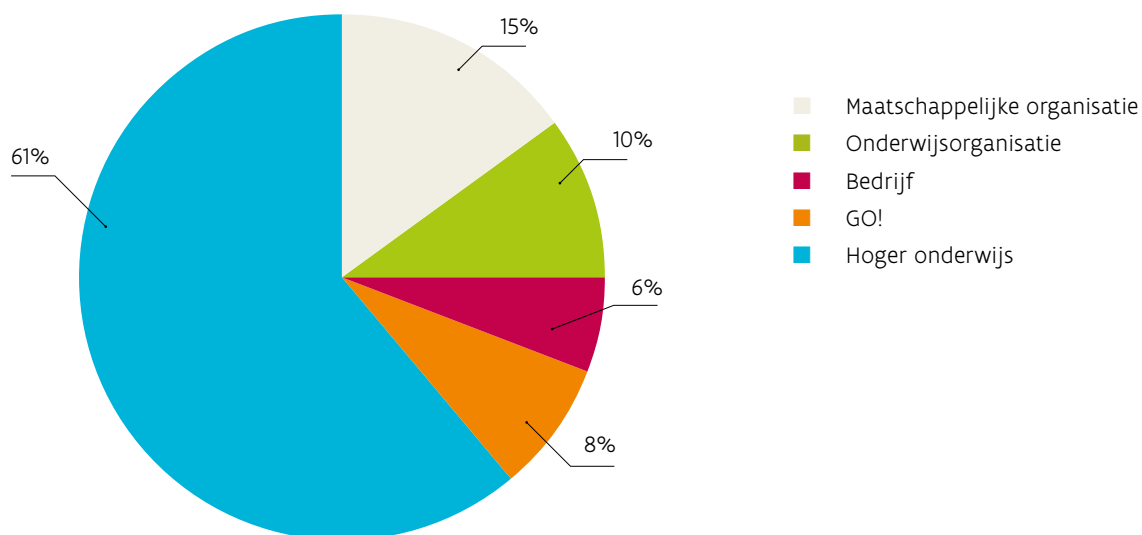
Samenwerking

Het motto **'samen leren samenleven'** wordt toegepast in alle lagen van ons onderwijsnet. De PBD-GO! beschouwt samenwerking met externe partners dan ook als een cruciaal element bij de verwezenlijking van het PPGO! en als onmisbaar gegeven binnen het onderzoeken, verrijken, en innoveren van de eigen werking. In het huidige verslagjaar bouwde de PBD-GO! verder op het samenwerkingsbeleid dat in 2019-2020 werd uitgebouwd.

Dat samenwerkingsbeleid stelt de PBD-GO! in staat om zijn samenwerkingsverbanden met externe partners in kaart te brengen en te analyseren. Welke partners in het ecosysteem vinden snel de weg naar de PBD-GO! en welke nog te weinig? Op welke vragen wordt ingegaan in en op welke niet? Is daar bijsturing in nodig? Welk potentieel voor samenwerking blijft mogelijks onbenut? Vloeien de resultaten van externe samenwerking voldoende terug naar de organisatie en in welke mate worden die resultaten geïntegreerd en verspreid in de werking?

In totaal ontving de PBD-GO! in het afgelopen schooljaar 210 aanvragen tot externe samenwerking. Zoals we vaker zien in de analyse van de externe samenwerkingsaanvragen, kwam het merendeel (61%) van de aanvragen uit het hoger onderwijs. Dit cijfer omvat zowel vragen van studenten als lectoren, professoren en onderzoekers. Op een tweede plaats (15%) komen de vragen van maatschappelijke organisaties. Dit zijn voornamelijk vzw's en andere non-profitorganisaties.

Vragen per type organisatie

Naar een proactieve en evidence-informed aanpak met het onderzoeksvragenportfolio

Pedagogisch begeleiders en medewerkers binnen de PBD-GO! capteren in het onderwijsveld geregeld onderzoeksvragen waar scholen of zichzelf niet onmiddellijk een antwoord op kunnen geven. Het onderzoeksvragenportfolio (OVP) is een systeem om onderzoeksvragen van alle collega's binnen de PBD-GO! structureel te verzamelen, verduidelijken en beantwoorden. Hierdoor tracht de PBD-GO! meer proactief en evidence-informed te werken. Bovendien biedt het OVP kansen om de kennisdeling binnen de PBD-GO! te stimuleren en om het samenwerkingsbeleid met externe organisaties verder te optimaliseren.

In het schooljaar 2021-2022 lag de focus op de afbakening en de concrete uitwerking van het OVP. Waar willen we naartoe? Wat is onze doelgroep? Wie betrekken we bij de uitwerking? In juni 2022 werd het onderzoeksvragenportfolio gelanceerd voor het volledige team. Vanaf augustus 2022 start een pilot binnen de PBD-GO! die één jaar duurt. Via het OVP zal structureel nagegaan worden wie vragen instuurt, hoeveel en wat de thema's en noden zijn van de onderzoeksvragen van de pedagogisch begeleiders en medewerkers.

Permanente ondersteuningscel

De permanente ondersteuningscel stelt een eigen jaarverslag op. Het volledige jaarverslag voor het schooljaar 2021-2022 [vind je hier](#).

Het driejarig begeleidingsplan (3BP) lopende van 2021-2024 was richtinggevend voor het schooljaar 2021-2022. De POC+ is het schooljaar 2022-2023 gestart met een begeleidingsplan bis als gevolg van de wijzigingen in het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs. Dit is een uitbreiding van het driejarige begeleidingsplan (3BP) van 2021-2024. Het begeleidingsplan bis loopt van september 2022 tot einde augustus 2025. Het nieuwe begeleidingsplan [vind je hier](#).

De missie en visie van de POC+

De permanente ondersteuningscel maakt samen met de Pedagogische Begeleidingsdienst (PBD-GO!) deel uit van de pedagogische diensten van het GO!. De term POC+ verwijst naar de nauwe samenwerking van de POC met de PBD-GO! en met de afdeling 'Beleid en Belangenbehartiging' (B&B) binnen het GO!.

De POC+ draagt, door de competentieontwikkeling van alle GO! CLB-medewerkers en de ondersteuning van de **GO! CLB's**, bij tot het verhogen van het welbevinden en de totale ontwikkeling van alle leerlingen.

De POC+ wil in 2030 dé inspirerende en innoverende referentie zijn in de lerende community van de GO! CLB's. De POC+ wil daarbij:

- **inspireren en uitdagen**;
- **innoveren** door een brug te slaan tussen evidence-based inzichten en de GO! CLB-praktijk;
- de **lerende community** van de GO! CLB's verder uitbouwen en versterken met een wendbaar en flexibel aanbod dat inspeelt op de noden van de CLB's in een maatschappij in voortdurende verandering.

met als finaal doel bijdragen tot de **ontwikkeling van de lerende**, door het optimaliseren van de leerlingenbegeleiding in het CLB en de realisatie van ons PPGO!.

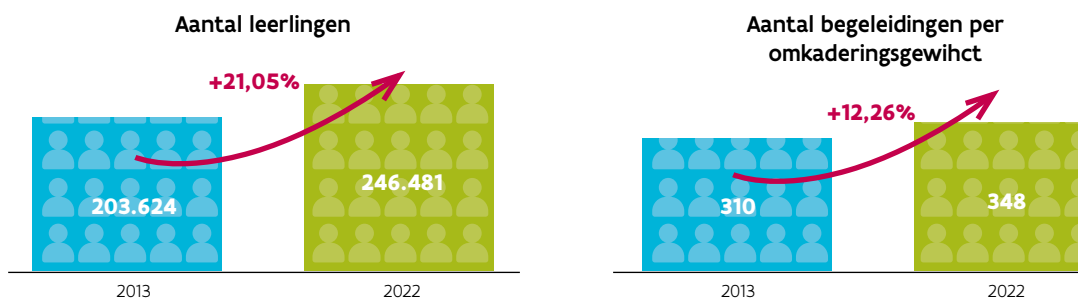
De POC+ groeit richting poolster...

- Vanuit een **gedeelde verantwoordelijkheid** om de GO! CLB's en GO! CLB-medewerkers te ondersteunen. Door als POC+ te investeren in nauwe samenwerking van de diensten POC, PBD-GO! en de collega's van 'Beleid en Belangenbehartiging' (B&B), die allen samen hun expertise bundelen en hun dienstverlening ten aanzien van de leerlingenbegeleiding in de centra inzetten.
- Via **twee onlosmakelijk verbonden pijlers** (Professionalisering en Beleid en Belangenbehartiging). Zo is de input vanuit Beleid en Belangenbehartiging nodig om zinvolle ondersteuning te kunnen bieden en is input van het werkveld (vanuit de begeleidingsstrategieën) nodig om te weten wat er rond beleid moet teruggekoppeld worden of op de agenda geplaatst. Dit vraagt blijvende aandacht en bijsturing van de eigen interne organisatie én continue kwaliteitsontwikkeling.
- Met volgende richtinggevende **waarden**: transparant, authentiek, verbindend, op maat, duurzaam en constructief kritisch.
- En houdt hierbij rekening met maatschappelijke tendensen en evoluties, waaronder digitalisering, diversiteit...

De doelgroep van de POC+

Binnen het GO! worden 19 CLB's ingericht. Zij begeleiden samen **246.481** leerlingen en **793** instellingen (cijfers 2022). De GO! CLB's begeleiden niet alleen alle GO! scholen, maar werken daarnaast ook samen met contractscholen uit het officieel gesubsidieerd onderwijs en met Syntra. De GO! CLB's beschikten voor het geheel in 2022-2023 over **707,63** omkaderingsgewichten.

Over een periode van 9 jaar nam het leerlingenaantal in de GO! CLB's toe met 42.857 leerlingen (een stijging van **21,05%**).

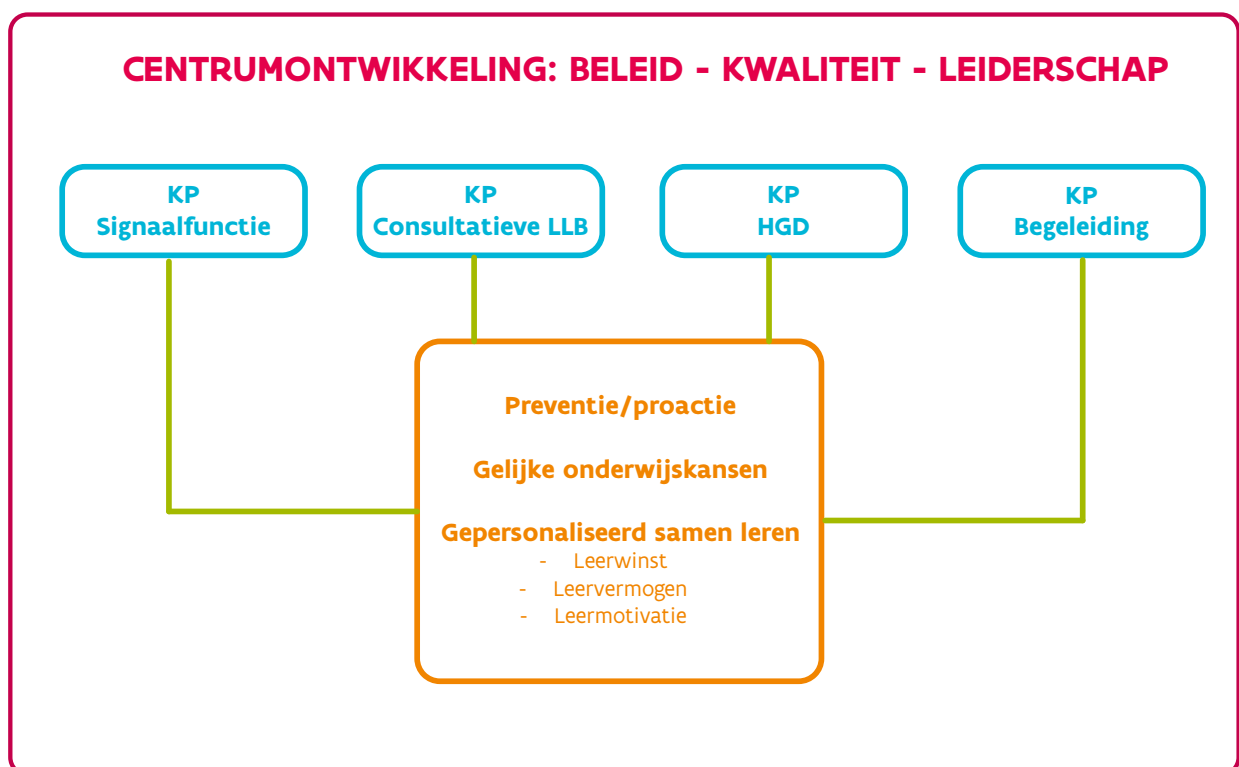
Ook het aantal begeleidingen per gegeneerd omkaderingsgewicht is toegenomen, zoals blijkt uit bovenstaande figuur. Omwille van de geslotenveloppefinanciering binnen de CLB-sector, vertaalt een stijging van het aantal leerlingen zich niet in een stijging van de beschikbare omkadering voor de CLB's. De omkadering steeg in deze periode met **7%** (cijfers 2022).

Professionalisering van de GO! CLB's

Professionalisering wordt benaderd vanuit een integrale visie: het gaat zowel om professionalisering van medewerkers als om de ondersteuning van de GO! CLB's in hun ontwikkeling als professionele organisatie.

De begeleiding tijdens het schooljaar 2021-2022 had als focus de volgende prioriteiten: **drie kernprocessen** (KP signaalfunctie, KP consultatieve leerlingenbegeleiding en KP handelingsgerichte diagnostiek), **drie werkingsprincipes/thema's** (preventie/proactie, gelijke onderwijskansen, gepersonaliseerd samen leren) en **drie accenten** (beleid, kwaliteit en leiderschap) ter ondersteuning van de kernprocessen, werkingsprincipes en thema's. Hier werd gaandeweg het schooljaar door nieuwe ontwikkelingen en evoluties een bijkomend prioritair **kernproces (KP begeleiding)** aan toegevoegd.

De geboden begeleiding is **aanbodgericht** én **vraaggestuurd** waarbij in functie van de professionaliseringsnoden verschillende begeleidingsstrategieën worden ingezet en de koppeling wordt gemaakt met de pedagogische begeleidingsdienst van het eigen centrumnet.

Een overzicht van de begeleidingsstrategieën vind je hieronder terug:

De **helpdesk** is een **vraaggestuurde** begeleidingsstrategie die voornamelijk bestaat uit direct contact met CLB-medewerkers. Medewerkers uit de GO! CLB's kunnen bellen, mailen, chatten ... om hun vragen te stellen over alle kernprocessen, thema's/werkingsprincipes, begeleidingsdomeinen, beleidsinitiatieven e.d.. De medewerkers van de POC+ hebben elk hun **eigen expertise** of thema's/werkingsprincipes waarvoor zij het aanspreekpunt zijn.

De **materialenbank** is een **indirecte manier van contact** met de doelgroep. De materialenbank is een verzameling van materialen die **permanent beschikbaar** worden gesteld en die altijd geconsulteerd kunnen worden door de CLB-medewerkers.

De POC+ bleef verschillende bestaande **professionaliseringsinitiatieven organiseren**, zette ook nieuwe professionaliseringsinitiatieven op en begeleidde diverse **verandertrajecten**. Professionaliseringsinitiatieven zijn gericht op alle GO! CLB's en omvatten alle soorten opleiding en vorming. Verandertrajecten bestaan uit ondersteuning op maat en zijn gericht op specifieke centra. Twee POC+ medewerkers zijn **aanspreekpunt** en begeleiden de 19 GO! CLB's rond de thema's beleid, kwaliteitszorg en leiderschap.

Een **professionele leergemeenschap** is een centraal georganiseerde gemeenschap waarin medewerkers met een **gemeenschappelijke rol of expertise** binnen het CLB samengebracht worden. Zo kunnen makkelijk ervaringen worden uitgewisseld, probleemstellingen aangebracht en gezamenlijke thema's uitgewerkt.

Het **flankerend aanbod** omvat alle andere vormen van ondersteuning die de POC+ aan de GO! CLB's biedt die niet onder te brengen zijn bij de andere begeleidingsstrategieën zoals de **GO! CLB website**, de **wekelijkse nieuwsbrief** voor de CLB-medewerkers, de MS Teams omgeving "**de lerende community GO!**" (om professionele leergemeenschappen te faciliteren) of het proactief en op vraag attenderen en faciliteren van interessante externe opleidingen en vormingen die de professionalisering van de CLB-medewerkers kunnen bevorderen.

Onderstaande figuur geeft schematisch weer op welke wijze de POC+ de GO! CLB's hebben ondersteund tijdens het schooljaar 2021-2022. Een gedetailleerd beeld vind je in het jaarverslag.

Het aanbod aan **professionaliseringsinitiatieven** en **professionele leergemeenschappen** is ook gelaagd: via een aanbod voor beginners tot een basis-, verdiepend en expertenaanbod realiseren de POC+ ondersteuning op maat.

Het leertraject: uniek in Vlaanderen

Het leertraject is **uniek** in Vlaanderen. Het ondersteunt **beginnende CLB-medewerkers** en bereidt hen voor op de praktijk in een CLB. Een bewuste keuze vanuit de GO! CLB's omdat er **geen vooropleiding** voor CLB-medewerkers bestaat. Een uitzondering hierop is de opleiding jeugdgezondheidszorg voor CLB-artsen. Dit leertraject wordt **centrumoverstijgend** georganiseerd en sluit aan bij de **aanvangsbegeleiding** die de medewerker krijgt binnen het eigen centrum. Het leertraject bestaat uit 9 opleidingsdagen die telkens uit één of twee dagdelen bestaan. CLB-medewerkers worden op deze manier intensief ondergedompeld in de kernprocessen en inhouden eigen aan het CLB. Uit deelnameregistratie is te zien dat zo 124 unieke nieuwe medewerkers werden bereikt tijdens het schooljaar 2021-2022. Deze komen van alle centra en ook alle ambten zijn vertegenwoordigd.

Beleidsvoorbereiding, -ontwikkeling, vertegenwoordiging en belangenbehartiging

Deze opdracht wordt gerealiseerd zowel binnen het GO! samen met het samenwerkingsverband (SWV), de Pedagogische Begeleidingsdienst (PBD) en de afdeling Beleid en Belangenbehartiging (B&B) als samen met andere netten en koepels via de internettensamenwerkingscel (ISC), netoverstijgende werkgroepen en netoverstijgende projecten.

Het **samenwerkingsverband** komt maandelijks bijeen en aansluitend wordt er elke maand een tweewekelijks digitaal ontmoetingsmoment georganiseerd. Alle directeurs van de GO! CLB participeren aan het samenwerkingsverband. De drie kernprocessen waarrond wordt gewerkt zijn (1) proactief beleid voeren vanuit onze Poolstervisie, (2) beleidsruimte creëren en (3) competenties in leiderschap versterken. Enkele beleidsmatige thema's die behandeld werden in het samenwerkingsverband tijdens het schooljaar 2021-2022 zijn het decreet leersteun, personeelsbeleid en kennismaking met de nieuwe afgevaardigd bestuurder van het GO!. Ook werd er intensief samengewerkt rond COVID-19.

De POC+ maakt op vele manieren structureel deel uit van het beleid dat binnen het GO! tot stand komt. Gelijkaardige samenwerkingen met medewerkers van **Beleid en Belangenbehartiging**, deelname van de directeur van de POC+ aan de directieraad van het GO! en overleg met de Pedagogische Begeleidingsdienst van het GO! bevorderen beleids(voorbereidend of ontwikkel)werk. Inhoudelijke expertise delen en elkaar ondersteunen vanuit de eigen sterktes in beleidsdossiers lonen. Enkele voorbeelden hiervan zijn de transitie van de IPO's/MPIGO's, het (preventief) gezondheidsbeleid, het decreet leersteun, het project 'vroeg en nabij' en ontwikkelingen binnen de onderwijsloopbaanbegeleiding.

Ook tijdens het schooljaar 2021-2022 was de samenwerking binnen de **internettensamenwerkingscel** (ISC) van onschatbare waarde. De COVID-19-pandemie had nog steeds een impact op de werking. Het schooljaar ging van start met de concretisering van het **relanceplan "Vlaamse Veerkracht"** waarbij extra werkmiddelen werden toegekend aan de GO! CLB's ter versterking van het welbevinden van leerlingen. Ook belangrijk was de start van het nieuwe **netoverstijgende project "CLB online"** waarvoor de sector middelen ontvangt sinds het schooljaar 2021-2022. Via een **maandelijke ISC-nieuwsbrief** (steeds volgend op een ISC-vergadering) worden CLB-directeurs en POC+ medewerkers geïnformeerd over de werkzaamheden van de ISC en het bijbehorend overleg met de overheid. Naast de internettensamenwerkingscel bestaan er verschillende netoverstijgende werkgroepen waar beleidsvoorbereidend werk en ontwikkelwerk aan bod komt. Voorts werd vanuit de POC+ ook actief deelgenomen aan de stuurgroepen van de verschillende netoverstijgende projecten: LARS, Onderwijskiezer, CLBch@/blended en Prodia. De ISC vervult tot slot ook een belangrijke signaalfunctie voor de overheid en de maatschappij, o.m. door het publiceren van sectorale jaarcijfers en het geven van belangrijke informatie vanuit de CLB-praktijk en het ruimere onderwijsveld onderbouwd met cijfermateriaal waar dat mogelijk is.

Organisatorische doelen

Personeelsbeleid

De POC+ streeft naar een complementair team van professionals waarbij expertise en ervaring elkaar aanvullen. Net zoals de GO! CLB's werd de POC+ geconfronteerd met de **uitdaging** om vacatures in te vullen. Een aantal factoren dragen hiertoe bij. Zo is er algemeen een schaarste aan artsen en verpleegkundigen op de arbeidsmarkt. Het niet kunnen meenemen van anciënniteit die verworven is buiten het onderwijs, is een grote drempel. De arts verbonden aan de POC+ ging per 1 januari 2022 met pensioen en was eind 2022 nog niet vervangen.

In 2021-2022 koos de POC+ ervoor om met eigen middelen een **kwaliteitszorgmedewerker** aan te werven. Vermits er geen ruimte is binnen de structurele omkadering en omdat volgens de POC+ de overgedragen omkadering vanuit de GO! CLB's rechtstreeks ten goede moet komen aan de GO! CLB's zelf, investeert de POC+ vanuit de eigen reservemiddelen in een halftijdse kwaliteitszorgmedewerker. De kwaliteitszorgmedewerker blijkt een meerwaarde te zijn om ook opdrachten vanuit het kwaliteitsdecreet te kunnen uitvoeren, zoals het opmaken van begeleidingsplannen en jaarverslagen. Zo kunnen de andere POC+ medewerkers zich meer concentreren op de ondersteuning van de GO! CLB's en hun medewerkers.

Lessons learned

De **meerwaarde** van de POC+ voor de GO! CLB's ligt in een aanbod dat expliciet gericht is naar de CLB-**praktijk**. Helaas is tijd vrijmaken voor professionalisering, zowel in CLB's als binnen de POC+, geen evidentie. De CLB-sector is overbevraagd, het aantal vragen stijgt, de casussen worden complexer en het welzijnslandschap kampt met wachtlijsten.

Een bijkomende uitdaging is de grote instroom van nieuwe medewerkers, wat de **duurzaamheid** van bv. een professionele leergemeenschap onder druk zet. Duurzame professionalisering is een verhaal dat de POC+ samen met het samenwerkingsverband wil kunnen realiseren.

COVID-19 heeft ook tijdens het schooljaar 2021- 2022 naast nogal wat ellende gelukkig ook de **wendbaarheid** van de POC+ zichtbaar gemaakt. De gedrevenheid van de POC+ medewerkers maakte dit mogelijk. Tegelijk botst de cel op de beperkingen van een bescheiden personeelskader en dito werkingsmiddelen.

Samen zorg dragen voor klachten

Volgens de bepalingen van het bijzonder decreet van 14 juli 1998 van het Gemeenschapsonderwijs (BDGO) is de Raad van het GO! bevoegd voor aspecten rond algemeen beleid, waaronder de interne kwaliteitszorg. Het beleid zelf gebeurt op voorstel van de afgevaardigd bestuurder. Dat omtrent klachtenmanagement maakt al jaren integraal deel uit van de interne kwaliteitszorg.

In december 2004 heeft de Raad GO! de klachtenprocedure binnen het net goedgekeurd en daarmee invulling gegeven aan de bepalingen die destijds in het Vlaams klachtendecreet werden vastgelegd. Het merendeel van de Vlaamse overheidsinstellingen valt sinds 1 januari 2019 onder de klachtenbepalingen van het Vlaams bestuursdecreet. Dit is voor het GO! niet het geval. De Raad GO! besliste in maart 2019 dat de bestaande procedure in het net behouden blijft. Een procedure die desalniettemin nauw aansluit bij de (her)nieuw(d)e voorschriften voor de andere Vlaamse bestuursinstellingen.

Het GO! blijft onderhevig aan de bepalingen van het Vlaams ombudsdecreet en herbevestigde de samenwerking met de Vlaamse Ombudsdienst.

De eerste- en tweedelijnsbehandeling van klachten situeert zich respectievelijk bij de directeur van de school of instelling en de algemeen directeur van de betrokken scholengroep. De Vlaamse Ombudsdienst is in derde lijn aanspreekbaar.

Bij klachten over de werking van de centrale diensten van het GO! kan je je in eerste instantie wenden tot de afgevaardigd bestuurder en vervolgens tot de Vlaamse Ombudsdienst.

Het GO! is en blijft voorstander van een eenvoudige en laagdrempelige klachtenprocedure en bepleit een directe aanpak, informeel en oplossingsgericht. Daar werd al sterk op ingezet en dat was ook in 2022 niet anders. Net als de voorbije jaren werd een bemiddelende aanpak vooropgesteld. Verbindend communiceren blijkt hierbij vaak van cruciaal belang.

Klachten in cijfers

In 2022 ontving het GO! in totaal 274 klachten. Twee klachten betroffen de werking van de centrale diensten van het GO!; de 272 andere werden ingediend bij de scholengroepen en hadden te maken met de werking van een school of de betrokken scholengroep zelf.

Ruim 90% van het aantal ingediende klachten werd als ontvankelijk beschouwd en met andere woorden ook effectief behandeld.

Van alle ontvankelijk bevonden klachten werd de mate van gegrondheid nagegaan. In 2022 werd 61,5% na behandeling als gegrond of deels gegrond beschouwd.

In 142 van de 153 gevallen blijken we tot een oplossing of een gedeeltelijke oplossing te zijn gekomen. Dit is goed voor bijna 93%, een cijfer dat zelfs nog wat hoger ligt dan de voorbije jaren en aantoont dat een bemiddelende aanpak vruchten kan afwerpen.

Het merendeel van de klachten werd ingediend door ouders (68,6%). Het aandeel van klachten ingediend door personeelsleden bedraagt 20,8%. Cijfers die de voorbije jaren licht schommelden.

Al jaren is een centrale klachtencoördinator actief die als aanspreekpunt fungeert, ook voor meldingen en klachten die je conform de GO! klachtenprocedure aan de betrokken school of scholengroep moet richten. Over alle scholengroepen en onderwijsniveaus heen werden in totaal 68 meldingen en klachten geregistreerd.

Het merendeel van wie een klacht heeft, werd doorverwezen naar de school, instelling of scholengroep waar de klacht zich voordeed en behandeling aangewezen was. Enkele klachten werden – in samenspraak met wie de klacht indiende – integraal voor behandeling doorgestuurd naar de scholengroep in kwestie. Bij een aantal andere klachten vroeg de betrokken school of scholengroep expliciet om ondersteuning.

Klachtenbeeld

Het hoeft geen betoog dat 2020 en 2021 bijzondere jaren waren omwille van de **coronapandemie** en de impact ervan op onderwijs en alle betrokken actoren. Dit bleek ook uit het klachtenbeeld tijdens deze periode, ook al overheersten coronagerelateerde klachten dit beeld niet. Begin 2022 waren nog een aantal coronamaatregelen van kracht die in eerder beperkte mate nog aanleiding gaven tot het indienen van een klacht. Het gaat om een vijftal klachten (1,4% van het totaal aantal ingediende klachten, waar dat in 2022 nog 6,7% en in 2021 nog 8,9% was).

Wat de overige klachten betreft, sluit het klachtenbeeld in 2022 opnieuw aan bij dit van voor de coronaperiode. Het beeld is **bijzonder veelzijdig en divers**, net als de onderwijsthema's. Sommige onderwerpen keren steeds terug, andere items drijven mee op de golven van de actualiteit.

Iets meer dan 36% van de klachten van **burgers** bevat een bezwaar tegen een handeling of houding van de directeur of een personeelslid van een school of instelling. Ook klachten over zorg en begeleiding van leerlingen (al dan niet met specifieke noden), informatieverstrekking, orde- en tuchtmaatregelen ten aanzien van leerlingen en financiële zaken behoren al een aantal jaren tot de top vijf. Het feit dat mensen ogenschijnlijk steeds over dezelfde dingen klachten blijven hebben, betekent niet noodzakelijk dat er niet wordt ingespeeld op de problematiek. De permanente in- en uitstroom van personeelsleden enerzijds en de wijzigende schoolpopulatie anderzijds maken dat de cyclus zich constant herhaalt. Het blijft dus belangrijk alert te blijven voor signalen en samen naar oplossingen te zoeken. Er is permanent nood aan concrete acties en beleidsinitiatieven die zich op deze thema's toespitsen.

Van de klachten ingediend door **personeelsleden** gaat het merendeel over een handeling of houding van de eigen directeur of van een collega (46,3%). Een cijfer dat wat lager ligt dan het jaar voordien (49% in 2021).

Aanbevelingen en verbetervoorstellen

Het GO! maakt jaarlijks een **verslag** op over de klachtenbehandeling en bundelt hierin de bevindingen van de scholengroepen en de centrale diensten. Hierin worden – naast heel wat cijfermateriaal – concrete suggesties en voorstellen opgenomen die meteen aangeven waar mensen nood aan hebben, vaak om de dienstverlening ter plaatse te vrijwaren en verbeteren. Deze mogelijke acties worden aangevuld met voorstellen die centraal werden opgevangen en voor het hele onderwijsnet kunnen uitgerold worden.

De voorstellen hebben zowel te maken met het opvangen, het behandelen als het managen van klachten. Het gaat hierbij soms over zeer praktische of operationele zaken maar ook over beleidsmatige keuzes die kunnen gemaakt worden.

Werken aan kwaliteit is en blijft een continu proces en een uitdaging, maar dankzij een doorgedreven klachtenmanagement kan daar mee vorm aan worden gegeven. Het blijft een uitdaging om hier telkens op in te spelen met gepaste maatregelen en bijstellingen.

Waarden als respect, gelijkwaardigheid, oprechtheid of eerlijkheid, openheid, betrokkenheid en engagement die centraal staan in het pedagogisch project van het GO! (PPGO!), vormen niet alleen sleutelbegrippen voor een waardevol onderwijs maar leiden evenzeer tot een waardevolle klachtenbehandeling.

Meer details over de klachtenbehandeling in het GO! staan op de webpagina klachtenrapporten. Je vindt er de gecoördineerde rapporten die het GO! conform het Vlaams klachtendecreet jaarlijks vóór 10 februari bij de Vlaamse Ombudsdienst inlevert.

De Raad van het GO!

De Raad van het GO! is het centrale bestuursorgaan van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap.

Samenstelling

De Raad van het GO! bestaat uit vijftien leden. Tien leden worden rechtstreeks verkozen: vijf door ouders en gecoöpteerde leden van de schoolraden en vijf door directeurs en personeel van de schoolraden. De overige leden worden aangeduid door Vlaamse universiteiten met een pedagogische faculteit (drie) en door publiekrechtelijke hogescholen (twee).

De Raad van het GO! wordt steeds samengesteld voor een periode van vier jaar. Op 1 januari 2019 trad de huidige Raad van het GO! aan en dit na verkiezingen in het najaar van 2018. Deze ploeg bleef bevoegd tot en met 31 december 2022.

- Geert De Soete – voorzitter
- Freddy Moreels – ondervoorzitter
- Ann Van Driessche – ondervoorzitter
- An Boone (vanaf mei 2022)
- Sofie Christiaens
- Dennis Cluydts
- Barbara De Groot (tot augustus 2021)
- Nadine Engels (vanaf september 2022)
- Paul De Knop (tot augustus 2022)
- Luc De Man
- Jim Deridder
- Filip Giraldo (vanaf september 2021)
- Marianne Hintjens
- Dimokritos Kavadias
- Urbain Lavigne
- Linda van Achter (tot maart 2022)
- Dieter Verhaest
- Arlette Verkruyssen

In 2022 vonden twee wissels plaats. Linda Van Achter – raadslid sinds 2015 – koos ervoor haar aanstelling te beëindigen en werd opgevolgd door An Boone. Nadine Engels trad toe tot de Raad van het GO! nadat Paul De Knop in augustus 2022 overleed. Paul De Knop zetelde maar liefst twintig jaar in de Raad van het GO! en was ook zes jaar voorzitter.

In het najaar van 2022 vonden verkiezingen plaats voor een nieuwe samenstelling van de Raad GO! (vanaf 1 januari 2023 tot en met 31 december 2026).

Afgevaardigd bestuurder

Met ingang van 1 september 2021 neemt Koen Pelleriaux de functie van afgevaardigd bestuurder op.

Vergaderingen

Vergaderingen van de Raad van het GO! vinden meestal fysiek plaats in Brussel in het Huis van het GO!. In 2022 vonden er 10 formele raadszittingen plaats. Er wordt gewerkt met een vergaderkalender voor een volledig werkjaar.

De afgevaardigd bestuurder woont van ambtswege de vergaderingen van de Raad van het GO! bij met raadgevende stem. Een afgevaardigde van de algemeen directeurs woont de vergaderingen bij als waarnemer.

Behandelde dossiers

In het voorbije jaar behandelde de Raad van het GO! onder meer de volgende strategische beleidsdossiers.

Visienota schoolkostenbeleid

Bijna tien jaar na de publicatie van de vorige visie rond schoolkostenbeheersing drong een herziening en actualisering van deze visie zich op. Jaar na jaar stijgen de onbetaalde facturen in scholen; de gemiddelde betaalachterstand groeit fors aan. Uit onderzoek van de laatste jaren bleek onder meer dat verschillen in kosten tussen studierichtingen en scholen de gelijke toegang tot onderwijs bedreigen en dat de sociaaleconomische achtergrond van de leerling nog steeds een barrière is die de toegang tot bepaalde activiteiten zoals meerdaagse uitstappen belemmert. Ook een aantal nieuwe problematieken zoals de digitalisering zorgen voor bijkomende uitdagingen.

De Raad GO! keurde de nieuwe visie op schoolkostenbeleid goed. De verdere implementatie wordt onder andere mee opgenomen via het netwerk gelijke onderwijskansen van het GO!.

Initiële dotatieverdeling scholengroepen 2023

De Raad GO! ging akkoord met dezelfde voorafnames als bij vorige verdelingen maar met een wijziging voor instellingen die zullen overgaan naar het Departement Welzijn (vanaf januari 2023 of vanaf september 2023).

PBD GO! begeleidingsplan bis 2022-2025 – Contouren

De leden van de Raad GO! gingen akkoord met de contouren van een herwerkt begeleidingsplan voor de PBD-GO! en de POC GO!. Het ging om een bijsturing van de begeleidingsplannen die in 2021 werden aangevat maar omwille van besparingen en gewijzigde kerntaken werden aangepast.

Overnames en overdracht

De Raad van het GO! heeft kennis genomen van een aantal onderwijsovernames in 2022 en keurde de bijbehorende infrastructuurovernames goed. Het gaat om deze scholen:

- gemeentelijke basisschool De Kleine Schuit in Berlare (scholengroep Dender)
- vrije niet-confessionele basisschool Pistache in Schaarbeek (scholengroep Brussel)

Verder stemde de Raad GO! in met de overdracht van het CVO Panta Rhei (in afbouw) van scholengroep Gent naar de stad Gent.

Financiële situatie GO!

De raadsleden drukten ook in 2022 herhaaldelijk en naar aanleiding van diverse dossiers hun bezorgdheid uit over de huidige en toekomstige financiële situatie van het GO!. Dit gebeurde onder meer bij de goedkeuring van de jaarrekening 2021 en bij de begrotingsopmaak 2023.

Als het officieel onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap is het GO! de enige onderwijsverstrekker die verplicht is om de vrije keuze te waarborgen en neutraal onderwijs aan te bieden. Het is een grondwettelijke opdracht van de Vlaamse Gemeenschap die bij bijzonder decreet aan het GO! werd overgedragen. Deze overdracht veronderstelt dat de Vlaamse overheid het GO! als preferentiële partner voor onderwijs behandelt en in staat stelt om zijn grondwettelijke opdracht naar behoren uit te voeren. Dit slaat zowel op regelgeving als op middelen, personeel en infrastructuur.

In heel wat recente regelgeving is echter vast te stellen dat de overheid hier geen rekening meer mee houdt. Bovendien krijgt het GO! als het gefinancierd onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap enkel dotaties vanuit de Vlaamse overheid die de voorbije jaren opeenvolgend aan besparingen werden onderworpen. De bezorgdheid van de Raad van het GO! om de gevolgen van deze evoluties voor de financiële situatie van het GO! blijft dan ook pertinent. Die pleit daarom ook in 2022 voor structurele oplossingen en dringt bij de overheid aan op het voorzien van de benodigde omkaderings- en werkmiddelen, alsook op regelgeving die op maat is van de unieke positie van het GO!.

Infrastructuur

Verlengen infrastructuurbeleidsplan tot eind 2023

De Raad GO! nam kennis van het verlengen van de duurtijd van het infrastructuurbeleidsplan met één jaar zodat het van toepassing is op de periode 2020-2023 en dezelfde einddatum krijgt als de planning van de huisvestingsplannen. Dit geeft ook ruimte om verder in te zetten op kritische prestatie-indicatoren en om data te actualiseren. De Raad GO! volgde deze evolutie mee op.

Capaciteitsronde 2022-2024

De Raad GO! boog zich over het afsprakenkader en de mogelijke aanwending van extra middelen voor het oplossen van capaciteitsproblemen; middelen die van 2022 tot 2024 door de minister ter beschikking worden gesteld. In 2022 werd de focus gelegd op dossiers buitengewoon onderwijs; de Raad GO! ging akkoord met een aantal afwegingscriteria bij het bepalen van concrete projecten.

Verder delegerde de Raad GO! de prioritering van projectvoorstellen voor capaciteit in het buitengewoon onderwijs aan de afgevaardigd bestuurder, net als de selectie van de capaciteitsprojecten 2022, 2023 en 2024.

Renovatieverplichting bij verwerving van niet-residentiële gebouwen

Vanaf 1 januari 2022 is een renovatieverplichting ingegaan bij het verwerven van niet-residentiële gebouwen. De afdeling Infrastructuur ging na wat de impact ervan was op een aantal dossiers in 2022.

Op termijn zullen de scholengroepen kunnen genieten van de voordelen van de renovatie (o.a. daling energieverbruik) maar in een eerste fase brengt dit extra kosten met zich mee. In samenspraak met de PTC Infrastructuur werd een voorstel van aanrekening van deze kosten uitgewerkt waarbij de centrale diensten onder bepaalde voorwaarden de betrokken scholengroepen ondersteunen.

De leden van de Raad GO! vroegen om de financiële impact die de renovatieverplichting met zich meebrengt verder te onderzoeken en in kaart te brengen om vervolgens op basis hiervan een (eventueel aangepast) voorstel voor te leggen. Verder vroeg de Raad GO! om ook de praktische aanpak verder uit te werken en mee op te nemen in het voorstel.

CitizEE – Vlaams Klimaatfonds ESCO call GO!

De Vlaamse Regering paste een eerder voorstel aan en maakt middelen vrij vanuit het Klimaatfonds, ter waarde van 7,5 miljoen euro, om ESCO-projecten in schoolgebouwen van het GO! te initiëren. Dit verloopt via het Vlaams Energiebedrijf (VEB) dat als programmamanager zal optreden. De oproep wordt verder geïntegreerd in het project CitizEE. De Raad GO! legde de klijtlijnen vast voor de selectie van dergelijke projecten.

Gedeeld multifunctioneel gebruik infrastructuur – toevoeging middelen aan dotatie kleine infrastructuurwerken

De positie van het GO! in het Vlaamse onderwijslandschap

Leerlingencijfers zijn een momentopname: ze wijzigen tijdens het schooljaar als gevolg van bijvoorbeeld de instapmomenten van kleuters of de doorverwijzing van leerlingen uit het gewoon onderwijs naar het buitengewoon onderwijs.

Het GO! heeft leerlingen in voltijds en deeltijds onderwijs, in het leerplichtonderwijs of in het onderwijs buiten de leerplicht, in verschillende onderwijsniveaus en onderwijsvormen. Het marktaandeel is dus niet in één cijfer te vatten.

Globaal geldt wel dat de schoolbevolking in het GO! nu al enkele jaren groeit en dat het GO! gestaag aan marktaandeel wint, wat er wellicht op wijst dat ouders en cursisten de kwaliteit van het onderwijs en de eigenheid van het pedagogisch project van het GO! positief evalueren. Wel wordt de groei van het GO! afgeremd door plaatstekort omdat er te weinig infrastructuurmiddelen ter beschikking zijn vanuit de Vlaamse overheid. Het grootste aantal weigeringen zit in het basisonderwijs, maar in het secundair onderwijs zijn er ook al veel weigeringen. Op basis van de demografische evolutie is te verwachten dat dit de komende jaren in het secundair onderwijs verder zal toenemen. De Vlaamse overheid geeft het GO! weliswaar de opdracht om ouders de mogelijkheid te bieden om te kiezen voor neutraal onderwijs, maar zorgt jammer genoeg niet voor voldoende middelen daartoe.

Per 1 februari 2022 telt het GO! in totaal 226.853 leerlingen. In vergelijking met de februaritelling van 2021 is het aantal leerlingen gestegen met 2,06%. In totaal noteren we 1.176 leerlingen meer in het gewoon basisonderwijs en 2.480 leerlingen meer (+ 2,65%) in het gewoon secundair onderwijs.

In de onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers (OKAN) van het GO! zitten 1.822 leerlingen. Dat aantal is met 253 leerlingen toegenomen.

Onderstaande tabel biedt een volledig overzicht op basis van de cijfers van 1 februari 2022, dus voor het schooljaar 2021-2022.

Onderwijs	Niveau	Instellingen	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Leerplicht- onderwijs	Basisonderwijs – gewoon	429	110.060	110.825	112.018	112.336	113.512
	Basisonderwijs – buitengewoon	34	6.462	6.572	6.901	6.971	7.374
	Secundair onderwijs – gewoon	214	83.735	86.645	89.393	93.615	96.095
	Secundair onderwijs – buitengewoon	30	5.465	5.714	6.131	6.500	6.988
	Deeltijds beroepssecundair onderwijs	17	2.753	2.733	2.859	2.836	2.884
	Totaal		724	208.475	212.489	217.302	222.258
Onderwijs buiten leerplicht	Volwassenenonderwijs	10	112.138	110.597	103.576	84.809	
	Deeltijds kunstonderwijs	15	13.236	14.375	14.664	14.332	14.671
	Totaal	25	125.374	124.972	118.240	99.141	
Internaten*	Financierbare instellingen	30	2.194	2.094	2.052	2.031	2.124
	Niet-gefinancierde instellingen	19	1.230	1.310	1.372	1.380	1.348
	Totaal	49	3.424	3.404	3.424	3.411	3.472

*27 internaten + 4 tehuizen

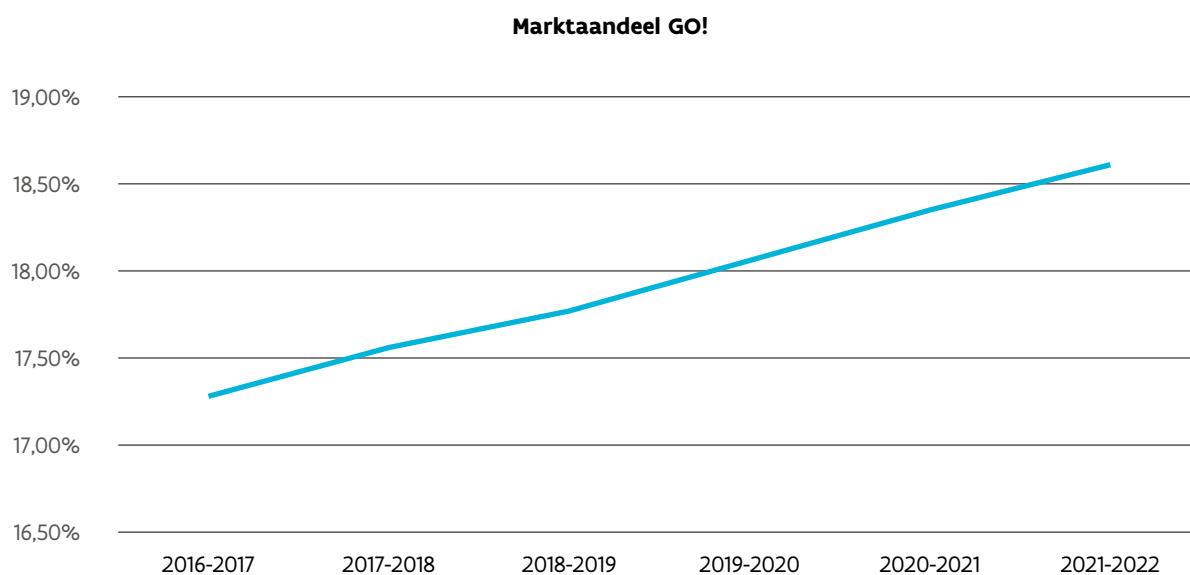
Bron: Statistisch jaarboek van het Vlaams onderwijs

Leerplichtonderwijs

Algemeen

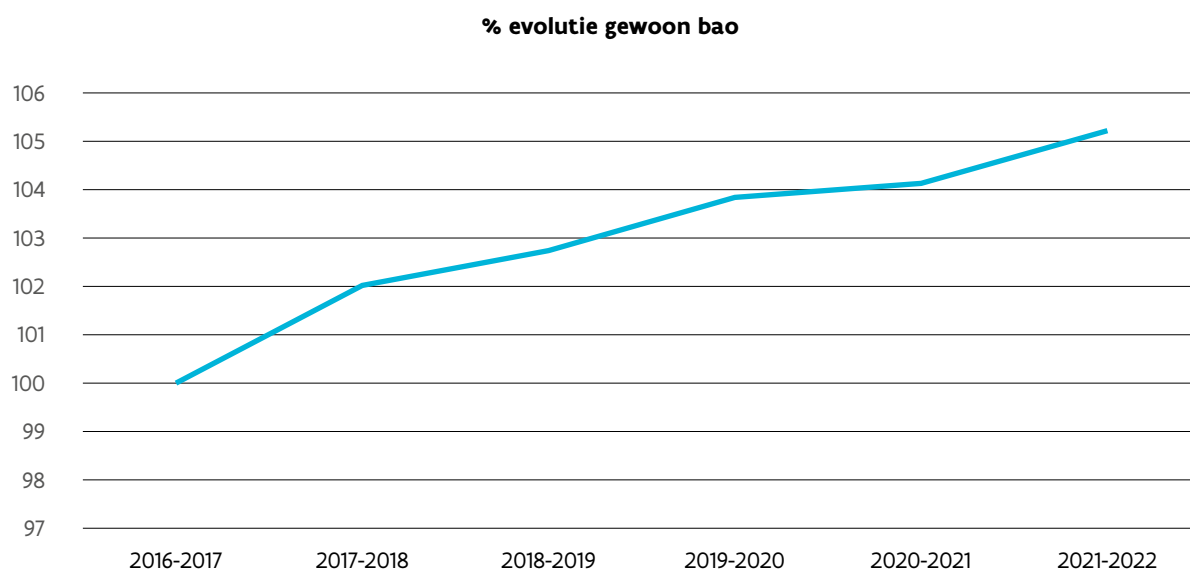
Bij de telling van februari 2022 (schooljaar 2021-2022) volgen 226.853 leerlingen les in het gewoon en buitengewoon leerplichtonderwijs van het GO!. Het GO! heeft hiermee een marktaandeel van 18,61%.

Bij de telling van februari 2021 waren er 222.258 leerlingen en bedroeg het marktaandeel 18,35%.

Gewoon basisonderwijs

Het gewoon basisonderwijs kent al jaren een gestage groei, zonder enige terugval.

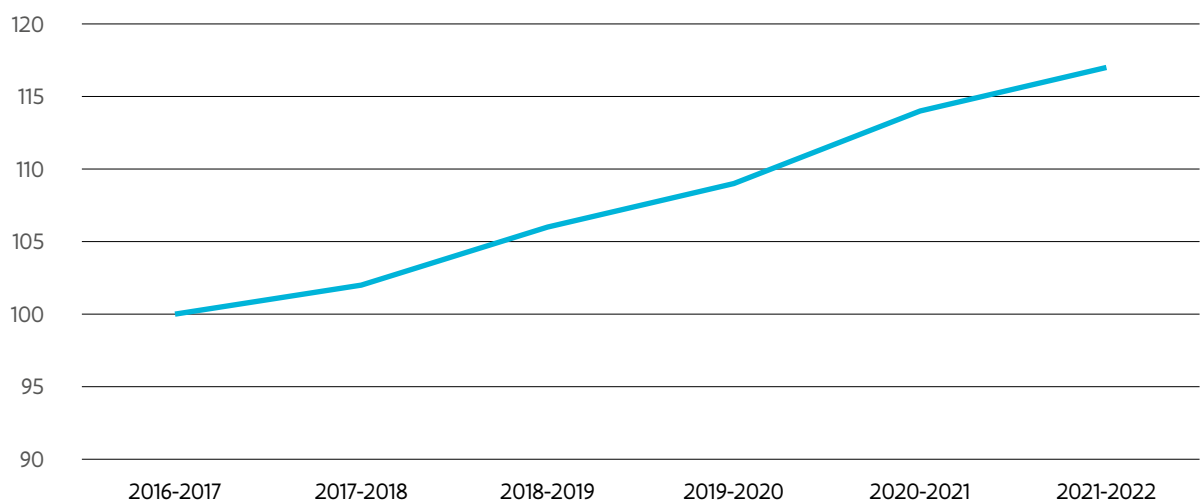

Gewoon secundair onderwijs

Het gewoon secundair onderwijs (inclusief hoger beroepsonderwijs of hbo) kent de laatste jaren een constante en sterke groei, in 2021-2022 een extra stijging tot 96.074 leerlingen. Een stijging met 2,65% en een marktaandeel van 20,95%.

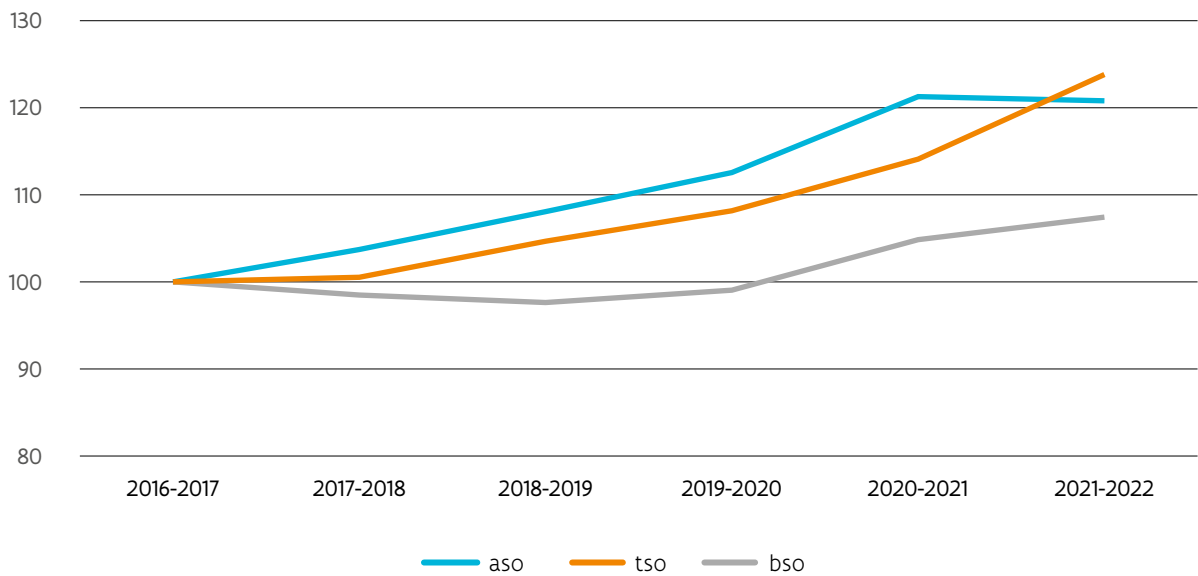
% evolutie gewoon so

Cijfers per onderwijsvorm secundair onderwijs

	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
1e graad	24.391	25.808	27.271	28.603	29.373	29.862	30.434
aso	20.592	21.406	22.203	23.135	24.096	25.962	25.836
tso	13.066	13.156	13.227	13.771	14.231	15.012	16.314
bso	17.855	17.398	17.136	16.986	17.233	18.242	18.689
OKAN	1.352	1.302	1.157	1.338	1.602	1.569	1.822
hbo	1.261	1.289	1.307	1.351	1.329	1.404	1.290
kso	1.400	1.435	1.434	1.461	1.529	1.564	1.710
Eindtotaal	79.917	81.794	83.735	86.645	89.393	93.615	96.095

% evolutie aso, tso en bso

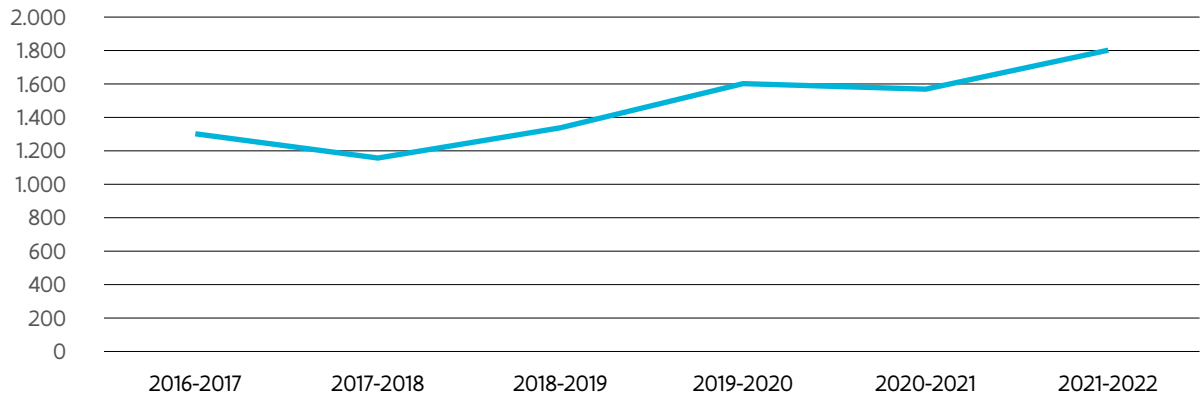

Het is duidelijk dat vooral aso een stijgende lijn kent, ook tso kent een stijgend verloop. Na een dalend verloop is er ook bij bso opnieuw een stijging merkbaar.

Cijfers OKAN

Evolutie OKAN

In schooljaar 2021-2022 is er opnieuw een vrij sterke stijging in OKAN tot 1.822 leerlingen. Deze stijging zet zich door in 2022-2023 tot meer dan 2.441 leerlingen als gevolg van de oorlog in Oekraïne.

Wat OKAN betreft heeft het GO! een marktaandeel van 32,57%, aanzienlijk meer dan zijn marktaandeel voor het secundair onderwijs. Het GO! levert hier een substantiële extra bijdrage in verhouding tot zijn leerlingenpopulatie.

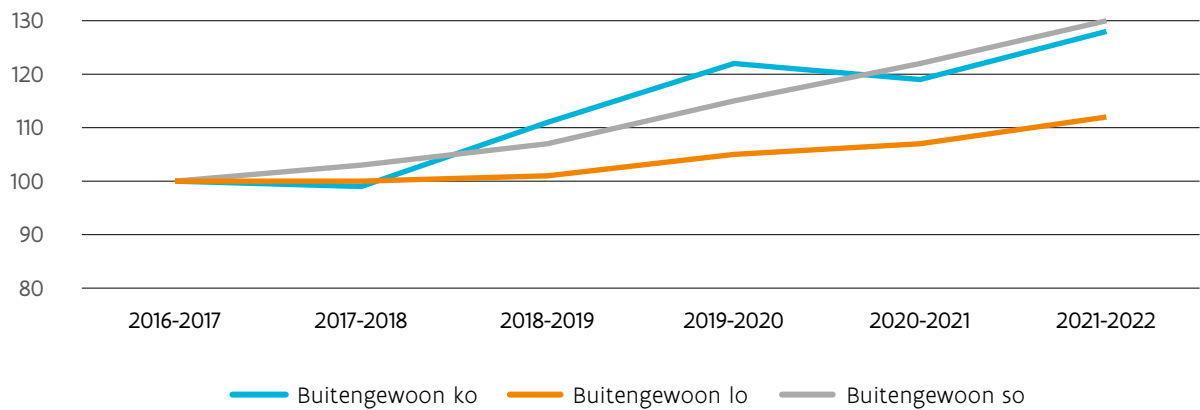

Buitengewoon onderwijs

Zoals onderstaande tabel en grafiek illustreren, vertoont het buitengewoon basisonderwijs de laatste 4 jaar een stijgende trend.

	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Buitengewoon kleuteronderwijs	604	598	668	734	720	776
Buitengewoon lager onderwijs	5.866	5.864	5.904	6.167	6.251	6.598
Buitengewoon secundair onderwijs	5.317	5.465	5.714	6.131	6.500	6.904
Eindtotaal	11.787	11.927	12.286	13.032	13.471	14.278

% evolutie buitengewoon onderwijs

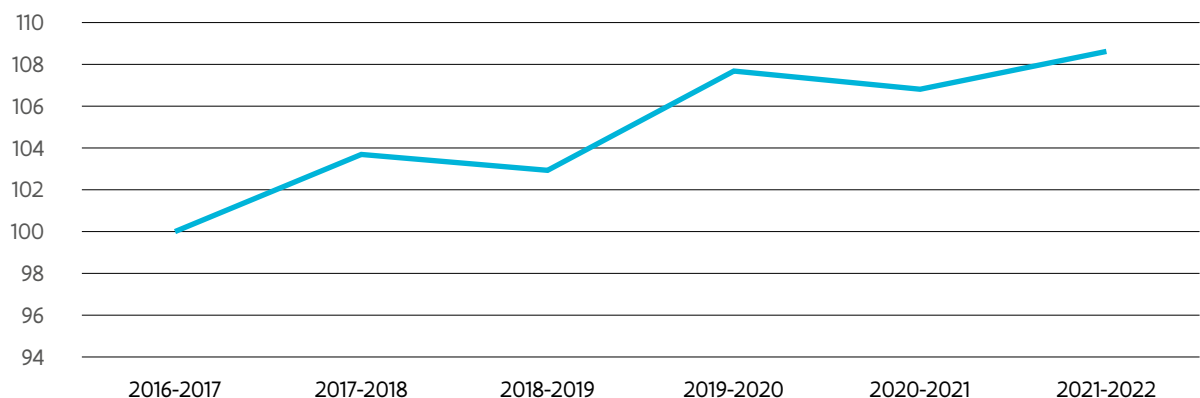

Deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso)

Op 1 februari 2022 telde het dbso 2.884 leerlingen, 48 meer dan in het schooljaar 2020-2021.

2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
2.655	2.753	2.733	2.859	2.836	2.884

% evolutie dbso

Onderwijs buiten de leerplicht

Het onderwijs buiten de leerplicht omvat het volwassenenonderwijs en het deeltijds kunstonderwijs. Deze analyse van de cijfers voor het deeltijds kunstonderwijs berust op de tellingen van 1 februari, uitgevoerd door het Departement Onderwijs en Vorming en gepubliceerd in het Statistisch jaarboek van het Vlaams onderwijs. Het betreft hier enkel de financierbare leerlingen.

In het volwassenenonderwijs worden de cijfers weergegeven per schooljaar. Ook hier is de bron het Statistisch jaarboek. Het betreft de unieke inschrijvingen. Dit wil zeggen dat een cursist die binnen het schooljaar in verschillende modules binnen één opleiding is ingeschreven maar één keer telt.

Deeltijds kunstonderwijs

Op 1 februari 2022 waren er 14.671 cursisten ingeschreven in de kunst- en muziekacademies van het GO!, een stijgend aantal en dito marktaandeel ten opzichte van februari 2021.

2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
12.946	13.236	14.375	14.664	14.332	14.671
7,25%	7,34%	7,32%	7,29%	7,37%	7,44%

Volwassenenonderwijs

Op 1 februari 2022 waren er 90.083 cursisten ingeschreven in de Centra voor Volwassenenonderwijs van het GO!. Dit resulteert in een stijging van het aantal cursisten. De eerdere daling in absolute aantallen in 2020-2021 is het gevolg van de coronacrisis en de lockdown die inging in maart 2020 waardoor de CVO's niet of slechts deels open konden blijven en enkel digitaal lessen konden inrichten. De daling in absolute cijfers zette zich al in 2019-2020 in.

Door de aanhoudende coronamaatregelen konden de CVO's ook na de lockdown niet op volle capaciteit lesgeven.

	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Cursisten	113.548	112.138	110.597	103.576	84.809	90.083
Marktaandeel	29,14%	29,11%	29,12%	30,46%	34,90%	34,46%

Internaten

Op 1 februari 2021 verbleven er in alle GO! internaten samen 2.031 financierbare internen. Op 1 februari 2022 verbleven er in alle GO! internaten samen 2.124 financierbare internen, een stijging dus.

Internaten (februari)	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Internen	2.218	2.194	2.094	2.052	2.031	2.124
Marktaandeel	22,00%	22,04%	21,63%	21,86%	21,57%	21,91%

Daarnaast zijn er 19 internaten in het buitengewoon onderwijs (niet-gefinancierde instellingen).

Internaten buo (februari)	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Internen	1.281	1.230	1.310	1.372	1.380	1.348

Infrastructuur

Het GO! is eigenaar en beheerder van een zeer groot patrimonium waarmee het elke dag zijn onderwijsopdracht waarmaakt. De toestand van het volledige patrimonium is systematisch in kaart gebracht. Deze data onderbouwen het infrastructuurbeleid en de strategische en tactische beslissingen over investeringen. Het infrastructuurbeleidsplan versterkt de samenwerking en het verder professionaliseren van het GO! als patrimoniumbeheerder, over de drie bestuursniveaus heen. Het stelt ons in staat om met de weinige mensen en middelen het patrimonium zo goed mogelijk te beheren.

Infrastructuurbeleidsplan 2020-2022

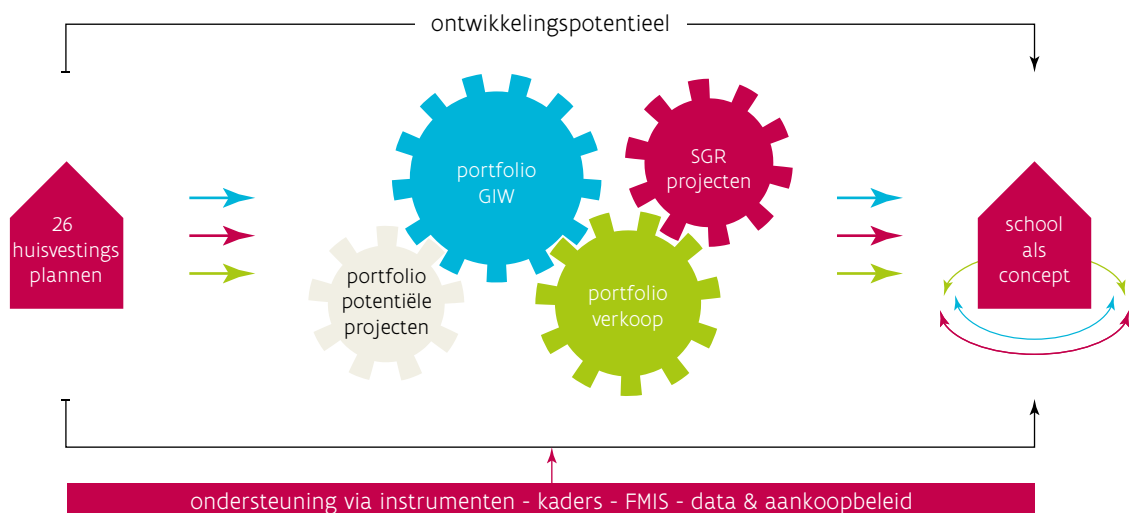
De grote uitdaging voor het GO! op het vlak van infrastructuur is een oplossing te vinden voor de globale slechte staat van zijn scholen en hun omgeving, veroorzaakt door de jarenlange onderfinanciering. Met het infrastructuurbeleidsplan 2020-2022, maakt het GO! er werk van om dit structurele probleem gedeeltelijk te verhelpen door zoveel mogelijk intern onze aanpak te professionaliseren, de juiste keuzes te maken en het patrimonium te optimaliseren. Zonder bijkomende financiering is een oplossing ten gronde echter niet mogelijk.

De missie voor infrastructuur in het GO!:

'Inspirerende, innovatieve leeromgevingen in veilige, gezonde en comfortabele gebouwen vormen de favoriete leerplek van elke lerende die voor het GO! kiest.'

Om dit doel te bereiken, is er een lange weg te gaan. Er wordt hiervoor zowel op strategisch, tactisch als op operationeel niveau samengewerkt. In de scholengroepen, in de afdeling infrastructuur van de centrale diensten en ook samen. Waar de focus in het vorige plan 2017-2019 vooral lag op het uitwerken van kaders en het in kaart brengen van het patrimonium, focust het beleidsplan 2020-2022 op het uitvoeren van de opgemaakte plannen en de koppeling aan het strategisch plan GO! 2030. Het was tijd om het integraalplan in het licht van het nieuwe strategisch plan GO! 2030 te vertalen in concrete beleidskeuzes en projecten. Het infrastructuurbeleidsplan 2020-2022 zet hiervoor in op 5 speerpunten, schematisch weergegeven in onderstaande figuur.

Schematische weergave infrastructuurbeleidsplan 2020-2022

1. School als concept: de school als een ankerpunt, een hybride en inclusieve leer- en leefomgeving afgestemd op nieuwe leerconcepten die uitvoering geven aan het strategisch plan GO! 2030.
2. Het huisvestingsplan van en voor de scholengroep: een vertaling naar een infrastructuurbeleid én concrete infrastructuurprojecten van het integraalplan en de toekomstvisie van de scholengroep op onderwijskundig en pedagogisch vlak.
3. Kijken door de bril van ontwikkelen: creatief denken, oplossingsgericht werken en ondernemend handelen zijn nodig om de transformatie te maken naar de school als concept en de complexe uitdagingen op het vlak van infrastructuur aan te gaan.
4. Portfoliomanagement: een matuur en professioneel beheer van diverse types projecten en programma's, van selectie tot uitvoering.
5. De 'fundamenten' onderhouden en versterken: onderbouwing en ondersteuning door middel van instrumenten, kaders, data, het FMIS en het aankoopbeleid.

Veel GO! gebouwen voldoen niet aan een aantal minimale criteria op het vlak van veiligheid, gezondheid of comfort. De beperking van middelen blijft een grote uitdaging. We hebben zelf een belangrijke verantwoordelijkheid. De scholengroepen en centrale diensten kunnen hier samen iets aan doen. De twee kernideeën van het infrastructuurbeleidsplan geven invulling aan deze beleidsruimte en zijn erop gericht elke euro doordacht en verantwoord uit te geven in de transitie van ons patrimonium naar scholen als concept:

- Kernidee 1: verdichten
- Kernidee 2: elke beslissing is juist en duurzaam op lange termijn

Uitrol van de huisvestingsplannen

Na het opmaken van de integraalplannen per scholengroep wordt een volgende stap gezet met de opmaak van de huisvestingsplannen. Het huisvestingsplan beoogt een betere inhoudelijke afstemming tussen de scholengroepen en de centrale diensten van het GO! over concrete beslissingen rond infrastructuur op korte, middellange en lange termijn. Na de opmaak van het huisvestingsplan zal er duidelijkheid zijn over welke situaties er al dan niet kunnen aangepakt worden door de scholengroepen of door de centrale diensten.

De toekomstvisie van de scholengroep, zowel wat betreft het onderwijskundig en pedagogisch beleid als het infrastructuurbeleid, wordt vertaald in het huisvestingsplan. Met de uitrol van de huisvestingsplannen voor alle scholengroepen krijgen we over het hele net een beter beeld op de noden. Hiermee kunnen we enerzijds bij de overheid de problematiek van onderfinanciering verder aankaarten en anderzijds zoeken naar oplossingen: via het ontwikkelen van programma's, het optimaal aanwenden van subsidies, middelen uit verkoop of nog andere mogelijkheden.

Het huisvestingsplan voedt daarmee ook de ontwikkeling van beleid op het strategisch niveau. Vanuit dit plan kunnen bouwprojecten, programma's (zoals het afbraakprogramma) en verkopen opgestart worden en projecten dieper uitgewerkt. Ook worden de kritische prestatie-indicatoren geconcretiseerd en vertaald naar beslissingen. Hiermee vormt het huisvestingsplan de basis voor het operationele niveau.

Eind 2021 waren er al 4 huisvestingsplannen afgerond. Eind 2022 werden hier nog 8 afgeronde plannen aan toegevoegd en werden 9 plannen opgestart.

Het GO! patrimonium

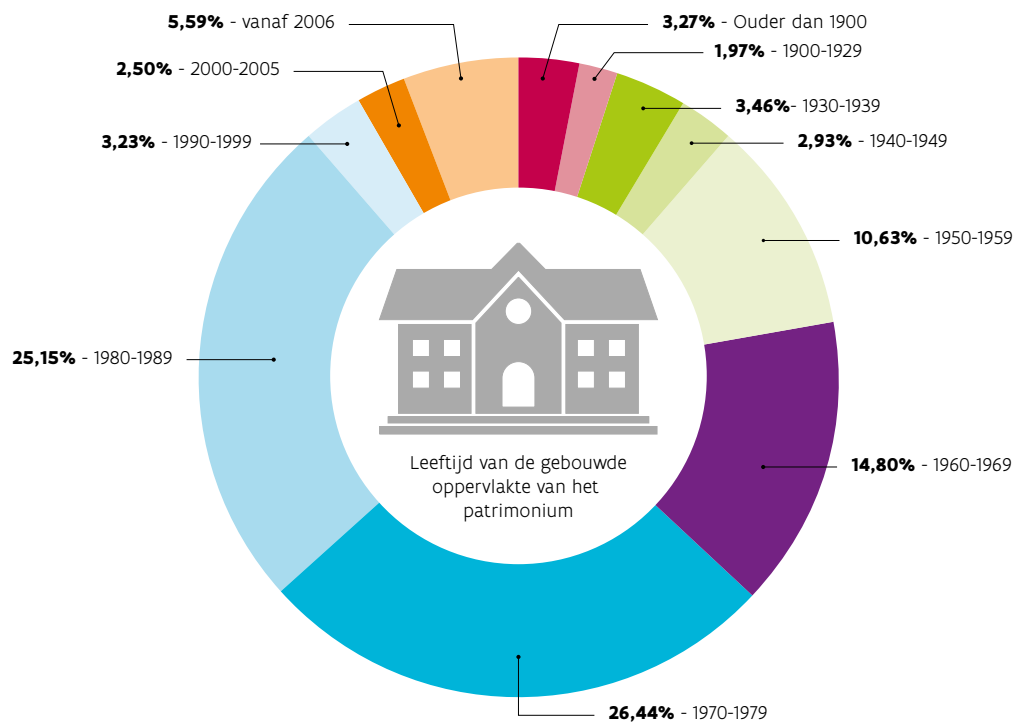
Onze schoolgebouwen staan ten dienste van onze leerlingen, leerkrachten, medewerkers, cursisten en andere gebruikers die dagelijks het PPGO! waarmaken. Infrastructuur is een middel om het PPGO! nog concreter en zichtbaarder te vertalen in onze scholen.

De zorg voor de omgeving waarin onze leerlingen en cursisten worden ondergebracht, is een gezamenlijke bevoegdheid van de Raad van het GO! en de scholengroepen, zoals bepaald in art. 36, 3° van het BDGO.

Voor de investeringen in schoolgebouwen beschikt het GO! over middelen uit de Vlaamse begroting en middelen die het zelf genereert uit het beheer en de verkoop van gebouwen en gronden. Het GO! beheert ongeveer vier miljoen vierkante meter gebouwooppervlakte. In verhouding tot die omvang zijn de beschikbare middelen veel te beperkt: met de beschikbare middelen kan slechts één zesde van de noden gelenigd worden. Deze structurele onderfinanciering, die al jaren aansleept, heeft tot gevolg dat een groot deel van de gebouwen van het GO! in slechte staat is. Meer dan 400.000 vierkante meter moet dringend vervangen worden. Bij een tiende van de gebouwooppervlakte zijn het dak, het buitenschrijnwerk en het sanitair in een onaanvaardbare staat. Bij meer dan 30% van de gebouwooppervlakte is investeren in dak, buitenschrijnwerk en sanitair dringend nodig. Met de uitrol van het globale infrastructuurbeleidsplan pakken we dit structurele probleem professioneel aan. Met de beschikbare middelen is het echter onmogelijk om de verdere aftakeling van het patrimonium een halt toe te roepen. Er is een grote inhaalbeweging vanwege de overheid nodig om tot een aanvaardbare basiskwaliteit in al onze schoolgebouwen te komen.

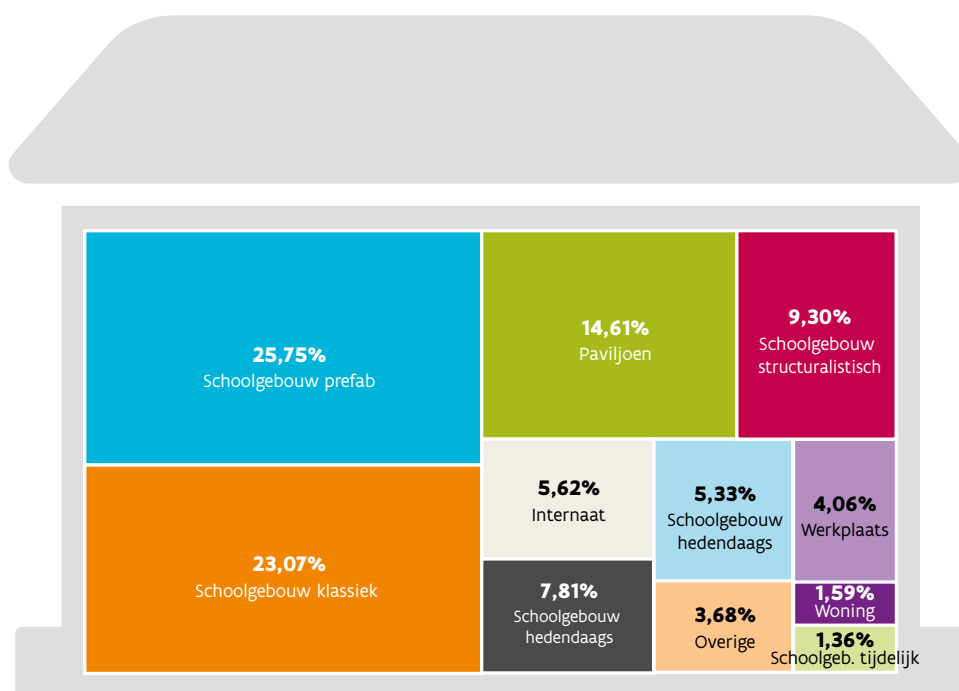
Eigenschappen van het patrimonium

Het GO! patrimonium strekt zich uit over heel Vlaanderen en Brussel. Onderstaande grafiek toont de leeftijd van de gebouwde oppervlakte van het patrimonium. Hierin kun je een aantal bouwgolven waarnemen: 60% van de gebouwde oppervlakte is ouder dan veertig jaar, 40% is ouder dan vijftig jaar. Voor een goed vastgoedbeheer wordt aangenomen dat een gebouw minstens om de vijftig jaar een grote investering vraagt, in de vorm van een grondige renovatie of van vernieuwbouw. Met de huidige budgetten wordt er ongeveer om de tweehonderd jaar vervangen of grondig geïnvesteerd.

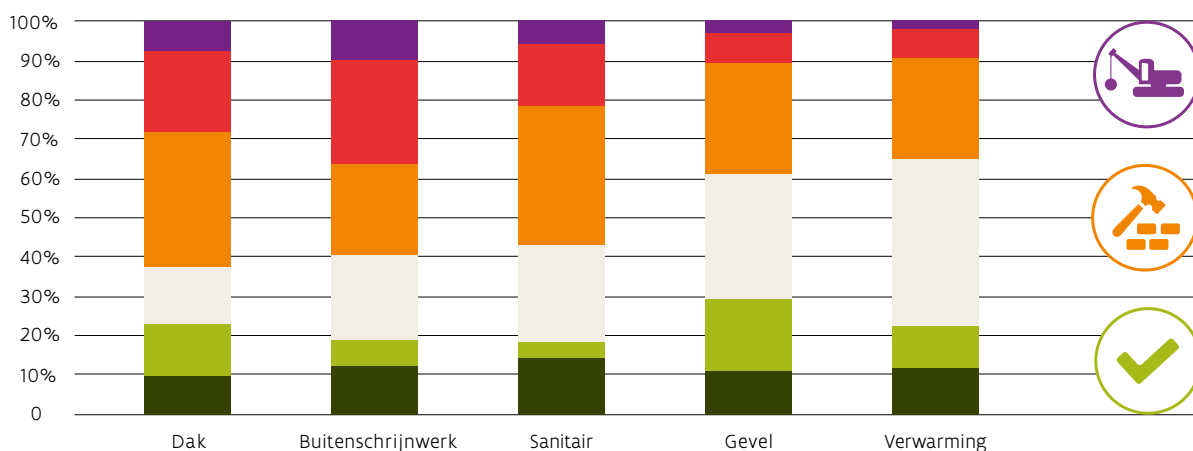
De volgende typologieën komen het meest voor in het GO! patrimonium:

- 26% is opgetrokken via de klassieke bouwmethodes (metselwerk)
- 25% van de oppervlakte van alle schoolgebouwen bestaat uit prefabgebouwen (met stalen of betonnen kolommen en minstens twee bouwlagen)
- 16% van de totale oppervlakte bestaat uit paviljoenen (eenlaagse structuur, snel gebouwd voor 'tijdelijk' gebruik).

Van de verschillende types paviljoenen zijn de houten en stalen constructies het minst kwalitatief. Bij prefabschoolgebouwen ligt het grootste probleem bij de staalskeletconstructies met vliesgevels.

Onderstaande grafiek toont voor elk van de vijf gebouwonderdelen in welke staat de gebouwen verkeren. Bijvoorbeeld verwarming: de gebouwoppervlakte met een verwarming in goede tot matige staat (scores 1, 2 en 3) is hoger dan de gebouwoppervlakte met een verwarming in slechte tot penibele staat (scores 4, 5 en 6). Bij daken en vooral schrijnwerk is het andersom: er is meer oppervlakte waarvan het dak of het schrijnwerk zich in slechte staat bevindt, dan in goede staat.

- Er is geen nood aan dringend onderhoud, de verwachte levensduur is minstens 25 jaar.
- De functionele gebruiksduur van het element wordt geschat op 20 jaar, klein onderhoud of plaatselijk herstel kan nodig zijn.
- Planmatig onderhoud en incidenteel herstel is nodig. Het element zal nog circa 15 jaar functioneel zijn.
- Aanpassing of vervanging van elementen is noodzakelijk, de functionele gebruiksduur wordt geschat op circa 5 jaar.
- Een totaalrenovatie is dringend nodig op korte termijn, het gebruik is nog rekbaar voor maximaal 2 jaar.
- De voorziene eindfase is bereikt, het gebouwdeel moet gesloopt worden.

Gedeelde bevoegdheden met een sterke samenwerking

Volgens het BDGO wordt het patrimonium van het GO! met een gedeelde bevoegdheid beheerd door de centrale diensten, de scholengroepen en de scholen. Dat vergt een sterke samenwerking tussen de drie bestuursniveaus. Bij alle projecten zijn onze scholengroepen en scholen nauw betrokken. Tijdens vier netwerkdagen voor de infrastructuurverantwoordelijken werd intensief gewerkt aan nauwere samenwerking tussen de centrale diensten en de scholengroepen, maar ook aan kennisuitwisseling tussen de scholengroepen onderling. Diverse beleidsprojecten verlopen in samenwerking tussen de scholengroepen en de centrale diensten.

Middelen

Het GO! ontvangt jaarlijks een investeringsdotatie van ongeveer 74 miljoen euro vanuit de Vlaamse overheid. Deze investeringsdotatie is als volgt opgebouwd:

euro '000	ontvanger	recurrent (2022)
Grote infrastructuurwerken (GIW)	GO! CD	54.321
Kleine infrastructuurwerken (KIW)	SGR	12.574
Eigenaarsonderhoud	SGR	7.087
Totaal		73.982

Als we rekening houden met het aantal leerlingen en met het principe dat een gebouw om de vijftig jaar vervangen wordt, en als we veronderstellen dat alle gebouwen in goede staat worden onderhouden, heeft het GO! jaarlijks minstens 294 miljoen euro nodig om de gebouwen te vervangen en onderhouden. Het GO! ontvangt jaarlijks echter veel minder middelen, met als gevolg dat het patrimonium gestaag en onherroepelijk aftakelt en aan waarde verliest. Als we rekening houden met de noodzakelijke inhaalbeweging om het patrimonium weer in een aanvaardbare staat te krijgen en met het stapsgewijs energieneutraal maken van het patrimonium tegen 2050, is er een verhoogde investering nodig van 488 miljoen euro per jaar.

Budgettair zijn er middelen voor scholeninfrastructuur bijgekomen, naast de basisdotatie. Die bijkomende middelen zijn gekleurd (bijvoorbeeld voor extra capaciteit) of verbonden aan zeer specifieke formules (bijvoorbeeld DBFM). In 2022

werden ook extra budgetten ontvangen maar deze zijn integraal noodzakelijk gebleken om de prijsstijgingen van 2022 op te vangen.

De jaarlijkse basisdotatie werd de afgelopen twintig jaar niet systematisch aangepast aan de gestegen bouwkosten (de bouwkost verdrievoudigde in die 20 jaar). Dit budget werd bovendien bepaald op basis van een aantal vierkante meter per leerling dat veel kleiner is dan het normenbesluit bepaalt. Conform het regeerakkoord werd de verdeelsleutel tussen de verschillende onderwijsverstrekkers (op basis van de leerlingenaantallen en marktaandeelen) voor de bepaling van de basisdotatie in 2020 geactualiseerd en voor het eerst toegepast vanaf 2021.

De jaarlijkse dotatie wordt opgesplitst volgens de bevoegdheden omschreven in het BDGO. Dit onderdeel van het jaarverslag betreft de middelen voor grote bouw- en renovatieprojecten die beheerd worden door de centrale diensten van het GO!.

Het GO! ontvangt ook middelen vanuit de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) voor specifieke projecten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en genereert ook eigen middelen uit onder andere verkoop. In het afgelopen jaar werden daarenboven middelen toegekend voor een specifiek doel, al dan niet vanuit een ander beleidsdomein (bv. Vlaams Klimaatfonds, Sport Vlaanderen, Relanceplan, ...).

Die versnippering van middelen maakt het moeilijk om een coherent beleid te voeren. Met de capaciteitsmiddelen worden projecten gerealiseerd in gemeenten waar volgens de capaciteitsmonitor over alle onderwijsverstrekkers heen te weinig stoeltjes beschikbaar zijn. In gemeenten waar er volgens de capaciteitsmonitor over alle onderwijsverstrekkers heen wel voldoende plaats is, maar waar het GO! leerlingen moet weigeren en dus de vrije keuze niet kan waarborgen, kan het GO! deze middelen niet gebruiken.

In 2022 legde het GO! voor een totaalbudget van ongeveer 91 miljoen euro vast voor de voorziene bouw- en studieopdrachten waarvan ongeveer 73,6 miljoen euro op de vastleggingsmachtiging en 17,4 miljoen euro op eigen middelen.

De door het GO! gevraagde actualisatie van onderwijsdecreet II werd uitgevoerd vanaf 2022 voor de budgetten grote investeringen in schoolinfrastructuur. Er werd geen retroactieve aanpassing doorgevoerd waardoor het GO! de stijging in het marktaandeel pas vanaf 2022 beperkt weerspiegeld ziet in de stijging van jaarlijkse infrastructuurmiddelen. Jammer genoeg gingen ook de prijzen voor bouwmaterialen enorm de hoogte in. De stijging van de financiële norm tussen januari 2021 en januari 2022 bedraagt 13,84% en stijgt nog steeds. De extra budgetten voor scholenbouw die in deze legislatuur werden toegewezen om de investering op te trekken zullen dus integraal opgaan aan de prijsstijgingen. Er zal helaas dus geen extra m² of plaats bijkomen. Ook worden er nog steeds geen middelen voorzien voor het volwassenenonderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, de internaten en de CLB's. En de onderhoudsbudgetten blijven al jaren status quo.

Realisaties en werking

Grote bouw- en renovatieprojecten

Om het patrimonium te vervangen, te renoveren en uit te breiden, realiseert het GO! grote bouwprojecten met de dotatie van de overheid, met capaciteitsmiddelen en door eigen middelen te herinvesteren. In 2022 werden:

- 14 bouwprojecten in gebruik genomen, samen goed voor een investering van 48 miljoen euro (budget all-in).
- De werken van 13 bouw- en renovatieprojecten gingen van start, in totaal voor bijna 27 miljoen euro aan bouwkosten.
- Er werden 6 design-and-buildprojecten aanbesteed voor 22 miljoen euro.
- Daarnaast werden studiebureaus aangesteld voor 12 projecten, voor een totale ereloonkost van ongeveer 4 miljoen euro.

Eind 2022 bevatte de bouwportfolio 190 projecten. Deze projecten bevinden zich in verschillende fasen, van projectdefinitie over ontwerp en uitvoering tot voorlopig opgeleverd. Er werd in 2022 geen projectselectie toegepast. Er werden wel projecten toegevoegd met een projectspecifieke financiering. Volgende projecten werden toegevoegd aan de bouwportfolio:

- Voor 26 capaciteitsprojecten werd budget goedgekeurd, goed voor in totaal 2419 nieuwe plaatsen. Hiervan zijn 715 plaatsen voor basisonderwijs, 1411 plaatsen voor secundair onderwijs, 150 plaatsen voor buitengewoon basisonderwijs en 143 plaatsen voor buitengewoon secundair onderwijs. Het betreft hier 18 nieuwe projecten, de overige zijn een uitbreiding van al lopende projecten.
- 2 projecten werden goedgekeurd in het kader van masterplan scholengroep 25, te financieren met middelen uit verkoop.

PPS-projecten

Om de middelen van het GO! optimaler te doen renderen en buitenkansen te verzilveren, gaat het GO! samenwerkingsverbanden aan met partners. Zo delen we bijvoorbeeld de kosten voor de bouw van een gemeenschappelijke sporthal of kiezen we voor een publiek-private samenwerking (pps).

3 spontane pps-projecten werden opgestart. Voor 2 van deze werd de selectiefase uitgevoerd. Het 3e werd tijdelijk opgeschort. Voor 4 potentiële pps-projecten werd de haalbaarheidsstudie afgerond. Voor 1 project bleek een PPS geen meerwaarde te bieden. Voor 2 andere projecten wordt nog gezocht naar een oplossing om dit budgetneutraal te kunnen realiseren.

Projecten in de kijker

GO! campus atheneum Tervuren, 2.780m² nieuwbouw

Een schakel tussen lager en middelbaar

GO! campus atheneum Tervuren (KAT) is een trekpleister voor leerlingen. Er is hier een aanbod van kinderdagverblijf tot en met zesde middelbaar. Leerlingcijfers stijgen dus er was nood aan uitbreiding. Dit biedt opportuniteiten. Zowel GO! basisschool De KATtensprong als GO! atheneum Tervuren hadden extra ruimte nodig. Door deze oppervlaktes te combineren in hetzelfde gebouw komen de laatste graad van de basisschool en de eerste graad van het atheneum samen te huizen. Een schakel tussen lager en middelbaar wordt verankerd, een echte campusschool ontstaat. Samen leren samenleven.

Geen klassen meer maar units en projectrooms

GO! campus koninklijk atheneum Tervuren wil inzetten op innovatief onderwijs. Er wordt gekozen om af te stappen van de klassieke klas en gang. Leerlingen worden in grotere groepen geclusterd en krijgen onderwijs in units. Voor de basisschool worden twee leerjaren geclusterd, zowel voor de unit in de nieuwbouw als in het bestaande gebouw van de lagere school dat wordt verbouwd naar twee units. Voor het atheneum worden twee keer drie units voorzien, drie voor het eerste en drie voor het tweede leerjaar.

In de units zijn er verschillende zones: depot, gedifferentieerde werkplekken, parlement, fluisterruimte. Per unit is er ook een instructieruimte voorzien. Voor de unit van de lagere school is dit er één, voor de units van het middelbaar zijn dit er twee per unit.

In plaats van klassieke circulatieruimte wordt deze omgezet naar projectrooms. Dit hart van het gebouw koppelt zich als uitbreidingzones aan de lokalen voor STEM en CREA.

GO! Next basisschool Het kleine atheneum Hasselt, 1.600 m² verbouwing

Een stadsschool

In het hart van Hasselt is sinds de renovatie van het atheneumbouw een campus ontstaan waar GO! Next basisschool Het Kleine Atheneum en GO! Next het atheneum de handen in elkaar slaan. Op GO! Next campus atheneum Hasselt kan je van het instapklasje tot het laatste middelbaar terecht. Het is de eerste UNESCO-school van Limburg. Gepersonaliseerd samen leren, internationalisering en duurzaamheid staan er centraal.

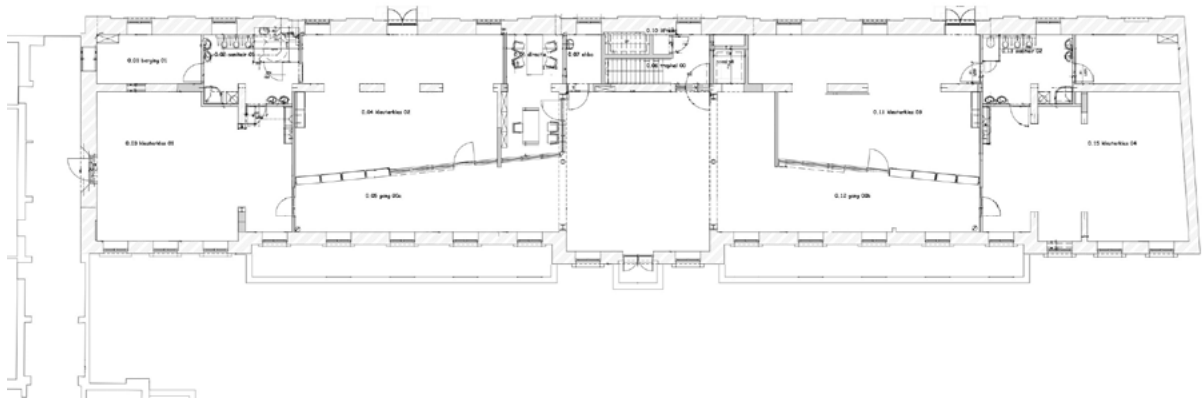
Een monument terug laten stralen

Binnen dit project werd het bestaande neoclassicistische gebouw, een beschermd monument dat dateert uit 1865, gerenoveerd. Dit gebouw werd een vijftigtal jaar geleden al een keer verbouwd waardoor enkel het exterieur nog zijn oorspronkelijk karakter had behouden. De beschermde voorgevel werd onder toezicht en met een subsidie zacht gerestaureerd om terug tot zijn recht te komen. Intern werd het gebouw tot de draagstructuur gestript.

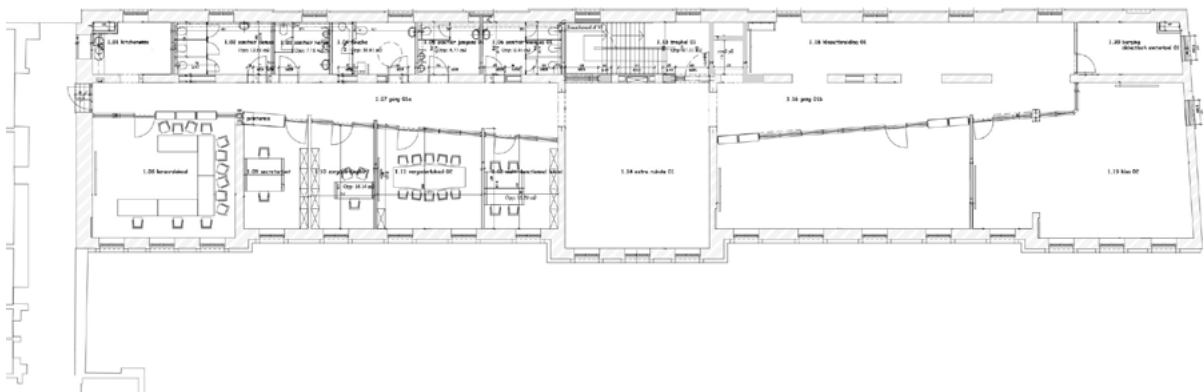
Een nieuw leven voor een geklasseerd gebouw

De indeling van het gebouw was zeer klassiek, klassen langs een gang. Er werd gekozen om radicaal af te stappen van deze tweedeling en voor een nieuwe indeling terug naar een blanco blad te gaan. Gangen verdwijnen en worden uitbreidingszones voor de klassen.

Verdieping 0

Verdieping 1

Een school als thuis met een tuin

In het hart van Hasselt krijgt deze school een groene tuin. Historisch zijn er enkele beeldbepalende bomen aanwezig die deel uitmaken van de groene boulevard rond het centrum van de stad. De bestaande tuin wordt hersteld volgens de inzichten van een historisch onderzoek. Speeltoestellen worden hierin verwerkt.

Design-Build-Finance-Maintain (DBFM)

Projectspecifieke DBFM (DBFM2)

Het decreet van 25 november 2016 betreffende de alternatieve financiering van schoolinfrastructuur via projectspecifieke DBFM-overeenkomsten voorziet in 36,5 miljoen euro beschikbaarheidsvergoeding om te investeren in schoolinfrastructuur, te realiseren via DBFM2. Voor het GO! betreft het 47.295 m² extra te ontwikkelen infrastructuur. In tegenstelling tot de DBFM-projecten via Scholen van Morgen heeft het GO! zelf de volledige verantwoordelijkheid over de procedure, het projectmanagement, de opvolging van het onderhoud en dergelijke. In dit programma worden 14 bouwprojecten uitgevoerd, verdeeld over 2 clusters. In het voorbije jaar gebeurde voor de eerste cluster van 7 projecten de opening van de offertes en werd de voorkeursbieder aangeduid. Er werden onderhandelingen gevoerd met de voorkeursbieder.

Voor de tweede cluster van 7 projecten werden de offertes van kandidaten geopend. De offertes werden beoordeeld om de voorkeursbieder aan te duiden.

Capaciteit

Sinds 2010 kan het GO! over heel Vlaanderen bijkomende leerlingenplaatsen creëren met de extra middelen die de Vlaamse Regering speciaal daartoe voorziet. Voor 2022 ontvingen we 20,85 miljoen euro capaciteitsmiddelen. Door een inhaalbeweging op voorgaande jaren werden voor een totaal van 31,6 miljoen euro capaciteitsprojecten opgestart.

26 projecten werden goedgekeurd door de Vlaamse Regering. 18 van deze projecten zijn nieuwe op te starten projecten. De overige projecten zijn een uitbreiding van een al lopend project.

6 capaciteitsprojecten werden in gebruik genomen in 2022. Hierdoor werden 1.798 nieuwe plaatsen gecreëerd binnen het GO!.

Programma Slopen

Voor het programma slopen werd bij gebrek aan resources beslist om een aantal projecten buiten het (te publiceren) raamcontract versneld uit te voeren. De voorbereidingen voor het raamcontract werden met de vernieuwde (prijstellings-) inzichten opnieuw opgestart. De gunning is voorzien voor 2023.

Programma Basiskwaliteit

Er is vanuit het GIW-budget en met inzet van een deel van de middelen uit het [Vlaams Klimaatfonds](#) een bedrag tussen 23,5 en 28,5 miljoen euro uitgetrokken voor het eenmalige programma basiskwaliteit, dat over verschillende jaren uitgevoerd wordt.

Het programma heeft tot doel de basiskwaliteit van schoolgebouwen – gedefinieerd als ‘warm, droog, proper’ – te verbeteren via energetische totaalrenovaties van de vier generieke gebouwdelen: dak, gevel, buitenschrijnwerk en verwarming. Er werden 8 projecten geselecteerd: die met de grootste energiebesparing en de minst goede kwaliteit van de buitenschil (dak, gevel, buitenschrijnwerk), goed voor 25.000 m². 1 project werd opgeschort omdat de uitvoering te complex bleek. In 2021 werd al 1 project opgeleverd. Het afgelopen jaar werden 2 projecten opgeleverd.

Programma Gedeeld multifunctioneel gebruik sportinfrastructuur

Het Departement Onderwijs en Vorming lanceerde opnieuw een oproep voor het openstellen van sport- en buiteninfrastructuur, en trok hiervoor in 2021 en 2022 telkens een budget uit van 5.000.000 euro dat volgens ODII verdeeld wordt over de netten en voor het GO! een jaarlijks budget voorziet van 1.267.000 euro. Samen met AGION en de departementen Onderwijs, Sport en Jeugd werkte het GO! een kader uit met specifieke beoordelingscriteria dat op de raadszitting van 26 maart 2021 werd bekrachtigd door de Raad van het GO! die toen ook besliste om de middelen in één enkele oproep toe te wijzen.

Het GO! lanceerde daartoe een aparte projectoproep voor beide jaren in één beweging. Tot december 2022 was hiervan 2.242.000 euro (80%) vastgelegd.

Zonnelening en klimaatlening

Een van de 11 klimaatacties van Onderwijs behelst de zonnelening (voor zonnepanelen op schooldaken) en de klimaatlening. Het GO! voert deze projecten uit in samenwerking met het Vlaams Energiebedrijf. In totaal kende het GO! tot 31 december 2021 een leningsbedrag toe van 3.273.187 euro inclusief btw en kosten, goed voor 59 projecten, en een totaal geïnstalleerd vermogen van 1.929 kWp.

In 2022 werden vijf nieuwe projecten ingediend voor de zonnelening. Zestien projecten zijn nog in onderzoeksfase en dit voor een totaal geraamd bedrag van 844.493,53 euro.

In 2022 werd één nieuw project ingediend voor de klimaatlening. Acht projecten werden vastgelegd voor een bedrag van 886.443,33 euro, geen project werd geannuleerd. Vijf projecten zijn nog in onderzoeksfase en dit voor een totaal geraamd bedrag van 729.775,53 euro. Voor de klimaatlening in combinatie met de Relancesteun 2021-2022 van het Vlaams Energiebedrijf werd in 2022 geen nieuw project ingediend. Vijf projecten werden vastgelegd voor een bedrag van 563.941,84 euro Relancesteun. Vier projecten werden geannuleerd. Geen projecten zijn nog in onderzoeksfase.

Uitfasering stookolie

In 2022 werden zestien nieuwe projecten ingediend voor het Vlaams Klimaatfonds 2021-2024 (uitfasering stookolie). Deze projecten zijn nog in onderzoeksfase en dit voor een totaal geraamd bedrag van 1.293.581,17 euro.

Voor de VEB Relancesteun 2021-2022 in combinatie met het Vlaams Klimaatfonds 2021-2024 (uitfasering stookolie) werden in 2022 elf nieuwe projecten ingediend. Één project werd vastgelegd voor een bedrag van 94.855,95 euro Relancesteun en 168.516,87 euro subsidie via het Vlaams Klimaatfonds 2021-2024 (uitfasering stookolie). Negen projecten zijn nog in onderzoeksfase voor een geraamd bedrag van 407.265,33 euro VEB Relancesteun en 694.487,88 euro subsidie via het Vlaams Klimaatfonds 2021-2024 (uitfasering stookolie).

Het GO! ambieert een volledige uitfasering van stookolie tegen eind 2024, met uitzondering van de stookplaatsen die gekoppeld zijn aan gebouwen die einde levensduur zijn.

Relancesteun

Om de economie een duwtje in de rug te geven na de coronacrisis, heeft de Vlaamse Regering een relanceplan opgesteld, met verschillende pijlers. Binnen de pijler 'klimaat, duurzaamheid en innovatie' diende het Vlaams Energiebedrijf (VEB) een plan in voor de renovatie van gebouwen binnen de Vlaamse overheid. Dit plan is goedgekeurd op 16 juli 2021.

Met deze relancemiddelen mag het VEB in 2021 en 2022 telkens ter waarde van 10 miljoen euro aan steun toekennen voor verschillende energiebesparende en energieopwekkende maatregelen. Per entiteit (scholengroepen worden als aparte entiteit beschouwd) of instelling kan maximaal 1 miljoen euro jaarlijks gebruikt worden.

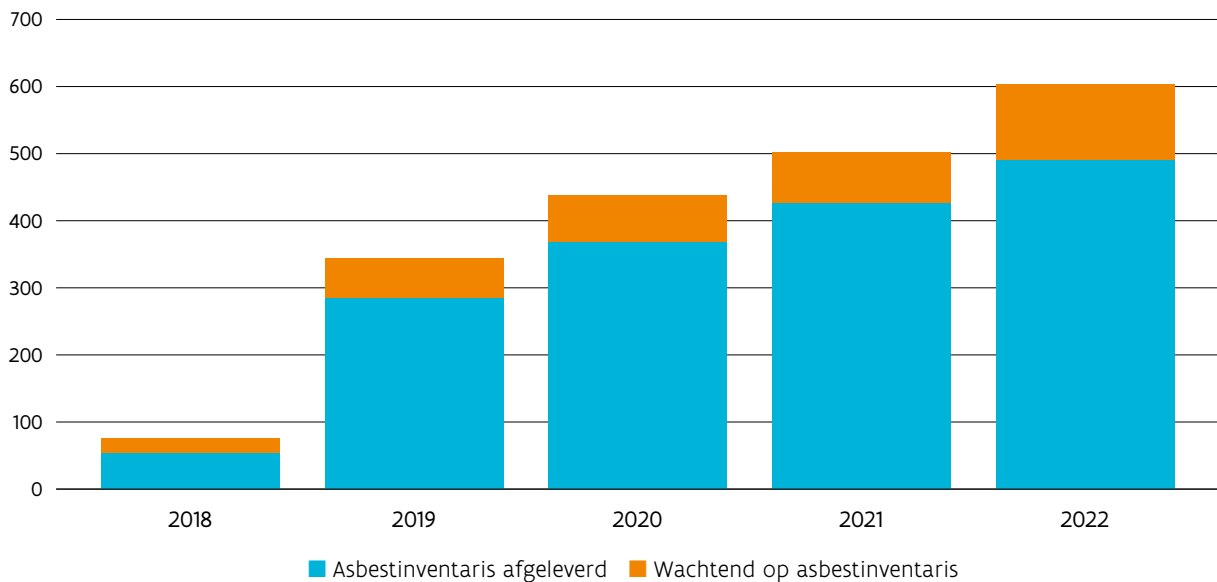
In 2022 werden 15 nieuwe projecten ingediend voor een bedrag van 1.196.407,75 euro Relancesteun.

Asbestverwijderingsprojecten

Versnelling opmaak asbestinventarissen

Via het asbestprotocol biedt de OVAM voor alle scholen gratis de opmaak van een verfijnde asbestinventaris aan. Hierin worden de verschillende asbesttoepassingen, hun hoeveelheden en de wettelijk verplichte verwijderingsdatum in kaart gebracht. In 2022 werden er 101 scholen aangemeld bij de OVAM voor de opmaak van een verfijnde asbestinventaris. Dit brengt het totaal aantal aangemelde scholen op 603. Vanaf 23 november 2022 wordt het asbestattest verplicht bij verkoop van gebouwen in Vlaanderen.

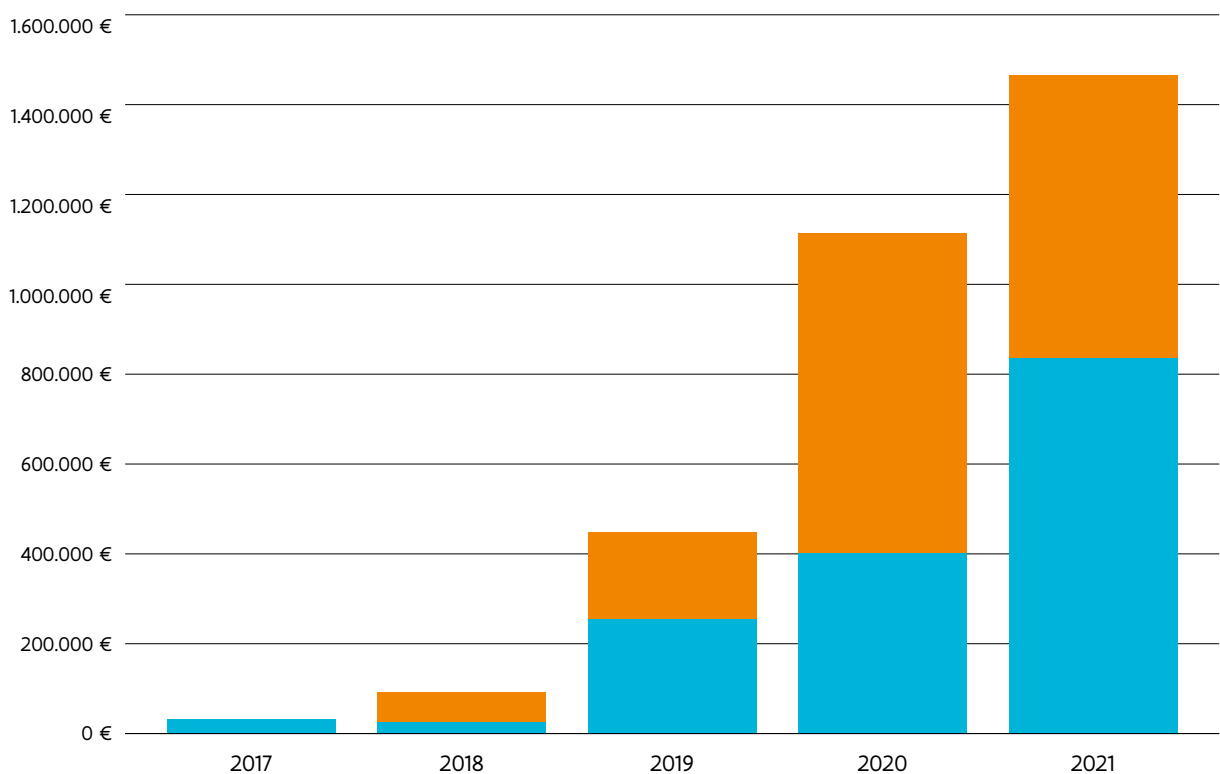
Cumulatief aantal aangemelde GO! scholen voor opmaak verfijnde asbest inventaris via de OVAM

Verdere stijging asbestverwijderingswerken

In 2022 werden er in 70 scholen asbestverwijderingswerken uitgevoerd. De totale kost voor de asbestverwijdering bedroeg 1,73 miljoen euro. Asbest wordt in het GO! nog steeds versneld verwijderd. Maar om te voldoen aan de wettelijk verplicht verwijdermijlpalen is een verdere versnelling de komende jaren nodig. De beoogde verwijderingssnelheid wordt voor het GO! geschat op 2,2 miljoen euro per jaar.

Evolutie bedrag asbestverwijderingswerken

Beheersplan asbest

Eind 2020 ging de Raad van het GO! principiële akkoord om asbestafbouwplannen verplicht te maken voor elke scholengroep (beslissing 2020-07-015). Deze plannen zijn een bijkomend instrument om de asbestverwijdermijlpalen van de Vlaamse Regering in heel het GO! te behalen. In 2022 zijn er 4 goedgekeurde asbestafbouwplannen opgeleverd.

Bodemsaneringsprojecten

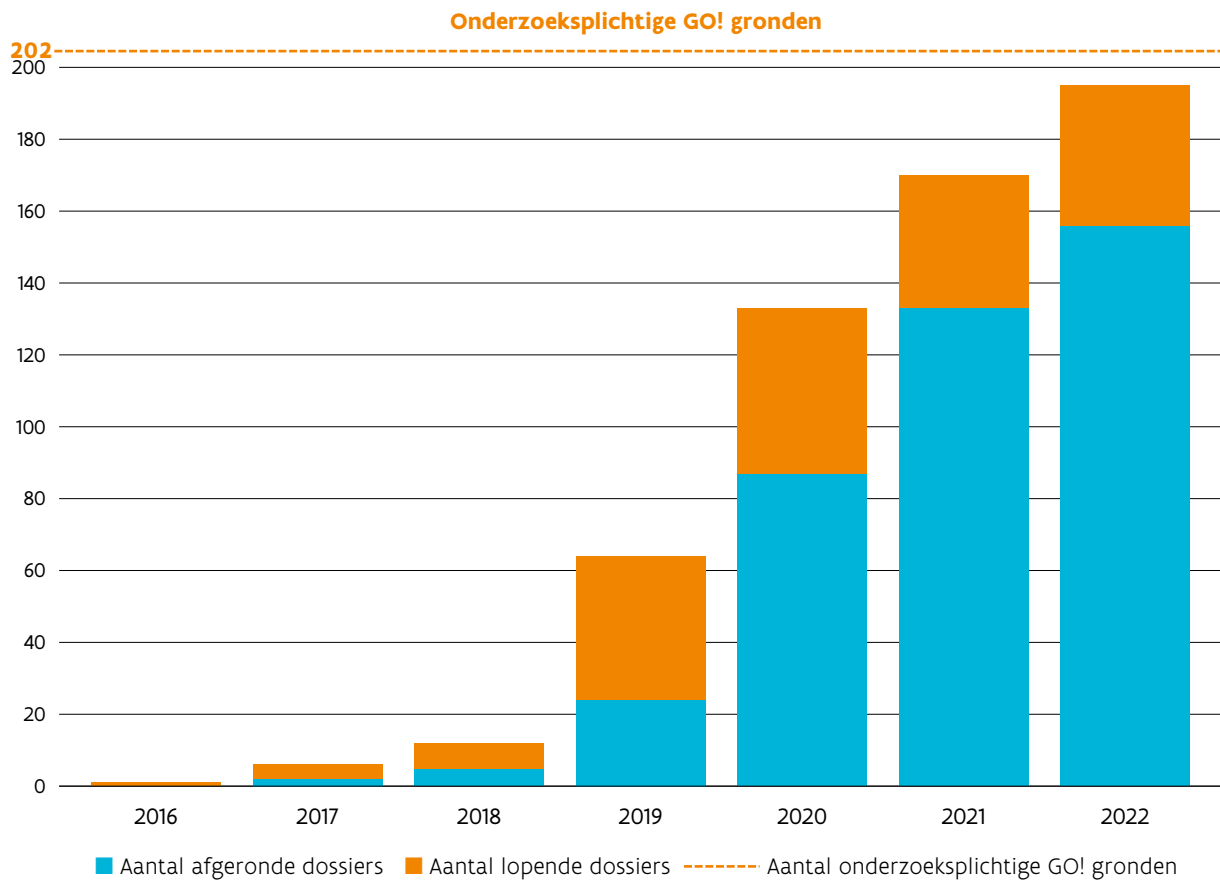
Context

Dit project heeft betrekking op de onderzoeksplichtige gronden in het GO! patrimonium, ook wel de risicogonden genoemd. Dit zijn gronden waarop een risico-inrichting gevestigd is of was. Het GO! heeft 202 dergelijke risicogonden in zijn patrimonium. Om de verplichte onderzoekstrajecten voor deze gronden te faciliteren sloten de OVAM en het GO! in 2016 een samenwerkingsprotocol af. Dit protocol voorziet onder andere in de financiële ontzorging van de scholengroepen. 60% van de kosten voor de benodigde onderzoeken en saneringswerken wordt door de OVAM betaald, de centrale diensten van het GO! betalen de overige 40%.

Versnelling onderzoekstrajecten werd verder gezet

Omdat de aanmelding door de scholen onvoldoende snel gebeurde, besloot de OVAM in 2019 om de scholengroepen zelf aan te schrijven. Deze aanpak had het beoogde resultaat; eind 2022 waren 190 van de 202 dossiers opgestart. 156 van deze onderzoekstrajecten werden inmiddels afgerond.

Aantal onderzoekstrajecten in het kader van het bodemprotocol

Vastgoedtransacties

Het GO! stelt bij zijn infrastructuurbeleid drie pijlers voorop: het pedagogisch project uitdragen en realiseren; elke leerling huisvesten in een gebouw met een minimale basiskwaliteit (veilig, droog, warm en proper) met oog voor energie en duurzaamheid; en het GO! patrimonium afstemmen op de behoeften. In 2019 werd de staat van het volledige patrimonium geregistreerd. In combinatie met een zogenaamd 'integraalplan' per scholengroep is het GO! hierdoor in staat geweest om per scholengroep een toekomstvisie op het vlak van onderwijsaanbod en patrimonium uit te werken.

Voor de investeringen in schoolgebouwen beschikt het GO! over middelen uit de Vlaamse begroting en middelen die het zelf genereert uit het beheer en de verkoop van gebouwen en gronden.

In verhouding tot de gebouwoppervlakte zijn de middelen die uit de Vlaamse begroting komen, al veel jaren heel ontoereikend, ook al voorzag de Vlaamse regering deze legislatuur in meer middelen voor infrastructuur. In 2022 ging het extra budget volledig naar de stijging van de bouwrijzen. Deze blijvende onderfinanciering heeft tot gevolg dat een groot deel van de gebouwen van het GO! in slechte staat is.

Om het ontoereikende budget voor nieuwbouw, renovatie en onderhoud van het GO! patrimonium voor een stuk aan te vullen, verkoopt het GO! gronden en gebouwen die niet langer voor onderwijs kunnen worden gebruikt. De middelen uit verkoop worden integraal opnieuw geïnvesteerd in schoolinfrastructuur.

Het GO! stelt bij zijn infrastructuurbeleid drie pijlers voorop: het pedagogisch project uitdragen en realiseren; elke leerling huisvesten in een gebouw met minimale basiskwaliteit (veilig, droog, warm en proper) met oog voor energie en duurzaamheid; en het GO! patrimonium afstemmen op de behoeften.

In het afgelopen jaar werden gronden en panden verkocht ter waarde van ongeveer 61 miljoen euro op basis van 20 verkopen. Onder de belangrijkste dossiers noteren we de verkoop van grond in Knokke-Heist, Gent en Oostkamp. Er werden 3 aankopen gerealiseerd van aanpalende grond voor bestaande GO! domeinen. Daarnaast sloot het GO! een 12-tal overeenkomsten in de vorm van zakelijke rechten, grondruil, erfpachten en opstalrechten af. Voor het GO! gaat het niet om de winst of de uitverkoop van onze gronden en gebouwen. Bij elke overname en investering of verkoop staat voorop dat het GO! op zoek gaat naar de beste oplossing voor leerlingen en hun ouders, om de continuïteit en de financiële draagkracht te garanderen en om kwaliteitsvol onderwijs aan te bieden.

Patrimoniumbeheer

Beheerprogramma beschermde monumenten

Dienstverlening prioritaire monumenten

In 2022 werd er verder gefocust op de begeleiding van een aantal erfgoed dossiers, die door het Agentschap Onroerend Erfgoed of door de afdeling Infrastructuur als prioritair worden beschouwd.

De aanpak verloopt steeds in overleg met de infrastructuurmedewerkers van de scholengroep, de huisvestingsplanner, de projectmanager verkoop of de projectmanager bouw. Dit vertaalde zich in:

- structureel overleg tussen het GO! en het Agentschap Onroerend Erfgoed
- beheersplannen: begeleiding SGR en nazicht van 5 beheersplannen
- adviesvragen in kader van huisvestingsplanning
- begeleiding projectmanagers bij opmaak
- medewerking met projectmanagers bij aanstellen van studiebureaus en begeleiding indiening van 4 conceptdossiers premie via oproepprocedure
- begeleiding projectmanagers opstel studieopdracht GIW-restauraties: voornamelijk Gent Casinoplein en Antwerpen Koninklijk Atheneum,
- opbouw en ontsluiten van kennis in verband met beschermd erfgoed
- overleg en voorbereiding raamovereenkomst onderhoud daken regenwaterafvoer beschermde monumenten GO!
- opvolgen samenwerking met Monumentenwacht inspectieplanning, bestelling, opvolging uitvoering

De gewijzigde regelgeving betreffende de premieprocedures vormde in 2021 een bijkomend takenpakket voor de externe coördinator:

- bijstand in de voorbereiding van indiening van de eerste GIW-erfgoedpremedossiers (K.A. Antwerpen en Campus Casinoplein Gent) in 'oproepprocedure Agentschap Onroerend Erfgoed'.
- onderhandeling over de wijziging van vrijstellingscodes onroerende voorheffing, op grond van onderwijsbestemming, in functie van erfgoedpremedossiers.

ESCO in het kader van energiebesparing

Om energie te kunnen besparen en daartoe de noodzakelijke investeringen te kunnen doen, werkt het GO! aan het opzetten van **ESCO**-contracten met een Energy Service Company (of ESCO). In dergelijke contracten voert de ESCO een energieproject in een gebouw uit en financiert die investering zelf. Door de investering daalt het energieverbruik en de energiefactuur. Met een deel van de uitgespaarde middelen wordt vervolgens de nieuwe installatie afbetaald. Wanneer de installatie afbetaald is, wordt het GO! volle eigenaar van de installatie.

Het Europese energiebeleid gaat in de richting van een klimaatneutraal gebouwenpark tegen 2050. Het is daarom essentieel dat een ESCO-investeringsprogramma onderdeel is van een langetermijnaanpak van de betrokken gebouwen en zich niet beperkt tot quick wins, namelijk technische maatregelen met een korte terugverdientermijn. De terugverdieneffecten op korte termijn moeten van die aard zijn dat ze de investeringen op lange termijn helpen realiseren. Daarom heeft de Raad van het GO! beslist geen ESCO-contracten af te sluiten met een contracttermijn korter dan tien jaar.

In het GO! loopt er momenteel een ESCO-pilootproject, waarbij een scholengroep en de centrale diensten samenwerken met het VEB. Het pilootproject betreft GO! [scholengroep Xpert](#). De ESCO-partijen hebben inmiddels hun maatregelenpakket opgemaakt. Hiervoor werd er een haalbaarheidsstudie opgemaakt door het Vlaams Energiebedrijf (VEB) en werd de definitieve reikwijdte bepaald. Ook het energieverbruik werd intussen al gedetailleerd geregistreerd.

De vraag is in hoeverre het ESCO-project ESR-neutraal is, daarvoor heeft het Vlaams Energiebedrijf een advies moeten inwinnen bij het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR). Hierover ontving het VEB een gunstig advies op 22 december 2022.

Naast het pilootproject van GO! scholengroep Xpert, heeft de Vlaamse Regering eind 2021 middelen vanuit het Vlaams Klimaatfonds ter beschikking gesteld om een ESCO-oproep te organiseren voor het GO!. Het idee is dat, zonder bijkomende middelen, de ESCO-partij geen gebouwschilmaatregelen kan uitvoeren. Dit komt onder meer door de lage bezettingsgraad van scholen waardoor energiebesparende maatregelen zich minder snel terugverdienen. Door middelen toe te voegen, kan de ESCO-partij dan ook ambitieuzere maatregelen uitvoeren. Er is een budget van 7,5 miljoen euro vanuit het Vlaams Klimaatfonds ter beschikking gesteld, en het GO! legt daarenboven nog eens 7,5 miljoen euro eigen middelen bij. In totaal zal er dus 15 miljoen euro kapitaalbreng voorzien worden, naast de inbreng van de ESCO-partijen zelf.

Het VEB streeft ernaar om een pool van gebouwen klaar te hebben tegen eind 2022 om het faciliteren te kunnen starten vanaf maart 2023. Een shortlist van gebouwen werd opgemaakt eind 2022 waarna de oproep werd gelanceerd. De aanvragen moesten tegen eind januari 2023 ingediend zijn door de scholengroepen.

De projecten moeten uiterlijk eind 2025 geïmplementeerd zijn.

Reduceren energiebudget via samenaankoop

De totale energiefactuur van het GO! bedroeg jaarlijks ongeveer 30 miljoen euro voor elektriciteit, aardgas en stookolie. Door de energiecrisis steeg dit budget tot ongeveer 40 miljoen euro in 2022. Verwacht wordt dat dit verder zal stijgen tot 65 miljoen euro in 2023. De hoge energiefactuur vreet aan de werkingsmiddelen van scholen. Hierdoor worden scholen(groepen) gedwongen te besparen op de pedagogische werking en noodzakelijke investeringen uit te stellen.

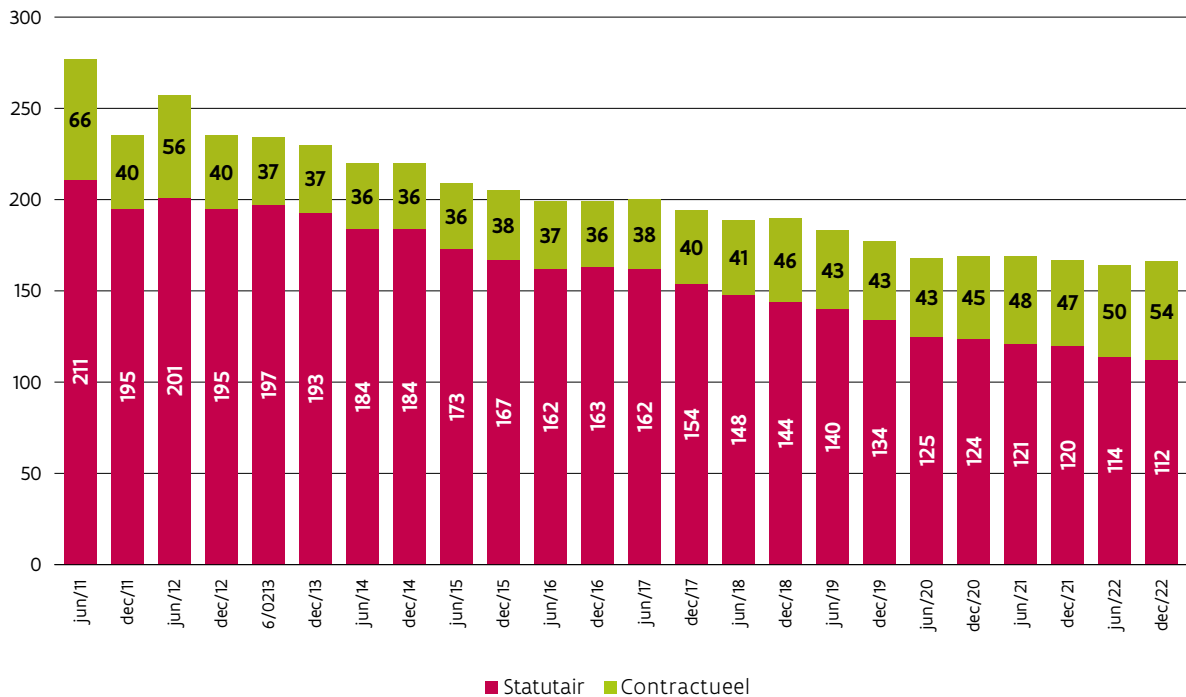
De impact voor 2022 was beperkt omdat het VEB, de leverancier van het GO! sinds begin 2022, anticipeerde op de lage prijzen tijdens de coronacrisis. De coronacrisis creëerde een opportuniteit omdat de energieprijzen toen erg laag waren. Daarom werd beslist om zo snel mogelijk een overeenkomst met het VEB af te sluiten om de prijzen te kunnen vastleggen. In december 2020 werd de overeenkomst ondertekend en het VEB startte met het reserveren van de volumes in 2021. De overstap naar het VEB als energieleverancier voor elektriciteit en aardgas vanaf 1/1/2022 werd verder voorbereid. Hierdoor werd de stijging van de aardgasprijs zeer gering gevoeld in de scholen in 2022.

Het VEB is leverancier tot eind 2024. Eind 2022 werden gesprekken opgestart om een tariefformule op te maken voor het GO! voor de periode 2025-2026. Gegeven de recente evoluties in de energiemarkt zijn vaste prijsformules niet meer mogelijk.

Personeelsbewegingen in de administratieve diensten

Op 1 januari 2022 werkten er in de administratieve diensten van het GO! 119 vastbenoemde en 46 contractuele personeelsleden. 6 personeelsleden gingen in het afgelopen jaar met pensioen, 3 personeelsleden verlieten het GO! om andere redenen. Er werden 10 nieuwe medewerkers in dienst genomen. Op 31 december 2022 sloten de administratieve diensten het jaar af met 112 vastbenoemde en 54 contractuele personeelsleden.

Evolutie van het personeelsaantal

Bovenstaande grafiek toont de evolutie van het aantal personeelsleden in de administratieve diensten van het GO! sinds juni 2011 (in koppen).

Door de besparing in koppen die door de Vlaamse Regering werd opgelegd, moet tegen het einde van de huidige legislatuur opnieuw een besparing van negen koppen gerealiseerd worden. Tegen eind 2024 dienen de administratieve diensten van het GO! nog over maximaal 195 koppen te beschikken. Op 31 december 2022 telden de administratieve diensten van het GO! 165 koppen.

Door de opeenvolgende besparingen komt het kwaliteitsvol uitvoeren van de kernopdracht van het GO! en het voeren van een degelijk hr-beleid steeds meer onder druk te staan. In 2020 heeft het GO! opnieuw via een optimalisatie van de werking van de administratieve diensten, en daaraan gekoppeld een aanpassing van het personeelsplan, getracht deze besparing te dragen maar ook de personeelsnoden in functie van het strategisch plan te actualiseren. We stellen daarbij andermaal vast dat we voor de invulling van zelfs een gereduceerd personeelsplan niet over voldoende middelen beschikken. Dit maakt dat we te kampen hebben met een steeds hogere werkdruk die een impact heeft op het welzijn van onze personeelsleden.

Lerende organisatie

Een lerende organisatie past de dienstverlening aan de voortdurend veranderende omgeving aan door haar medewerkers aan te zetten zich continu te professionaliseren, door het leren van elkaar makkelijk mogelijk te maken en zelfs aan te moedigen en door initiatieven in die zin te stimuleren en omarmen.

De principes van de lerende organisatie helpen het GO!, en meer specifiek de centrale diensten, om wendbaar te zijn om samen met de scholengroepen en onderwijsinstellingen de complexe uitdagingen in het onderwijs aan te pakken. Door samen te werken en te leren van elkaar, kan de organisatie het verschil maken. In de Poolstervisie GO! 2030 zitten de handvatten en kapstokken die daarbij van pas komen. Dit alles om voor alle lerenden kwaliteitsvol onderwijs, totale persoonlijkheidsontwikkeling en gelijke onderwijskansen te realiseren.

In het kader van de lerende organisatie werden de afgelopen jaren een aantal initiatieven opgestart om de kennisdeling en het leren van elkaar in heel het net te faciliteren.

Daarbij staan transversaal samenwerken en gedeeld leiderschap voorop.

Transversaal samenwerken

Transversaal samenwerken is het leren door samen te werken, zowel binnen de centrale diensten, als met scholengroepen en scholen, en ook met externe partners (ons ecosysteem). Mensen kunnen heel veel leren van elkaar en van inspirerende praktijken die in het onderwijsnet en elders al plaatsvinden. Deze praktijken worden verzameld en gedeeld. Daarnaast wordt een onderzoekende houding en het delen van kennis gestimuleerd, zowel op teamniveau als in andere samenwerkingen.

De transitie naar de kennissystemen Sharepoint en Microsoft Teams, die nodig zijn om kennisdeling en samenwerking te faciliteren, vond plaats. Alle medewerkers kregen opleidingen zodat zij over de nodige vaardigheden beschikken om deze systemen goed te gebruiken. Daarnaast werd intensief gewerkt aan het maken van goede afspraken zodat de medewerkers in deze systemen ook effectief tot samenwerken komen.

Echt samenwerken is echter maar mogelijk wanneer er ook een cultuur is van verbinding en betrokkenheid. Waar er een context is waarin iedereen vanuit een groeimentaliteit kan blijven leren en ontwikkelen en waarbij fouten worden gezien als leermomenten. Daarom investeert het GO! de laatste jaren o.a. via verbindende communicatie in een open feedbackcultuur. Op die manier leren medewerkers een krachtig en effectief communicatiemodel aan om op een veilige wijze vanuit verbinding feedback te geven en te krijgen.

Gedeeld leiderschap

Een organisatie die gepast op wijzigende behoeften en ontwikkelingen wil kunnen reageren heeft nood aan alert leiderschap. Het GO! gelooft dat zo'n leiderschap op haar best is wanneer dat ook gedeeld wordt en in staat en bereid is om bij te leren. Daartoe zijn de laatste jaren heel wat initiatieven genomen om leidinggevend in deze rol te ondersteunen. Zo hebben de meeste leidinggevend een intensief leiderschapstraject doorlopen en de opleiding coachende vaardigheden gevolgd.

Hybride werken

De coronapandemie heeft de centrale diensten van het GO!, net als andere organisaties, gedwongen om tijdelijk afstand te nemen van het kantoor en uitgebreider dan ooit over te schakelen naar hybride werken. De inzichten en nieuwe gewoontes die daarbij naar boven zijn gekomen werden geïntegreerd in een andere manier van werken en samenwerken.

Grotendeels volgt het GO! bij de invoering van het hybride werken de visie en werkwijze die de Vlaamse overheid heeft ontwikkeld rond het hybride werken, maar de implementatie ervan gebeurt wel volgens eigen budgettaire mogelijkheden.

Het GO! maakte werk van een afsprakenkader waarin kwaliteit en flexibiliteit als richtsnoeren gelden. Dat betekent dat teams de vrijheid krijgen om intern afspraken te maken die ervoor zorgen dat niet alleen de opdrachten die voortvloeien uit het strategisch plan en de missie en visie van het GO! worden volbracht maar dat ook de balans tussen werken en privé leidt tot tevredenheid van het personeel.

Huis van het GO!

De aard van het werk of de opdracht en de beoogde resultaten bepalen deels welke werkomgeving hiervoor het meest geschikt is. Hybride werken gebeurt vanuit een kwalitatief oordeel, niet vanuit een kwantitatieve benadering. Dit betekent dat aanwezigheid op een bepaalde werkplek ingegeven wordt vanuit een functionele meerwaarde.

Het GO! deed ook in 2022 inspanningen om het Huis van het GO! zo efficiënt mogelijk te gebruiken. In die zin werd ingegaan op de vraag van Het Facilitair Bedrijf om een verdieping vrij te maken voor het Agentschap Opgroeien vanaf 1 januari 2023. De nodige voorbereidingen werden hiervoor getroffen.

Het Huis van het GO! en thuis zijn mogelijke werkplekken voor de medewerkers van de centrale diensten. De keuze voor een werkomgeving wordt gemaakt in onderling overleg met de leidinggevende. Maar ook bij het hybride werken gaan de dienstverlening en het belang van de organisatie steeds voor op het individuele belang.

Binnen het concept van het hybride werken blijft werken in het Huis van het GO! een belangrijk element. Het Huis van het GO! is dé plaats waar mensen elkaar ontmoeten, waar ze samen kunnen sparren en brainstormen, waar ze spontane informele contacten hebben. Werken op kantoor bevordert de sociale samenhang onder de teamleden en stimuleert sterker creatieve processen, overleg en teamwerking dan wanneer thuis wordt gewerkt. Voldoende (samen)werken op kantoor blijft cruciaal!

Op teamniveau maakt de leidinggevende hierover in een teamcharter afspraken samen met het team.

In functie van het hybride werken, werd de inrichting in het Huis van het GO! aangepast. Niemand heeft een vaste werkplek. Personeelsleden kiezen de werkplek op basis van hun activiteit of opdracht.

Volgens de principes van het hybride werken komen de personeelsleden naar Brussel om interactief met collega's te kunnen samenwerken. Het Huis van het GO! wordt dus meer dan ooit een plek van ontmoeting en verbinding tussen collega's.

Eerder rustige werkplekzones worden afgewisseld met interactieve zones waar informeel overleg kan plaatsvinden. Daarnaast is er ook per verdieping gezorgd voor een zone met concentratiewerkplekken en werd het aantal kleinere cockpits uitgebreid in functie van hybride vergaderingen.

Werkingsmiddelen

Naast de personeelsomkadering (in de vorm van uren en punten) die door de overheid gefinancierd wordt, ontvangen scholengroepen werkingsmiddelen om onderwijs te organiseren. Ook de centrale en de pedagogische diensten ontvangen werkingsmiddelen om hún opdracht uit te voeren.

Scholengroepen

Bij de opstart van het GO! werd geregeld dat de overheid middelen voorziet voor de centrale diensten én voor de scholen, net als bij de andere onderwijsverstrekkers. De scholengroepen daarentegen ontvangen geen middelen om de scholen bij te staan in hun opdracht.

Sinds 2009 wordt bij de toekenning van de werkingsmiddelen rekening gehouden met de sociale achtergrond van de leerlingen in het gewoon onderwijs en ligt de lat voor elke onderwijsverstrekker gelijk. Die middelen worden op basis van criteria die de Raad van het GO! heeft vastgelegd verdeeld onder de scholengroepen. Die verdelen ze op hun beurt, via een beslissing van hun raad van bestuur, verder onder de scholen.

In de begroting van het Departement Onderwijs en Vorming werden voor alle onderwijsverstrekkers samen deze bedragen opgenomen:

in € 1.000	Begrotings- aanpassing 2021	Begrotings- aanpassing 2022	Verschil	
Gewoon basisonderwijs	570.703	572.373	+1.670	+0,29%
Buitengewoon basisonderwijs	47.859	48.933	+1.074	+2,24%
Gewoon secundair onderwijs	439.938	446.052	+6.114	+1,39%
Buitengewoon secundair onderwijs	31.802	33.298	+1.496	+4,70%
Internaten	24.529	25.551	+1.022	+4,17%
Totaal	1.114.831	1.126.207	+11.376	+1,02%

Leerlingenevoluties en indexatie verklaren de evoluties.

Voor het secundair onderwijs en de dotatie internaten werd er slechts een gedeeltelijke indexering van 60% voorzien in het kader van besparingen door de Vlaamse overheid. In 2022 liep het GO! hierdoor 248.000 euro mis.

Boven op de bovenstaande bedragen voorzag de Vlaamse overheid in 2022 in extra middelen ter compensatie van de energiefacturen.

in € 1.000	GO!	Totaal alle onderwijsverstrekkers
Gewoon basisonderwijs	6.651	40.673
Buitengewoon basisonderwijs	872	3.519
Gewoon secundair onderwijs	4.038	19.184
Buitengewoon secundair onderwijs	539	1.820
CLB	138	611
Deeltijds kunstonderwijs	5	72
Internaten	376	1.073
Totaal	12.620	66.952

Per leerling ontving het GO! (in euro):

Dotatie werkingsmiddelen per leerling	2021	2022
Basisonderwijs	869,65	878,25
Buitengewoon basisonderwijs	1.407,78	1.396,95
Secundair onderwijs	1.035,13	1.021,64
Buitengewoon secundair onderwijs	1.303,37	1.285,88
Internaten	1.012,58	1.029,92
Deeltijds kunstonderwijs	104,27	109,01

Het betreft hier de reguliere middelen, zonder eenmalige extra's. In het leerplichtonderwijs worden de dotaties aangepast aan de index en 40% van de leerlingenevolutie. De gedeeltelijke aanpassing aan de leerlingenevolutie zorgt ervoor dat het bedrag per leerling daalt (of stijgt) als het totaal aantal leerlingen toeneemt (of daalt). Dit zorgt er de facto voor dat het bedrag per leerling daalt voor het buitengewoon basisonderwijs en zowel het regulier als het buitengewoon secundair onderwijs.

Deeltijds kunstonderwijs

Het aantal leerlingen in het **deeltijds kunstonderwijs** van het GO! blijft steeds verder aanzwellen. Door de bijkomende besparingen (vanaf 2015) daalde het bedrag dat het GO! per leerling krijgt van 166 euro in 2009 naar 109,01 euro in 2022. In de feiten passen de scholengroepen dit verschil bij, wat uiteraard ten koste gaat van andere onderwijsniveaus en -vormen.

Het GO! blijft vragen dat de Vlaamse overheid in de middelen voorziet die het GO! nodig heeft voor de vlotte organisatie van het deeltijds kunstonderwijs. Het gaat onder meer om voldoende uren en werkingsmiddelen, de nodige infrastructuur, toereikend leerlingenvervoer en gepaste regelgeving. Academies moeten in staat zijn om autonoom en onafhankelijk van bijkomende middelenstromen te functioneren. Die onafhankelijkheid is een voorwaarde om op een eerlijke manier deeltijds kunstonderwijs te kunnen organiseren en een absolute noodzaak om te kunnen inspelen op de mogelijkheden die de

nieuwe opleidingsstructuur biedt. Andere onderwijsverstrekkers kunnen rekenen op derdenmiddelen; in het gefinancierd onderwijs kunnen die extra middelen enkel komen van de Vlaamse overheid zelf.

Als niet voldaan wordt aan die onafhankelijkheidsvoorwaarde, wordt de grondwettelijke opdracht van het GO! zowel politiek als beleidsmatig miskend.

Geconsolideerde jaarrekening GO!

Elk jaar moet de Raad van het GO! vóór 30 september zorgen voor een geconsolideerde jaarrekening over het voorgaande boekjaar. Dit jaarverslag wordt op een vroeger tijdstip opgemaakt, op een ogenblik dat de geconsolideerde jaarrekening voor het net over het voorgaande boekjaar nog niet door de Raad van het GO! is goedgekeurd. Daarom worden de cijfers van 2021 besproken.

Een geconsolideerde jaarrekening moet een overzicht leveren van de resultaten van heel het GO! en brengt dus de cijfers van alle scholengroepen en al hun entiteiten samen met de cijfers van de centrale diensten van het GO!. De jaarrekeningen van deze verschillende niveaus worden rekenkundig samengevoegd en onderlinge transacties en saldi worden geëlimineerd, om dubbelstellingen te vermijden. Dit kan tot positieve of negatieve consolidatieverschillen leiden.

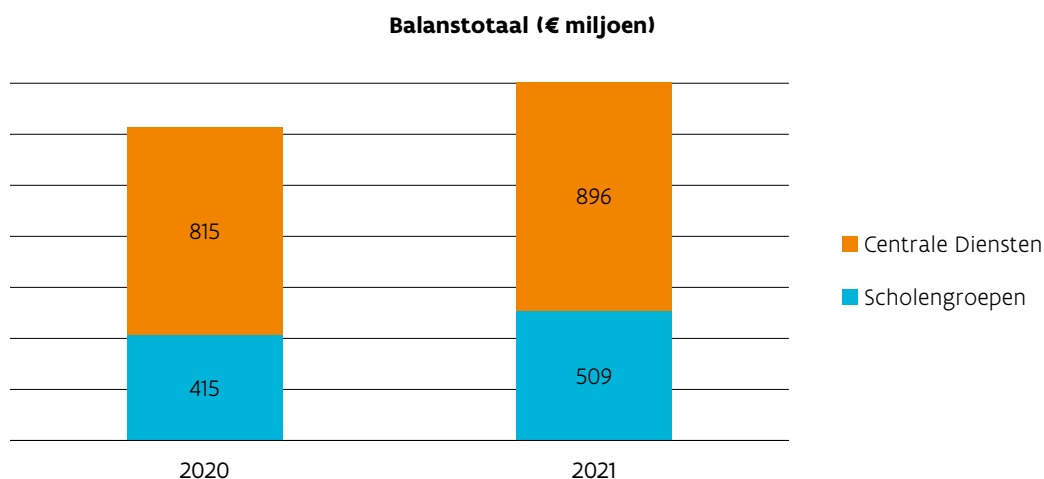
Consolidatie van heel het GO! is de integrale samenvoeging van jaarrekeningen en de eliminatie van onderlinge transacties en saldi van:

- de 26 scholengroepen van het GO!;
- de centrale diensten van het GO!.

De kerncijfers uit de geconsolideerde jaarrekening 2021 van het GO! zijn:

- balanstotaal: € 1.402 miljoen;
- resultaat van het boekjaar: positief resultaat van € 61,2 miljoen;
- overgedragen resultaat: tekort van € 49,1 miljoen;
- eigen vermogen: € 1.245 miljoen = 88,8% van het totaal vermogen.

Uit de geconsolideerde balans blijkt dat de centrale diensten van het GO! 63,9% van het balanstotaal van € 1.402 miljoen innemen, vermits ze de gebouwen en terreinen van het gehele GO! beheren.

Activa

Activa (in euro)	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar	Vershil	% Verschil
Vaste activa	20/28	978.639.859	877.673.342	100.966.517	+11,50%
Immateriële vaste activa	21	264.997	317.448	-52.451	-16,52%
Positieve consolidatieverschillen		0	0	0	-
Materiële vaste activa	22/27	955.890.344	877.151.777	78.738.567	+8,98%
Financiële vaste activa	28	22.484.518	204.117	22.280.401	+10.915,53%
Vlottende Activa	29/58	423.324.190	877.673.342	72.779.325	+20,76%
Vorderingen op meer dan één jaar	29	333.797	445.402	-111.605	-25,06%
Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	4.442.165	4.231.699	190.466	+4,50%
Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	44.821.136	26.693.557	20.127.579	+81,51%
Geldbeleggingen	50/54	112.543.916	128.283.402	-15.739.486	-12,27%
Liquide middelen	55/58	249.979.358	180.149.935	69.829.423	+38,76%
Overlopende rekeningen	490/1	11.223.818	12.740.871	-1.517.053	-11,91%
Totaal activa	20/58	1.401.964.049	1.228.218.207	173.745.842	+14,15%

De waarde van de vaste activa is met € 101,0 miljoen of 11,5% gestegen, doordat in 2021 meer werd geïnvesteerd dan afgeschreven. De netto-investering in materiële vaste activa is op te splitsen in € 56,7 miljoen in gebouwen en terreinen (incl. aanbouw), € 12,2 miljoen in meubilair en rollend materieel en € 17,5 miljoen in overige materiële vaste activa. Er werd daarentegen € 7,7 miljoen minder geïnvesteerd dan afgeschreven in installaties, machines en uitrusting. Het gebouwenpatrimonium lijkt hierdoor geleidelijk aan opgewaardeerd te worden. We moeten echter benadrukken dat heel wat gebouwen een boekwaarde van € 0 hebben omdat ze ouder zijn dan 33 jaar en dus trager vervangen worden dan de voorziene afschrijvingstermijn. Dit maakt dat de boekhoudkundige toestand toch iets rooskleuriger oogt dan de werkelijkheid. Om de achterstand in te halen die opgelopen is doordat in de afgelopen jaren niet voldoende geïnvesteerd is, zal het investeringsbedrag een veelvoud moeten zijn van het netto geïnvesteerde bedrag van de € 56,7 miljoen in 2021. Het geïnvesteerde bedrag wordt echter mee bepaald door de middelen die het GO! van de overheid krijgt. Het GO! kan zijn patrimonium bijgevolg niet voldoende snel vernieuwen. De staat van het patrimonium gaat dus achteruit alsook de waarde ervan.

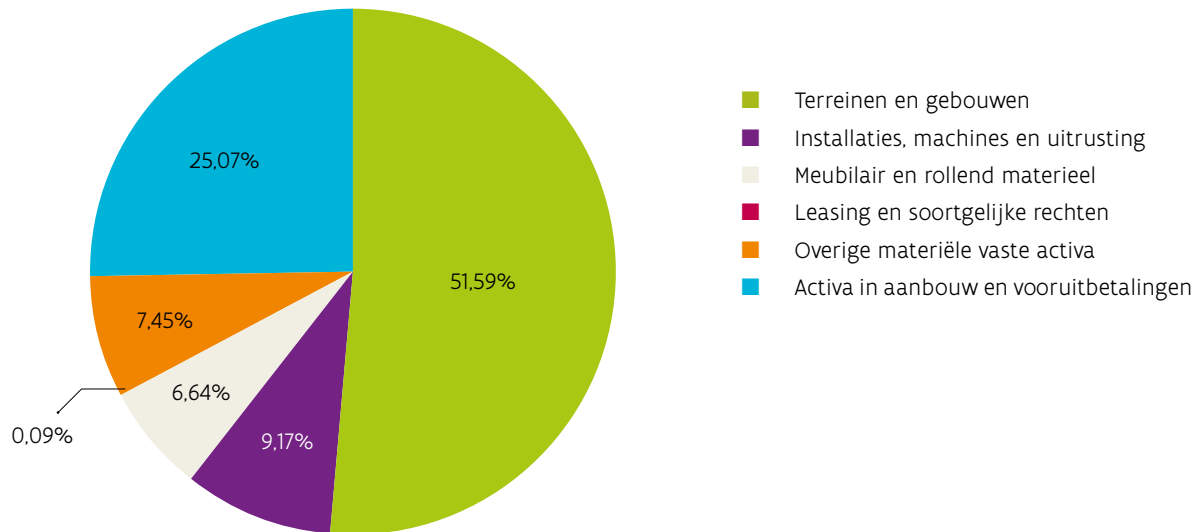
Vaste activa bestaan voornamelijk uit:

- 74,9% gebouwen en terreinen (incl. in aanbouw);
- 9,0% installaties en machines (computers, keukens, e.d.);
- 7,3% overige materiële vaste activa (voornamelijk infrastructuurwerken in de scholengroepen);
- 6,5% meubilair en rollend materieel.

Er werd op netniveau financieel meer geïnvesteerd dan er werd afgeschreven of verkocht, maar heel wat activa hebben ondertussen een boekwaarde van € 0 en die zouden ook vernieuwd moeten worden. De scholengroepen investeerden gemiddeld € 2,06 miljoen. Dit is bijna dubbel zoveel als de afschrijvingen, die gemiddeld € 1,20 miljoen bedragen.

De materiële vaste activa zijn de grootste groep aan vast actief op netniveau omdat het GO! een groot patrimonium heeft. De terreinen en gebouwen (incl. overige materiële vaste activa en activa in aanbouw) vormen 82,1% van alle vaste activa in. De centrale diensten hebben € 83,6 miljoen geïnvesteerd in terreinen en gebouwen. Eind 2021 was er voor € 239,6 miljoen aankoopwaarde niet opgeleverd (activa in aanbouw).

Materiële vaste activa

Voor installaties, machines en uitrusting zijn er verschillen tussen de scholengroepen en de centrale diensten. Bij het GO! (op netniveau) is de boekwaarde hiervan in totaal met 8,0% gedaald, bij de centrale diensten is die met 32,5% gedaald, terwijl ze bij de scholengroepen met 7,7% afgenomen is. Eind 2021 beschikken de centrale diensten voornamelijk over technische installaties (€ 541.823) en computeruitrusting (€ 164.625). De scholengroepen hebben meer installaties en uitrusting (€ 50,1 miljoen), technische installaties (€ 15,4 miljoen), computeruitrusting (€ 9,8 miljoen) en keukeninstallaties (€ 8,7 miljoen).

Het meeste meubilair en rollend materieel zit logischerwijze bij de scholengroepen (98,7%). De scholengroepen beschikken voornamelijk over schoolmeubilair (56,7%), computermateriaal¹ (19,1%), bussen (11,0%) en kantoormeubilair (9,0%). De centrale diensten hebben vooral kantoormeubilair (90,1%).

Vanaf 2017 heeft de begeleidingscommissie Financiën² een nieuwe richtlijn uitgevaardigd om infrastructuurwerken die scholengroepen laten uitvoeren te activeren onder de rubriek 'Overige materiële vaste activa'. Omdat deze over 15 of 33 jaar worden afgeschreven, stijgt het bedrag van deze rubriek in 2021 ook nog altijd met € 17,5 miljoen.

1 Computeruitrusting werd tot eind 2020 geboekt onder installaties, machines en uitrusting. Door een aanpassing aan het boekhoudbesluit van het GO! wordt computeruitrusting vanaf 2021 geboekt onder meubilair en rollend materieel.

2 De begeleidingscommissie Financiën is opgericht met het *Besluit van de Vlaamse Regering betreffende een geïntegreerde economische boekhouding en budgettaire rapportering voor de scholengroepen en het centrale niveau van het gemeenschapsonderwijs* van 6 juli 1999. Ze heeft de volgende taken:
 1° richtlijnen uitvaardigen om de uniforme toepassing van de bedrijfseconomische boekhouding van de scholengroepen en het centrale niveau te waarborgen;
 2° maatregelen van interne controle op de boekhoudkundige verrichtingen uitwerken;
 3° toezicht op de toepassing van de maatregelen van interne controle.

Vlottende activa

Zowel bij de scholengroepen als bij de centrale diensten bestaat het vlottende actief vooral uit geldbeleggingen en liquide middelen. Bij de centrale diensten is het meeste geld belegd (77,9%), bij de scholengroepen staat het overwegend op bankrekeningen (87,1%) gezien de lage intrestvoeten. Er mogen echter enkel risicoloze beleggingen genomen worden.

De voorraden bestaan voornamelijk uit grondstoffen (34,2%), hulpstoffen (37,0%) en in mindere mate uit goederen en materiaal bestemd voor verkoop (11,2%), brandstoffen voor verwarming (11,2%), gereed product (4,8%) en goederen in bewerking (1,6%). De voorraad bij de centrale diensten is promotiemateriaal in de webwinkel.

De vorderingen op korte termijn zijn met 81,5% gestegen, voornamelijk door de handelsvorderingen bij de centrale diensten (€ +15,4 miljoen voornamelijk door vastgoedtransacties en VGC-toelagen), maar ook bij de scholengroepen (€ +4,6 miljoen). Bij de scholengroepen bestaan de kortlopende vorderingen voor 73,2% uit leerlingfacturen.

Passiva

Passiva (in euro)	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar	Vershil	% Verschil
Eigen vermogen	10/15	1.245.249.800	1.136.836.744	108.413.056	+9,54%
Kapitaal	10	672.270.429	672.174.300	96.129	+0,01%
Reserves	13	22.360	22.360	0	+0,00%
Negatieve consolidatieverschillen		26.347	776.049	-749.702	-96,61%
Overgedragen winst/verlies (+)/(-)	14	-49.146.645	-112.259.349	63.112.703	-56,22%
Kapitaalsubsidies	15	622.077.310	576.123.384	45.953.926	+7,98%
Voorzieningen	16	4.280.377	521.269	3.759.108	+721,15%
Schulden	17/49	152.433.872	90.860.194	61.573.677	+67,77%
Schulden op meer dan één jaar	17	2.233.572	925.794	1.307.778	+141,26%
Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	83.226.737	67.259.912	15.966.825	+23,74%
Overlopende rekeningen	492/3	66.973.563	22.674.489	44.299.074	+195,37%
Totaal Passiva	10/49	1.401.964.049	1.228.218.207	173.745.842	+14,15%

Het eigen vermogen binnen de consolidatie is aanzienlijk gestegen met €108,4 miljoen. Dat komt vooral omdat het overgedragen resultaat toegenomen is met € 63,1 miljoen (dat opgesplitst wordt in € 41,0 miljoen bij de centrale diensten van het GO! en € 22,2 miljoen bij de scholengroepen) en de kapitaalsubsidies met € 46,0 miljoen.

Artikel 42 § 3 van het *Besluit van de Vlaamse Regering betreffende een geïntegreerde boekhouding* bepaalt dat de investeringsdotaties en soortgelijke voorinvesteringen in resultaat worden genomen op hetzelfde ritme als dat van de afschrijvingen waarvoor ze werden verkregen. Dit zijn de kapitaalsubsidies. De tegenpost van de investeringsdotatie is de rubriek 'Dotaties, subsidies, toelagen en soortgelijke' als onderdeel van het eigen vermogen.

Het kapitaal vertegenwoordigt het aanvangspatrimonium van het GO! voor € 566,4 miljoen in de boekhouding van de centrale diensten van het GO! en voor € 105,8 miljoen bij de scholengroepen.

De centrale diensten nemen een overgedragen verlies mee als gevolg van de geboekte afschrijvingen op het aanvangspatrimonium. Bij de opstart van het GO! in 2000 werd voornamelijk de waarde van de gebouwen in de balans opgenomen. De verdere afschrijvingen op deze gebouwen werden in de kosten geboekt, waardoor een overgedragen verlies is ontstaan. Dit verlies verminderde in 2021 wel door het positieve resultaat van € 41,0 miljoen. De scholengroepen hebben hun overgedragen resultaat met 11,2% verhoogd tot € 220,9 miljoen.

De toename van de kortlopende schulden wordt voor een groot deel veroorzaakt door een stijging van de overlopende passiefrekeningen met € 44,3 miljoen die in hoofdzaak nog te besteden Digisprongmiddelen bevatten. De financiële schulden stegen ten opzichte van 2020 met € 10,4 miljoen, omdat de zichtrekening waarop de investeringstoelage wordt gestort een negatief saldo vertoonde op balansdatum. Dit saldo dient als impliciete schuld geherklasseerd te worden naar de passiefzijde van de balans. Deze rekening wordt beheerd door het Centraal Financieringsorgaan (CFO) en niet door het GO! zelf. Omdat het niet is toegestaan dat grootboekrekeningen een creditsaldo vertonen op de actiefzijde van de balans, moet dit op de rekening 43000000 "Kredietinstellingen" staan. De handelsschulden stegen met € 4,0 miljoen of 9,9%, het resultaat van een daling van € 4,5 miljoen bij de centrale diensten en een stijging van € 8,7 miljoen bij de scholengroepen (en € 0,1 miljoen daling in de consolidatie).

Resultatenrekening

Resultatenrekening	Codes in euro	Boekjaar	Vorig boekjaar	Vershil	% Verschil
Operationele opbrengsten	70/74	491.892.990	435.121.805	56.771.185	+13,05%
Operationele kosten	60/64	448.411.556	387.128.155	61.283.401	+15,83%
Operationeel resultaat (+)/(-)		43.481.434	47.993.650	-4.512.216	-9,40%
Financiële opbrengsten	75	109.807	178.567	-68.760	-38,51%
Financiële kosten	65	369.025	250.917	118.108	+47,07%
Financieel resultaat (+)/(-)		-259.218	-72.351	-186.868	+258,28%
Uitzonderlijke opbrengsten	76	23.147.851	13.657.235	9.490.616	+69,49%
Uitzonderlijke kosten	66	5.128.686	1.772.001	3.356.685	+189,43%
Uitzonderlijk resultaat (+)/(-)		18.019.165	11.885.234	6.133.930	+51,61%
Geconsolideerde winst/verlies (+)/(-)		61.241.380	59.806.534	1.434.846	+2,40%

Het geconsolideerde resultaat van het boekjaar 2021 is een overschot van € 61,2 miljoen tegenover een positief resultaat van € 59,8 miljoen in 2020. Dit is een gevolg van een operationeel positief resultaat van € 43,5 miljoen, een financieel resultaat van € -0,3 miljoen en ten slotte een uitzonderlijk resultaat van € 18,0 miljoen.

In 2021 bedraagt het operationele werkingsresultaat € 43,5 miljoen, wat € 4,5 miljoen minder is dan in 2020. De kosten zijn in verhouding met 2020 met 15,8% toegenomen, terwijl de opbrengsten slechts met 13,1%.

83,3% van de werkingsopbrengsten komen uit dotaties, toelagen en subsidies, 4,3% uit lopende opbrengsten en 12,4% uit andere operationele opbrengsten. De werkingskosten bestaan voornamelijk uit de aankoop van diensten en diverse goederen (47,5%), loonkosten (33,0%) en afschrijvingen (12,3%).

Het financieel resultaat is in 2021 voor € 259.218 negatief, voornamelijk omdat de intrestvoeten op bankrekeningen en beleggingen enorm laag zijn (-38,5%) terwijl de financiële kosten alsmar toenemen (+47,1%). Bovendien kunnen niet alle vrijgekomen middelen belegd worden aangezien het GO! enkel mag beleggen in papieren met een voldoende laag risico en het aanbod hierin beperkt is.

Het uitzonderlijke resultaat van € 18,0 miljoen ten slotte, is voornamelijk het gevolg van de meer- of minderwaarde op de verkoop van vaste activa.

Jaarrekening centrale diensten

Om de jaarrekening van de centrale diensten van het GO! in dit jaarverslag voor te stellen dient 2021 als referentiejaar. Dit heeft, zoals eerder al vermeld, te maken met het gegeven dat de geconsolideerde jaarrekening voor het net over het voorgaande boekjaar op het ogenblik dat dit jaarverslag wordt afgerond nog niet door de Raad van het GO! is goedgekeurd. Conform het VCO-decreet bestaat de rapportage uit een 'bedrijfseconomisch luik' en een 'begrotingsluik'. Het gaat over de cijfers van de centrale en de pedagogische diensten van het GO!.

De centrale diensten van het GO! moeten zowel een bedrijfseconomische als een budgettaire boekhouding voeren, met een belangrijke focus op het budgettaire, aangezien zij als onderdeel van de overheid worden beoordeeld op basis van deze uitvoeringen en begrotingen. In wat volgt wordt het bedrijfseconomische resultaat besproken.

De Raad van het GO! heeft de jaarrekening 2022 van de centrale diensten goedgekeurd op 24 maart 2023.

Balans

ACTIVA

Nr.	235998030				VO 3.1
	definitief	Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
BALANS NA WINSTVERDELING					
ACTIVA					
	OPRICHTINGSKOSTEN		20	-	-
	VASTE ACTIVA		21/28	784.928	751.676
	Immateriële vaste activa	6.2	21	-	-
	Materiële vaste activa	6.3	22/27	782.180	727.963
	Terreinen en gebouwen		22	507.512	493.109
	Installaties, machines en uitrusting		23	534	885
	Meubilair en rollend materieel		24	776	830
	Leasing en soortgelijke rechten		25	-	-
	Overige materiële vaste activa		26	-	-
	Activa in aanbouw en vooruitbetalingen		27	273.358	233.139
	Financiële vaste activa	6.4/5	28	23.713	23.713
	Verbonden ondernemingen		280/1	-	-
	Deelnemingen		280	-	-
	Vorderingen		281	-	-
	Ondernemingen waarmee een deelnemings- verhouding bestaat		282/3	9	-
	Deelnemingen		282	9	-
	Vorderingen		283	-	-
	Andere Financiële vaste activa		284/8	2.739	23.713
	Aandelen		284	-	-
	Vorderingen en Borgtochten in contanten		285/8	2.739	23.713
	VLOTTENDE ACTIVA		29/58	225.547	144.466
	Vorderingen op meer dan één jaar		29	-	-
	Handelsvorderingen		290	-	-
	Overige vorderingen		291	-	-
	Voorraden en bestellingen in uitvoering		3	45	30
	Voorraden		30/36	51	45
	Grond- en hulpstoffen		30/31	-	-
	Goederen in bewerking		32	-	-
	Gereed product		33	-	-
	Handelsgoederen		34	51	45
	Onroerende goederen bestemd voor verkoop		35	-	-
	Vooruitbetalingen		36	-	-
	Bestellingen in uitvoering		37	-	-
	Vorderingen op ten hoogste één jaar		40/41	59.372	24.876
	Handelsvorderingen	6.6	40	59.372	24.837
	Overige vorderingen		41	79	39
	Geldbeleggingen	6.6	50/53	161.250	112.493
	Eigen aandelen		50	-	-
	Overige beleggingen		51/53	161.250	112.493
	Liquide middelen		54/58	3.380	5.636
	Overlopende rekeningen	6.6	490/1	1.494	1.416
TOTAAL DER ACTIVA			20/58	1.010.475	815.089

Vaste activa

De **vaste activa** zijn de bezittingen die er voor langere tijd zijn, zoals gebouwen, machines en meubilair. Ten opzichte van vorig boekjaar zijn ze met € 33,25 miljoen gestegen. Dit komt voornamelijk omdat de waarde van terreinen en gebouwen³ van € 726,25 miljoen naar € 780,87 miljoen gestegen is.

Er is voor € 78,79 miljoen geïnvesteerd in terreinen en gebouwen, terwijl de afschrijvingskosten € 24,17 miljoen bedragen. Wanneer een gebouw ouder is dan 33 jaar, wordt er niet meer op afgeschreven, en dat is het geval voor 90% van de gebouwen van het GO!

Bij de verkoop van vaste activa zoals gronden en gebouwen en bij buitengebruikstellingen na de afbraak van een gebouw worden zowel de oorspronkelijke aanschaffingswaarde als de geboekte afschrijvingen uit de boekhouding gehaald. Er is in 2022 voor € 19,84 miljoen aan historische aanschaffingswaarde en geboekte afschrijvingen uit de boekhouding gehaald. Het betreffen (delen van) 21 schooldomeinen die werden verkocht of onteigend. Deze schooldomeinen hadden geen netto boekwaarde meer, waardoor de verkoopopbrengst overeenstemt met de gerealiseerde meerwaarde nl. € 61,57 miljoen euro.

De installaties en machines hebben een netto boekwaarde van € 534 duizend. Dit is een daling met € 351 duizend ten opzichte van 2021, die volledig toe te schrijven is aan de afschrijvingen. Er werden geen nieuwe aankopen gedaan.

De netto boekwaarde van het meubilair en rollend materieel is door aankopen van € 181 duizend en afschrijvingen van € 237 duizend gedaald tot € 776 duizend.

De financiële vaste activa zijn met € 20,97 miljoen euro netto afgenomen. Het betreft hoofdzakelijk de langetermijnbeleggingen in Vlaamse overheidsobligaties, en in mindere mate de uitstaande klimaat- en energieleningen die aan de scholengroepen werden toegekend.

Vlottende activa

De **vlottende activa** zijn de bezittingen die relatief snel in geld kunnen worden omgezet. Ten opzichte van vorig boekjaar zijn ze met € 81,08 miljoen gestegen. De voornaamste wijzigingen doen zich voor bij de handelsvorderingen en geldbeleggingen.

Eind 2022 bedroegen de openstaande werkingsvorderingen € 59,29 miljoen: een stijging met € 34,46 miljoen ten opzichte van 2021.

Eind 2022 had het GO! voor € 161,25 miljoen belegd in vastrentende effecten bij de Vlaamse Gemeenschap, een stijging van € 53,57 miljoen ten opzichte van 2021. De liquide middelen vertoonden eind 2022 een saldo van € 3,38 miljoen. Dit is een daling met € 2,26 miljoen ten opzichte van 2021.

Het saldo van de overlopende rekeningen bedroeg € 1,50 miljoen. Dit saldo is het resultaat van kosten en opbrengsten die de jaargrenzen overstijgen en dus deels betrekking hebben op 2023 en later.

---

3 MAR rekening 22 Terreinen en gebouwen + MAR rekening 27 Activa in aanbouw.

PASSIVA

Nr.	235998030			VO 3.2	
	definitief	Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
PASSIVA					
EIGEN VERMOGEN					
			10/15	964.932	863.698
Kapitaal		6.7	10	566.402	566.402
Geplaatst kapitaal			100	566.402	566.402
Niet-opgevraagd kapitaal			101	-	-
Uitgiftepremies			11	-	-
Herwaarderingsmeerwaarden			12	-	-
Reserves / Bestemde Fondsen (*)			13	-	-
Wettelijke reserve			130	-	-
Onbeschikbare reserves			131	-	-
Belastingvrije reserves			132	-	-
Beschikbare reserves			133	-	-
Bestemde Fondsen(*)		6.7	134	-	-
Overgedragen positief (negatief) resultaat (±)			14	-211.155	-270.032
Kapitaalsubsidies		6.8	15	609.685	567.328
Voorschot aan vennoten op verdeling van het netto-actief			19	-	-
VOORZIENINGEN EN UITGESTELDE BELASTINGEN					
			16	16.215	4.253
Voorzieningen voor risico's en kosten		6.8	160/5	16.215	4.253
Pensioenen en soortgelijke verplichtingen			160	-	-
Fiscale lasten			161	-	-
Grote herstellings- en onderhoudswerken			162	-	-
Milieuverplichtingen			163	-	-
Overige risico's en kosten (toelichting. VII)			164/5	16.215	4.253
Uitgestelde belastingen		6.8	168	-	-
SCHULDEN					
			17/49	29.328	28.191
Schulden op meer dan één jaar		6.9	17	558	1.452
Financiële schulden			170/4	-	-
Achtergestelde leningen			170	-	-
Niet-achtergestelde obligatieleningen			171	-	-
Leasing en soortgelijke schulden			172	-	-
Kredietinstellingen			173	-	-
Overige leningen			174	-	-
Handelsschulden			175	-	-
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen			176	-	-
Overige schulden			178/9	558	1.452
Schulden op ten hoogste één jaar		6.9	42/48	26.500	25.911
Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen		6.9	42	-	-
Financiële schulden			43	17.710	15.648
Kredietinstellingen			430/8	17.710	15.648
Overige leningen			439	-	-
Handelsschulden		6.8	44	6.522	8.126
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen			46	-	-
Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten		6.9	45	2.268	2.137
Belastingen			450/3	265	214
Bezoldigingen en sociale lasten			454/9	2.003	1.923
Overige schulden		6.9	47/48	-	-
Overlopende rekeningen		6.9	492/3	2.270	828
TOTAAL DER PASSIVA			10/49	1.010.475	896.142

*Bestemde Fondsen: exclusieve rubriek voor Hoger Onderwijs

Het eigen vermogen is wat overblijft nadat alle bezittingen zijn verkocht aan boekwaarde en de resterende schulden zijn afgelost. Het GO! sluit het boekjaar 2022 af met een positief resultaat van € 58,88 miljoen. Het overgedragen netto verlies bedraagt dan € 211,16 miljoen.

Het saldo van de voorzieningen voor risico's en kosten bedraagt € 16,22 miljoen en is met € 11,96 miljoen toegenomen ten opzichte van 2021. Er werden voor € 11,94 miljoen aan nieuwe voorzieningen aangelegd voor juridische geschillen en € 21 duizend voor niet-opgenomen vakantiedagen.

Het saldo van de schulden op meer dan één jaar bedraagt € 558 duizend en bestaat uit ontvangen voorschotten op projectsubsidies afkomstig van Europese instellingen. Om te voldoen aan de eisen omtrent budgetneutraliteit wordt het gedeelte van de ontvangen voorschotten, waarvoor nog geen uitgaven werden gedaan, op de passiefzijde van de balans tot uitdrukking gebracht.

De handelsschulden op ten hoogste één jaar bedragen € 6,52 miljoen en zijn met € 1,60 miljoen afgenomen ten opzichte van 2021. Ze bestaan uit de leveranciersschulden enerzijds, en de provisie 'te ontvangen facturen' anderzijds. De leveranciersschulden vloeien voort uit de dagelijkse registratie van aankoopfacturen van zowel private als openbare crediteuren. Per einde van het boekjaar 2022 bedraagt deze schuld € 3,47 miljoen. Het merendeel ervan is schuld aan private schuldeisers. De berekening van de provisie 'te ontvangen facturen' ontstaat vanuit de openstaande bestellingen waarvoor eind 2022 de prestaties of diensten geleverd zijn maar nog niet gefactureerd. Er werd een provisie van € 2,96 miljoen geboekt. De openstaande sociale schulden bedragen op het einde van het boekjaar € 2,27 miljoen.

Het saldo op de overlopende rekeningen bedraagt eveneens € 2,27 miljoen.

Resultatenrekening

Nr.	235998030				VO 4
	definitief	Toel.	Codes	Boekjaar	Vorig boekjaar
RESULTATENREKENING					
Bedrijfsopbrengsten			70/76A	107.444	79.090
Omzet			70	-	-
Voorraad goederen in bewerking en gereed product en bestellingen in uitvoering: toename (afname) ... (+)/(-)			71	-	-
Geproduceerde vaste activa			72	-	-
Andere bedrijfsopbrengsten			73/74	45.741	57.208
Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten	6.12		76A	61.703	21.882
Bedrijfskosten (-)			60/66A	75.606	65.139
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen			60	-6	-14
Aankopen			600/8	-	-
Voorraad: afname +, toename -			609	-6	-14
Diensten en diverse goederen			61	17.679	16.782
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen			62	16.472	14.954
Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa			630	24.753	23.726
Waardeverminderingen op voorraden, op bestellingen in uitvoering en op handelsvorderingen: toevoegen (terugnemingen)...(+)/(-)			631/4	-	-161
Voorzieningen voor risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen en terugnemingen) ...(+)/(-)			635/8	11.963	1.985
Andere bedrijfskosten			640/8	4.497	4.218
Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten .... (-)			649	-	-
Niet-recurrente bedrijfskosten	6.12		66A	248	3.649
Positief (Negatief) Resultaat (+/-)			9901	31.838	13.951
Financiële opbrengsten	6.11		75/76B	27.043	27.029
Recurrente financiële opbrengsten			75	27.043	27.029
Opbrengsten uit financiële vaste activa			750	-	-
Opbrengsten uit vlottende activa			751	437	46
Andere financiële opbrengsten			752/9	26.606	26.983
Niet-recurrente financiële opbrengsten	6.12		76B	-	-
Financiële kosten (-)	6.11		65/66B	4	24
Recurrente financiële kosten			65	4	24
Kosten van schulden			650	-	-
Waardeverminderingen op vlottende activa andere dan voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen: toevoegingen (terugnemingen)...(+)/(-)			651	-	-
Andere financiële kosten			652/9	4	24
Niet-recurrente financiële kosten	6.12		66B	-	-
Positief (Negatief) resultaat van het boekjaar voor belasting (+/-)			9903	58.877	40.956
Onttrekking aan de uitgestelde belastingen			780	-	-
Overboeking naar de uitgestelde belastingen			680	-	-
Belastingen op het resultaat (+)/(-)			67/77	-	-
Belastingen			670/3	-	-
Regularisering van belastingen en terugnemingen van voorzieningen voor belastingen			77	-	-
Positief (Negatief) resultaat van het boekjaar (+/-)			9904	58.877	40.956
Onttrekking aan de belastingvrije reserves			789	-	-
Overboeking naar de belastingvrije reserves			689	-	-
Te bestemmen positief (negatief) resultaat van het boekjaar (+/-)			9905	58.877	40.956

De centrale diensten realiseerden in 2022 een positief resultaat van € 58,88 miljoen.

Bedrijfsresultaat

Het operationeel bedrijfsresultaat bedraagt € 31,84 miljoen en wordt berekend door de operationele opbrengsten te verminderen met de operationele kosten. Dit resultaat wordt grotendeels beïnvloed door de betoelaging vanuit de Vlaamse Gemeenschap, maar ook door de meerwaarden die worden gerealiseerd bij het verkopen van schoolpatrimonium.

Financieel resultaat

Het financieel resultaat bedraagt € 27,04 miljoen en wordt berekend door de financiële opbrengsten te verminderen met de financiële kosten. Het saldo wordt grotendeels beïnvloed door de financiële opbrengsten, die € 27,04 miljoen bedragen en betrekking hebben op het in resultaat nemen van de investeringstoelage.

Resultaat van het boekjaar

Het nettoresultaat van het boekjaar bedraagt € 58,88 miljoen. Dit resultaat wordt toegevoegd aan het gecumuleerd overgedragen resultaat van € -270,03 miljoen per einde vorig boekjaar, waardoor het over te dragen resultaat per einde boekjaar € -211,16 miljoen bedraagt.

A collection of light beige geometric shapes, including circles, squares, and triangles, scattered across the top of the page.

GO!

GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

www.g-o.be

Willebroekkaai 36 - 1000 Brussel